kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

NİSAN 2004 SAYI: 89 2.000.000 TL KDV

Bir 8 Mart daha geçti

- Dersim'i artık bir kadın yönetecek
- Namus cinayetleri politik cinayetlerdir
- "Duvara Karşı" Patriyarkaya karşı mı?
- Ayla Algan ve Yelda Reynaud

ISSN 1300-8536

kadınlara mahsus gazete
PAZARTESİ

Sahibi *Kadın Kültür ve İletişim Vakfı*

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü *Ayşe Düzkan*

Yayın Yönetmeni *Beyhan Demir*

Görsel Yönetmen *Ömer Süvari*

Adres *Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul*

Tel-Faks *0 212 249 5959 / 0 212 245 8358*

GSM *0 532 510 09 65*

E-Posta *pazartesi@pazartesi.org*

pazartesidergi@mynet.com

Katkıda Bulunanlar

Amy Spangler, ayşe düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Başak, Çağla Parlak, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergun, Eylem Polat, Fatoş Hacıvelioğlu, Firdevs Hoşer, Gözde Akgüngör, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hatice Tekdal, Haziran, hülya, Hülya Gülbahar, İlkay Yılmaz, lale aykent tunçman, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz, Necla Akgökçe, Nermin Yıldırım, Nermin Ketenci, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Övgü Güner, Özgen Altaş, Özgün Akduran, Şirin Tekeli, Yelda Yücel, Yeşim Başaran

Renk Ayrımı *Arda Grafik*

Baskı *Mart Matbaacılık Sanatları (212) 321 2300*

Dağıtım *Yay-Sat*

Arka Kapak Resmi: Dicle Haber Ajansı

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.

Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı
Adres
Telefon
E-Posta
Abone Süresi *1 yıl ( ) 6 ay ( )*
Başlangıç Tarihi

Türkiye içi
Yıllık 24 milyon, altı aylık 12 milyon
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 40 Euro 6 aylık 25 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

*Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay **Pazartesi**'nizi gönderelim.*

editör

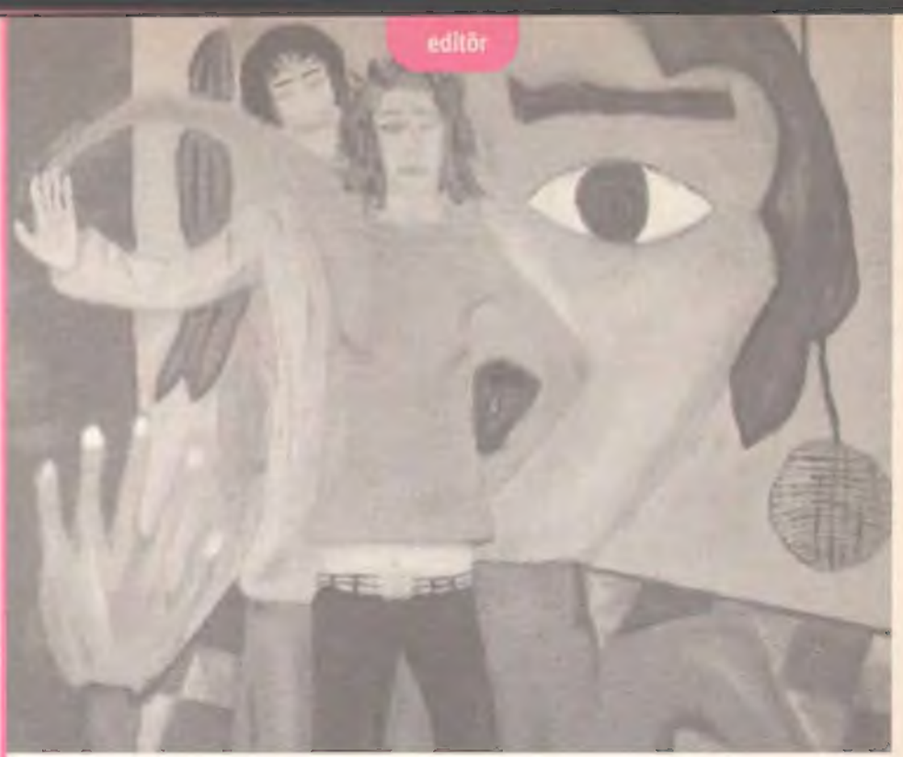

Merhaba,

Geçtiğimiz aya dair ne söylersek söyleyelim laf dönecek dolaşacak erkeksiz yapacağımızı duyurduğumuz 8 Mart mitingine gelip alanda taleplerimizi söylememize fiilen engel olan erkeklere gelecek. Bu konuyu, ayşe düzkan'ın yaptığı değerlendirmeyle tartışmaya açıyoruz. 8 Mart demişken eskiden aylık dergilerde Mart sayısını iyi kötü kadın özel sayısı yaparlardı değil mi? Necla Akgökçe bu konunun ne yazık ki geçmişte kaldığını Toplumsal Tarih örneğiyle birlikte yazdı. Bu sayımızda, TİCK'da yapılan son değişiklikleri ve artık gazetelerde üçüne beşine birden rastladığımız namus cinayetlerini Av.Hülya Gülbahar derledi. Bir başka avukat arkadaşımız Fatoş Hacıvelioğlu Adana'da tecavüzcüsüyle evlendirilen Rabia'nın yaşadıklarını anlattı. Seçimler geride kaldı. Sonuçlar kadınları pek hayırlı günlerin beklemediğini gösteriyor. Fakat seçim sonuçları içinde yüzümüzü güldürenler de olmadı değil. Tunceli Belediye Başkanlığını bir kadının kazanması, keza Doğubeyazıt Belediye Başkanı Mukaddes Kubilay'ın ikinci kez seçilmesi ve adını sayamadığımız başka kadınların başarıları bir parça da olsa içimizi ferahlattı. Uzun zamandır Tunceli'de gündem yapılan birahaneler konusu seçimlerin ardından yeniden basında yer almaya başladı. Konuyla ilgili görüşleri ilgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz. Uluslararası Af Örgütü'nün kadına yönelik şiddete karşı kampanyası sürüyor. Nermin Yıldırım Af Örgütü'nün erkeklere erkekler aracılığıyla seslendiği ilginç eylemlerini yazdı. Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet dersleriyle ilgili deneyim aktarımını bu ay öğrenci gözüyle Çağla Parlak ve İlkay Yılmaz hazırladılar. İstanbul Okmeydanı'nda çalışmalarını sürdüren Mor Kâğıt atölyesini Ayşegül Oğuz ve Gözde Akgüngör ziyaret ettiler. Kadınların el birliğiyle ayakta tutmaya çalıştıkları Atölye'nin hepimizin desteğine ihtiyacı var. Orta sayfa tartışmamızda bu ay üç kadın cinsel yönelim ve kadın kurtuluş mücadelesinde heteroseksizmin varlığı üzerine tartıştı. Diyarbakır'da bir kadın dergisi çıkıyor. Adı İştar. Mürüvvet Yılmaz, İştar'ın kadınlarıyla görüşüp dergiyi hepimiz için tanıttı. Bu sayıda Yelda Reynoud'la Nermin, Ayla Algan'la ise Nur Gönül röportaj yaptılar. Zevkle okuyacağınızı umuyoruz. Gülbahar Kültür Bremen'de yaşayan bir DJ. Haziran, neşeli yazısında Gülbahar'ın yeni CD'lerinin de müjdesini veriyor. Aldığı bütün ödülleri bizce hak eden Duvara Karşı'yı Şirin Tekeli yazdı. Geçtiğimiz ay teknik bir hatadan dolayı Yeşim Başaran'ın yazısı okunamıyordu. Yeşim'den özür diliyor, yazıyı bu ay yeniden yayınlıyoruz.

Son olarak Pazartesi Dergisi'nin dağıtımını Yay-Sat yapıyor. Ancak birçok ilden derginin bulunmadığına dair telefonlar geliyor. Derginin dağıtımını yaygınlaştırabilmek için farklı illerden kadın arkadaşların çabalarına ihtiyaç var. Elden satış ya da kitabevleri dağıtımını arttırabilirsek dergi daha çok kadına ulaşabilecek. Ayrıca cezaevlerinden dergi edinmek isteyenleri abone yapma kampanyamız sürüyor.

En son olarak; yardımları için Kaos Gl'den Umut'a, Kürt Enstitüsü'ne, Mersin'den Rana'ya ve Bağımsız Kadın Derneği'nden Necla Ablamıza, Eskişehir'den Tuğba'ya, Ankara'dan Ayşen'e ve Lale'ye dergi satışları için çok teşekkür ediyor, Antep Eğitim-Sen'deki kadınlara selam yolluyoruz.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

ayşe düzkan

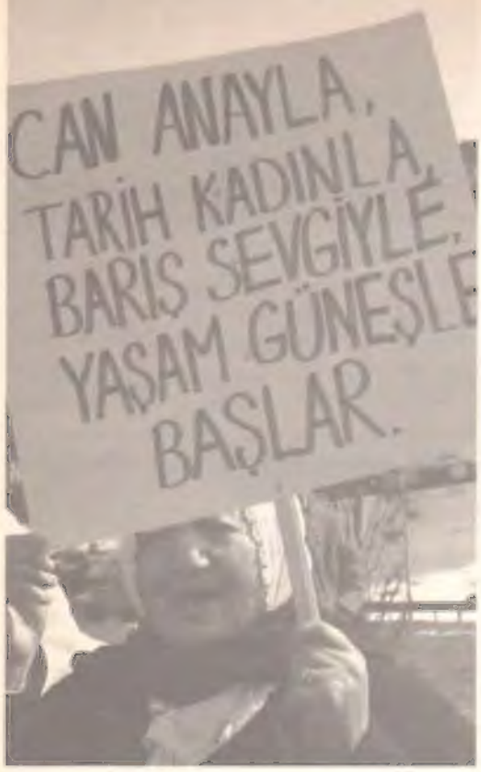

8 mart'ta bir kere daha...

asla unutmamamız ve hep hatırlatmamız gereken bir gerçek var; türkiye'ye kitlesel 8 mart kutlamalarını feministler armağan etmiştir. solun şimdikine göre çok daha güçlü ve fakat feministlerin olmadığı ünlü "on iki eylül öncesi"nde, 8 mart mitingi falan yapılmazdı. sormak istiyoruz, o zaman akılları neredeydi?

bilmiyorsanız bile tahmin edebilirsiniz, mhp'nin, bbp'nin, tabii akp'nin büyük bir huzur ve rahatlık içinde seçim mitingleri düzenlediği istanbul'da, bazı solcu gruplar (kusura bakmayın, onlara sosyalist demeye de, devrimci demeye de dilim varmıyor) erkeklere kapalı olan 8 mart mitingini taciz ettiler, helal olsun! işçi düşmanları nasıl ki anti-komünizmin arkasına sığınırlarsa, kadın düşmanlarının da anti-feminizmin arkasına sığındıkları o kadar açık ki. aşağıdaki değerlendirme son derece kişisel. pazartesi okuru yol arkadaşlarımla paylaşmak istedim. benim dikkatimi çeken bir başka durum da, eski bir tartışmanın tekrar alevlenmesi değilse bile canlanması oldu. biliyorsunuz, herhangi bir sol grup veya yazar, emekçilerin, proletaryanın falan adını ağzına almazken, kadın hareketi söz konusu oldu mu bu kavramları hatırlar. nitekim, uzun zamandır emekçilerden bahsetmemeye çalışan dehap'ın bu yılki 8 mart afişleri dünya emekçi kadınlar gününü kutluyordu. oysa bizler, ailenin proleterinin kadın, burjuvasının da erkek olduğunu engels'ten öğrendik, o yüzden emekçi olsun olmasın, bütün kadınların emeğinin aile içinde sömürüldüğünü, zaten dünya üzerindeki toplam mülkün yalnızca % 3'ü kadınlara ait olduğu için burjuva kadın denen insan türünün yok denecek kadar az olduğunu, olsa olsa burjuvaların karılarından bahsedilebileceğini ama dünya üzerinde marksist anlamda emekçi olan, yani ücret karşılığında emeği kapitalistlerce sömürülen kadın sayısının çok az olduğunu, kadınların ezici bir çoğunluğunun "ailenin proleteri" yani ev kadını olduğunu ve daha önemlisi, burjuva kadınlar da dahil bütün kadınların erkeklerin baskı, sömürü ve şiddetiyle yüz yüze olduğunu biliyor, bıkmadan usanmadan bulunduğumuz her ortamda tekrar ediyor, yazıp çiziyoruz. bu söylediklerimize tatmin edici bir cevap alabilmiş de değiliz. ama 8 mart bazıları için hâlâ dünya emekçi kadınlar günü. bir yandan da, 8 mart, dünya kadınlarına emekçi kadınların ve clara zetkin'in bir armağanıdır. böyle bir adımı ilk atanın dünya kadınları içinde en şanslı olanlar, yani ellerine tasarrufları altında olan iyi kötü bir ücret geçebilen emekçi kadınlar olması şaşırtıcı değil (ısrarla tekrar ediyoruz, kocaları geçimlerini nasıl sağlarsa sağlasın, ev kadınlarının bu şansı bile yok, yani dünya kadınlarının çoğunun). türkiye'ye kitlesel 8 mart kutlamalarını feministler armağan etmiştir. solun şimdikine göre çok daha güçlü ve fakat feministlerin olmadığı ünlü "on iki eylül öncesi"nde, 8 mart mitingi falan yapılmazdı. sormak istiyoruz, o zaman akılları neredeydi? bu 8 mart mitingine sanırım "devrimci bir müdahale"de bulunduklarını düşünen gruplar, aramızda "burjuva feministleri"nin olduğundan dem vurmuşlar. türkiye'de, kadın hareketi içinde kapitalizmin varlığından ve gidişatından rahatsız olmayan kadınlar vardır gerçekten. ama bunların kendilerini feminist olarak tanımladıklarını hiç sanmıyorum. kaldı ki, bu mitingin bileşenleri arasında böyle bir grup kesinlikle yoktu. ancak solcuların muhalif saflarda burjuvazi gördükleri yere müdahale ettikleri doğru değildir. feministler arasında kapitalizmi savunan kimse yoktur ama her ulusal hareket gibi, anlaşılır bir biçimde, ulusun bütün sınıflarından oluşan kürt hareketinin içinde burjuvazinin temsilcileri olduğu gibi, örneğin bunlardan yaşar kaya, görüşlerini çatır çatır kürt yayın organlarında yazmaktadır. bize "burjuva feministi" diye burun kıvıranların kürt hareketinin kortejlerine, bırakın 8 mart'a, emeğin 1 mayıs'ında bile herhangi bir müdahalesi olmadığı gibi, aralarında, yaşar kaya'nın komşusu sütunda yazı yazanlar da vardır (sanırım itirazımın buna değil, bu ikiyüzlülüğe olduğu anlaşılmıştır). yani baştan dediğim gibi bazıları feministleri ve kadınları görünce sınıfı hatırlarlar. bütün bunları mümkün kılan bazı zaaflar bizzat mitingin saflarına da sızıyor bence. uzun zamandır, türkiye solunda "içtihat" açıklarını kullanmak, "mevzuat"ı işine geldiği gibi yorumlamak siyaset yapmak sayılıyor. o yüzden bir siyasi grubun -dergi çevresinin- kadın örgütlenmesi bir konuda söz verince bu o "çevre"nin erkeklerini "bağlamaz"... falan gibi bir takım liberallikler meşru ve makul görülmekte. bütün bunlar feministlerden ve kadın hareketinden çok solun zaafları. ancak bazı kadın gruplarının hatta feminist grupların karma gruplar temelinde örgütlenmesinin de bu tür "verili durumların" meşrulaşmasında katkılarının olduğunu düşünüyorum. yeri gelmişken, feministlerin solcu düşmanı olduğuna ilişkin sözlerin de dolaşmakta olduğunu duyuyoruz. bizler bize karşı çıkan herkesle mücadele etmek zorundayız. ancak solculara düşman olmadığımız gayet açık. bunun hemen yakın tarihli bir örneği f tipi cezaevlerine karşı yürütülen ölüm oruçlarında yaşandı. aylarca bu konuda eylem yapanların arasında feministler vardı, birçok solcu yayın organı bu konuyu pazartesi kadar işlememiştir. biz o konuda doğru bildiğimizi yaptık, 8 mart mitingleri konusunda da doğru bildiğimizi yapmakta devam edeceğiz. ama solcuların ciddi bir kesiminin kendilerine feministlerden başka düşman olacak siyasal grup bulamamış olması gerçekten acıklı bir durum ve birçok şeyi açıklamakta yararlı oluyor bence. son olarak feminizmin ciddi bir iş olduğunu hatırlatmak zorundayım. feminizm, her ciddi ideolojik akım gibi ideolojik ve tarihsel referenslara ve ilkelere sahip ve -eğer postmodern dalgalara kapılmıyorsak- tıpkı başka siyasi akımlar gibi feminizmde de, "biz yaptık, oldu", "uysa da yaptık, uymasa da" gibi yaklaşımlar mümkün ve meşru sayılamaz. o yüzden, bir karma örgütün feminist mücadele çağrısı yapması, femina'nın içine kızıl yıldız yerleştirme gibi hareketler feminizme ancak zarar verir. bu 8 mart için demiyorum ama yeri gelmişken anmak istedim, bir karma siyasi partinin içinde, kurucuları arasında ya da yetkili organlarında feministlerin bulunması, bu feministler ne kadar hatırı sayılır, kıymetli ve önemli olursa olsun, -sadece kadınlardan oluşması gereken- feminist hareketin dünyanın her yerinde ortak amblemi olan "yumruklu femina" pankartlarının o siyasi partinin kadınlı erkekli kortejlerinde taşınmasını haklı ve makul gösteremez. kendi değerlerimize biz sahip çıkmazsak kim sahip çıkar, şimdi değilse ne zaman, erkeklere karşı değilse kime karşı?

Av. Hülya Gülbahar

TCK hemen şimdi değişmeli...

ÖLDÜRÜLÜYORUZ!

Kimse kusura bakmasın, TCK'nın komisyon komisyon gezmesini bekleyemeyeceğiz. Alt komisyon işini bitirecek, Adalet Komisyonunda tartışılacak, oradan TBMM'ye gelecek ve böylece kabul edilse bile en az bir yıl sonra yürürlüğe girecek! Ama biz 1-2-3 yıl sonra değil, vurulunca, doğranınca ŞİMDİ ölüyoruz...

Urfa'da Sevda, İsveç'te Fadime, Mardin'de Şemse, Diyarbakır'da Kadriye, Adana'da Nilüfer, Çorum'da Esra, İstanbul'da Güldünya... Son olarak, Mersin'de, altı yıllık eşinden medeni nikâh yapmasını, çocuğuna nüfus cüzdanı çıkartmasını istediği için öldürülen Aysel Elmastaş ve evlenmek istemediği nişanlısı tarafından öldürülen Gökçeada Mal Müdürü Ayşe Ceyhan. Bildiğimiz, bilmediğimiz daha niceleri... Kayıtlara giren/girmeyen diğer cinayetlerle; intihara zorlanan, kaza süsü verilerek öldürülen, zehirlenen kadınlarla bu liste uzayıp gidiyor... Kimi kez, evlenmek istemediği, kimi kez boşanmak istediği, kimi kez artık asalak bir kocaya bakmak istemediği, kimi kez örneğin bileziklerini vermediği için; ama her durumda aslında kendilerine dayatılan kurallara, yaşamak zorunda bırakıldığı hayata itiraz edip, erkeklere "itaatsizlik" ettikleri için öldürülüyor kadınlar.

TCK'da herşey değişiyor, ama namus takıntısı hâlâ sürüyor...

TCK Tasarısı, kadın hareketinden gelen yoğun itirazlar üzerine geçtiğimiz aylarda TBMM Adalet Komisyonu tarafından oluşturulan beş kişilik bir alt komisyona havale edildi. Tasarı, aylardır yoğun bir biçimde çalışmakta olan komisyon tarafından ilk maddesinden başlayarak tamamen değiştirildi, adeta yeniden yazıldı. İnanılması çok güç ama: evlilik içi tecavüz suç oldu, oral, anal ilişki, cinsel amaçlı olarak vücuda herhangi bir şey sokulması tecavüz olarak tanımlandı, kamu görevlilerinin cinsel taciz ve tecavüzlerine ağır cezalar getirildi. Tecavüzcüyle evlendirme, çocuklara rızalarıyla tecavüz gibi komiklikler, evlilik dışı çocukların öldürülmesi için getirilen insanlık dışı indirimler vs. vs. kaldırıldı. Kadınlarla ilgili yasaların, komisyonlarda gezerken, orasına burasına eklenen/çıkartılan bir tek kelime ile nasıl içeriklerinin boşaltıldığını ya da maddenin tümüyle değiştirildiğini acı tecrübelerle bildiğimizden Resmi Gazete'de yayınlandığını gözümüzle görmeden inanmayacağız elbette... Ama sonuç olarak alt komisyonda kadınların taleplerinin önemli bir bölümü kabul edildi. Ve fakat, erkeklerin "namus" kavramı üzerinden kadınların hayatlarını ve bedenlerini kontrol altında tutma haklarını ellerinden alma riski taşıyan ana mantığa fazlaca ilişmeden. Tasarıdaki olumlu değişiklikleri dergimizdeki tablo yeterince özetliyor. Biz şimdilik sadece komisyonun tıkandığı ve hâlâ görüş birliğine varamadığı konulara söyle bir bakalım ne göreceğiz:

- Namus cinayetlerinde ve erkeklerin kadınlara karşı işlediği suçlarda en önemli indirimleri getiren "haksız tahrik" maddesi biraz daha somutlandı ama içeriğinde "namus adı altında kadınlara karşı işlenen suçlarda uygulanmayacağı" ifadesine yer verilmedi. Gerekçesinde belirtilecek deniyor, gerekçe hâlâ ortada yok. (Bahçesinden erik çalan çocuğa tecavüz eden adama bile haksız tahrik indiriminin uygulanmaya çalışıldığını hatırlarsak konunun kadınlar açısından önemi daha net ortaya çıkıyor.)
- İnsan öldürme maddesinde hâlâ erkeklerin erkekleri öldürmesi demek olan "kan davaları" nitelikli insan öldürme olarak özellikle belirtiliyor ve en ağır cezaya çarptırılıyor. Ama kadınların tüm ısrarlarına rağmen, alt komisyon hâlâ oraya, erkeklerin kadınları öldürmesi demek olan "namus cinayetlerini" eklememekte ısrar ediyor.
- Tüm taleplerimize rağmen, bekâret kontrolleri hâlâ suç olarak düzenlenmedi ve bu konuda en küçük bir umut ışığı görülmüyor.
- 15-18 yaş arası, karşılıklı rızaya dayalı cinsel ilişkilere hapis cezası getirilmesi (yani bir bakıma flörtün ceza kanunu eliyle ve hapis tehditleriyle yasaklanması) tehlikesi hâlâ duruyor. Polisi, jandarması, okul ya da yurt müdürü, muhtarı, bakkalı ile bütün bir toplumun namus, iffet, bekâret bekçiliği devam edecek yani... İşin ilginç yanı, bu düzenleme ile, insanların 17 (hatta özel durumlarda 16) yaşında evlenip çocuk sahibi olabilmeleri Medeni Yasa uyarınca serbest iken, cinsel ilişkiye girmeleri TCK ile suç haline getiriliyor. (17 yaşında evlenip, sevişmek için 18'in dolmasını bekleyecekler herhalde, ya da ilişkiye girmeden çocuk sahibi olmanın yollarını arayacaklar! Zor iş!)

Görüldüğü gibi, çözülmeyen maddelerin hepsi namusla ilgili! Sonuç olarak, NAMUS meselesi hâlâ bir kördüğüm olarak duruyor. Cinsiyetçiliğin duvarlarına çarpıp çarpıp geri dönüyor kadınların sesleri. Bu konu, aynen medeni yasada-

ki "mal rejimi" gibi kritik önemde. Çünkü herşeye tamam deyip kabul edebilirler, nasıl olsa istediklerini yapmaya devam edecekler. Hiçbiri, sırf medeni kanunda "artık kadın işi/erkek işi ayrımı işi yok, ev işlerini erkekler de yapabilir" dediği için hemen önlüklerini takıp mutfağa koşmadığına göre, kâğıtlarda ne yazarsa yazsın biz bildiğimizi yaparız havasındalar. Ama iş, ekonomik gücü paylaşmaya gelince orada zıplıyorlar, işte bu olmaz diye... Ekonomik gücü ellerinden kaçırdıklarında, kadınların denetimini de ellerinden kaçıracaklarını, "aile reisliği" babalanmalarının asıl o zaman biteceğini gayet iyi bildikleri için ondan asla taviz vermek istemiyorlar. Nitekim, Medeni Yasa'nın birçok maddesinin değişmesine sessiz kalıp, mal rejimlerinde ortaya dökülmeleri de bu yüzdendi. Bu yüzden yürürlük maddesini 1 Ocak 2002'den başlatıp kendilerini kurtardılar. İşte NAMUS meselesi de böyle... Tüm maddeler iyi-kötü değişebilir: Ama namus meselesinin özüne dokunmamak şartıyla! Her birimiz tecavüz tehdidi altındayız, ama piyango hayatta kaç kere, hangimize çıkar bilinmez? Ama bu NAMUS, IFFET, BEKRET kavramları üzerinden hayatlarımızın kontrolü, hepimizin, bütün bir hayatımız boyunca kabusumuz olmaya devam eder. Çünkü her biri, altında TÖRENİN de olduğu; ama daha derininde erkeklerin kadınlar üzerindeki hak/mal sahipliği iddiasının yattığı, cinsiyetçiliğin, erkek egemenliğinin kilit kavramları...

Namus Cinayetleri Politik Cinayetlerdir.

İşte bu yüzden, "namus" kadınlar için son derece yaşamsal önem taşıyan politik bir kavramdır, "namus cinayetleri politik cinayetlerdir." Aynen diğer politik cinayetler gibi... Erkeklerin çizdiği sınırlar içinde yaşamaya itiraz ettiğimiz anda, kendimizi töre, namus, kıskançlık, egoizm gibi çeşitli kılıflara sokulmuş bir erkek şiddetiyle karşı karşıya buluruz. Takılarımıza, maaşlarımıza el konulmak; üç kuruş gündelikçilik maaşlarıyla işsiz alkolik kocaları beslememiz istenir; istediğimizle gezmemiz, istediğimiz gibi giyinmemiz engellenmek istenir: öldürülürüz! sonra da "namusumu temizledim" iftirasına kurban gittiğimizle kalırız. "Hizaya gelmeyi reddeden", "yoldan çıkma" potansiyeli taşıyan bütün diğer kadınlara da gözdağı olur ölümümüz. Zaten köy meydanında boğazlamalar, baltayla satırla parçalamalar, taşa tutulup öldürülmeler hep kalanlara gözdağı olsun diyedir.

Daha fazla beklemek istemiyoruz.

Bütün bu ölümlere rağmen, kimse üzerine düşeni yapmıyor. Sadece birkaç kentten gelen ve namus cinayetlerine, tecavüzlere ağır cezalar getiren kararlar gösterilip, "TCK komisyon çalışmalarının tamamlanmasını bekleyin," deniyor. İyi de erkekler beklemiyor ki, her gün birkaçımız ölüp gidiyor. Kimse kusura bakmasın, TCK'nın komisyon komisyon gezmesini bekleyemeyeceğiz. Alt komisyon işini bitirecek, Adalet Komisyonunda tartışılacak, oradan TBMM'ye gelecek ve böylece kabul edilse bile en az bir yıl sonra yürürlüğe girecek! Ama biz 1-2-3 yıl sonra değil, vurulunca, doğranınca ŞİMDİ, HEMEN ölüyoruz... TCK anlamında yapılması gereken çok basit, açık ve net: Şu anda yürürlükteki kanunun 450. maddesinin 10. fıkrasındaki kan gütme saikiyle işlenen cinayetlerin yanına HEMEN ŞİMDİ namus cinayetleri de eklenmeli; bekâret kontrolleri HEMEN ŞİMDİ yasaklanmalıdır. Yasaları değiştirmek tek başına hiçbir şeyi değiştirmeye yetmeyeceğinden, acilen kadına yönelik şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının yok edilmesi için BM kararları doğrultusunda hükümet bütçesinden yeterli pay ayrılmalı ve acilen kadınların can güvenliği için yaşamsal önem taşıyan KADIN SIĞINAKLARI açılmalıdır.

TCK'da neler değişiyor

Şu ana dek Adalet Bakanlığı Alt Komisyonu'nda kadınlarla ilgili maddelerde yapılan değişiklikler şöyle:

- Yasadan "kadın" tanımı çıkartılarak, evli ve bekâr kadınlar, bakire olan ve olmayan kadınlar arasında ayrımcılık yapılmasının, aynı suçlar için farklı farklı cezalar verilmesinin dayanaklarından biri kaldırıldı.
- Namus gerekçesiyle işlenen cinayetler ve diğer suçlarda, erkeklerin "namusumu temizledim, tahrik altında işledim" diyerek süper indirimler almasını sağlayan maddedeki haksız "tahrik" koşulu, haksız "eylem" olarak değiştirilerek böyle bir savunma için mağdurun hukuka aykırı bir eyleminin olması koşuluna bağlandı.
- Eş ve kardeşler "nitelikli insan öldürme" kapsamına alındı. (Ancak, namus saikiyle işlenen cinayetler, "Nitelikli İnsan Öldürme" maddesine dahil edilmedi. Oysa kan davaları hâlâ nitelikli insan öldürme sayılıyor.!)
- Evlilik dışı çocuğun annesi tarafından öldürülmesinde ceza indirimi getiren ve yasa eliyle evlilik dışı çocukları öldürmeyi teşvik ederek anneleri çocuklarının katili olmaya zorlayan madde yasadan çıkarıldı.
- Aile içi şiddet "işkence" bölümünde "eziyet" başlığıyla ayrıca düzenlendi. Artık, aile içi şiddet uygulayanlar, dayak, tehdit, tecavüz gibi suçları için ceza almakla kalmayacak, koşulları varsa bir de bu eziyet maddesinden ötürü ceza alacaklar.
- Ayrımcılık maddesine "cinsel yönelim" nedeniyle ayrımcılık yapılamayacağı eklendi.
- Cinsel suçlar "Genel Ahlak", "Aile Düzeni", "Edep Töresi" gibi kavramlara ve topluma karşı suçlar olmaktan çıkarıldı, "Kişilere Karşı Suçlar" kapsamında düzenlendi.
- Tecavüz ve ırza tasaddi tek bir maddede birleştirilerek, "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" olarak tanımlandı. Kadının cinsel bütünlüğü ve haklarını, "namus, iffet, şan, şeref" kavramı ile eş tutarak erkek egemen topluma maleden "ırz" ve "ırza geçme" kavramları yasadan çıkartıldı.
- Tecavüzün kapsamı "vücuda organ ya da sair bir cisim sokulması" tanımıyla genişletildi. Böylece hem vücuda cop vb. araçlar sokulması tecavüz suçu sayıldı, hem de oral ve anal tecavüzler kapsama alındı.
- Evlilik içi tecavüz suç sayıldı ancak kovuşturması şikâyete bağlandı.
- Cinsel suçların kamu görevinin (örn. kolluk kuvvetleri) veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılarak işlenmesi ağırlaştırıcı neden oldu. Ayrıca işkence maddesinde, işkencenin cinsel taciz biçiminde gerçekleştirilmesi ağırlaştırıcı neden sayıldı. İşkence amacıyla tecavüz edenlerin, işkence ve tecavüz suçlarından ayrı ayrı ceza alması sağlandı.

Tecavüzcü ile evlendirme maddesi kaldırıldı.

- Çocukların cinsel istismarı ayrı bir madde olarak düzenlendi. Cinsel istismara uğrayan çocukların "rıza"sından sözeden ifadeler yasadan çıkartıldı. Cinsel istismarın üstsoy ya da üçüncü derece kan hısımları, bakıcılar, öğretmenler, sağlık hizmeti verenler vd. tarafından gerçekleştirilmesi ağırlaştırıcı neden oldu.
- Cinsel Taciz özel bir madde olarak düzenlendi. Eski yasadaki cinsel tacizi belli eylemlerle sınırlayan "Söz atma" ve "sarkıntılık" ifadeleri yasadan çıkartıldı. İşyerinde tacizi tanımlamak için açıkça "işyeri" ifadesi kullanılmadı ancak "hiyerarşi ve hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuzun kötüye kullanılması" ağırlaştırıcı neden sayıldı.
- İnsan Kaçırma ve Alıkoyma maddesindeki bakire-evli kadın ayrımı kaldırıldı.
- Hayasızca hareketleri düzenleyen maddedeki "hayasızca durum takınmak", "edep duygularını incitecek eylemler" biçimlerindeki soyut tanımlar çıkartıldı, madde "hayasızca davranışlarda bulunmak" olarak değiştirildi ve teşhircilik hali dışındaki cezalar hafifletildi.
- Eski 312. Madde "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya tahkir" başlığıyla yeniden düzenlenerek "halkın bir kesimini, sosyal sınıf, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen tahkir edenlere 6 aydan 1 yıla kadar hapis cezası getirdi. Böylece cinsiyet nedeniyle aşağılanma vb. hukuka suç oldu.

Beyhan Demir

Dergimiz baskıya girerken seçim sonuçları açıklanmıştı. Gururla öğrendik ki Dersim'i artık otuz iki yaşında bir kadın yönetecek. Seçimlerden önceki rastlaşmamızı şans olarak addediyor, Songül Erol Abdil'i tebrik ediyoruz.

dersim dört dağ içinde

erkekler birahanede kadınlar evde

Tunceli, kendi deyimleriyle Dersim, isyanlarıyla ve adına yakılan ağıtlarıyla bilinir. Bilen Tunceli'ye zamanında yiyecek ambargosu bile konulduğunu bilir. Tunceli'de her sene çok güzel bir festival düzenlenir, Tunceli Türkiye'nin okuma yazma oranı en yüksek illerinden biridir. Fakat son zamanlarda medya orayı birahaneleriyle, bu birahanelerde çalıştırılan kadınlarla ve o kadınlara gösterilen tepkilerle ele almaya merak sardı. Neler söylendiğini hatırlarsınız, "birahanelerde Rus kadınlar çalıştırılıyormuş, zaten birahanelerin açılmış olması da problemmiş ya işte o birahanelerde erkekler içiyormuş, bu Rus kadınlar da erkekleri ayartıyormuş, dolayısıyla Tuncelili kadınlar mağdur oluyormuş, hem birahanede içen adam evde karısını daha çok dövüyormuş, evin ekonomisine de zararmış. Dolayısıyla öncelikle bu Rus kadınlar gitmeliymiş, ondan sonra birahaneler de kapatılmalıymış," o zaman sen sağ ben selamet sorun çözülüverecekmiş. Kardeşim hırsızın hiç mi suçu yok diyesi geliyor insanın. Bu birahanelere gidenler: erkekler, kadınları oraya konsomatrislik yapsınlar diye getiren de erkekler, o kadınlara bin türlü taleple gidip ardından eve dönüp karısını döven de erkekler. Bu düzeni bu çarkı kim döndürüyor: Erkekler! Mağduru kim? kadınlar!

Dersimli kadınların sesini duyuracağız!

Demokratik güç birliğinin kadın adayları seçimden önce İstanbul'da bir tanıtım toplantısı yaptı. Artık Tunceli Belediye Başkanı olan Songül Erol Abdil ve ikinci kez Doğubeyazıt Belediye Başkanı olan Mukaddes Kubilay'la orada tanıştık. Songül'le bir kadın aday olarak neler yaşadığı üzerine konuştuk. Mukaddes'le ise yaşadığı beş yıllık başkanlık döneminde Doğubeyazıtlı kadınların eskiden belediyenin önünden geçmeye korkarken, şimdi günün her saati belediyeye gelip nasıl dertlerini anlattıkları üzerine sohbet etme fırsatı bulduk. Songül'le konuşurken laf ister istemez, Dersimli adamlara da geldi. Nedir bu birahaneler meselesi dedik, Songül Erol Abdil de sırayla anlattı.

"Tunceli, doğasıyla ve kültürel birikimiyle gelişmiş bir yer. Alevilerin ve sol potansiyelin yüksek olması bu gelişmişliğin bir nedeni tabii. Tunceli'de de feodal değerler ve aşiretçilik ön planda hâlâ. Fakat seçim çalışmaları sürecinde gördük ki mesela DEHAP güçlendikçe aşiretçiliğin ön plana çıkarılmasına çalışılıyor. Özellikle sol partilere karşı aşiretçilik kışkırtılıyor. Ama yine de farklı bölgelere nazaran baktığınızda Tunceli kadını daha özgür denilebilir. Birçok ilde olmadığı kadar ki buna İstanbul da dahil. Kadınlar burada Hakkari'deki ya da Trabzon'daki kadından daha rahat giyinir, çalışmasına ses çıkarılmaz. Ama kadınlar burada da şiddete varan baskılar görüyor, bu kadınlar çoğunlukla ekonomik bağımsızlığı olmayan kadınlar. Ben aday olduktan sonra Tunceli'de öyle kadınlara karşıyız gibi açıktan bir şey denmese de aslında herkeste kadınlar bu işi yapamaz gibi bir önyargı olduğunu gördüm. Tanıtım broşürlerinde bile kadını yani beni arkaya atan bir bakış açısı var. Ama biraz dikkatli gözlediğinizde bu bakış açısının Tunceli halkından ziyade politik insanlarda olduğunu görürsünüz. Ben Tuncelililerde hiç böyle bir düşünce görmedim. Ama politikleşmiş adamların hepsinde böyle bir düşünce var. Kadınları dikkate ve ciddiye almıyorlar. Birahaneler meselesine gelince, aslında Tuncelililer de kadınlar da birahanelere ve kadınların çalışmasına karşı değil. Biz birahanelere değil, birahanelerin yozlaştırılmasına karşıyız. Bunu da erkekler yapıyor. Çünkü birahanelere kadınlar gitmiyor, erkekler gidiyor. Bu meseleyi birahane sahipleriyle ve bütün Tuncelililerle birlikte çözmeliyiz.

Dersim'in namusu dedikleri şey böyle kurtulmaz. Sorunu sadece orada çalışan kadınlara yüklemek çok anlamsız. O zaman bütün kadınlar da oraya gitsin bakalım o adamların hoşuna gidecek mi? Sorunun sebebi erkek egemenliği."

Seçimlerden sonra Songül Erol Abdil'in gazetelerdeki açıklamalarını okuduk. Tuncelili kadınların sesini Türkiye'ye ve dünyaya duyuracağız diyor, Tuncelililerin kendisini seçerek kadına verdiği değeri gösterdiğini söylüyordu yaptığı açıklamada. Kendisine bir kez daha yolun açık olsun diyoruz.

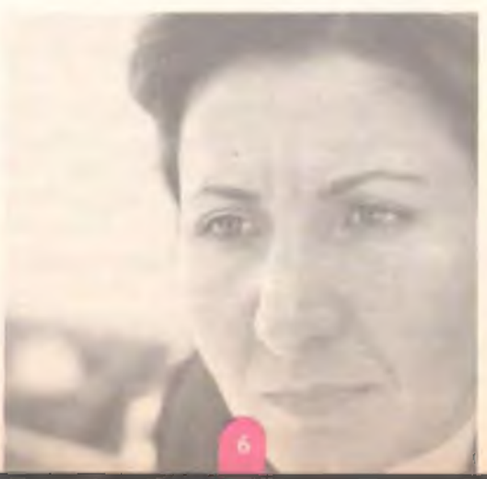

Gülfer Akkaya

Geçtiğimiz aylarda Tunceli'de, Tunceli Kadın Platformu birahanelerde kadınların çalıştırılmasını protesto etmiş ve bu eylem basında geniş yer bulmuştu. Konuyla ilgili olarak Tunceli Kadın Platformu'na ulaşamadık. Tunceli Kültür ve Yardımlaşma Derneği Başkanı ve İİHD üst kurul üyesi Nimet Tanrıkulu bu konudaki sorularımızı yanıtladı.

dersim'in namusu

Dersim'de neler oluyor?
Üç dört yıldan bu yana birahane meselesi tartışılıyor. Birahaneler dünyanın her yerinde var ve kadınlar buralarda çalışıyorlar. Ama Dersimli kadınlar çalışmıyor. Dersim'in kadınları ev içinde, tarlada ve hayvancılıkta çalışırlar. Ayrıca Simge Süt diye bir yer var direkt evdeki kadınlardan süt alıyor. Kadınlar buradan para kazanıyor. Yoksa Dersim'de iş çok az.

Sosyal hayat nasıl?
Neredeyse yok. Ama kitap ve gazete çok okunur. Eskiden de birahaneler vardı. Ama burada kadınlar çalışmıyordu. Buralara insanlar kadın, erkek, çocuklarıyla birlikte giderdi. Çocuğa kola, kendileri de ne içerlerse...

Şimdi birahanelerde kadınlar çalışıyor...
Kadınlar buralarda çalışınca daha çok müşteri gidiyor. Kazanç artıyor. Kadınların buralarda

çalışması cazip kılınıyor. Kadınlarla muhabbet etmek erkeklere iyi geliyor. Erkekler ceplerindeki paraları tüketiyorlar. Eşleri adamların buraya gitmesine karşı. Bu seferde evde şiddet yaşanmaya başlıyor.

Kadınların burada çalışmasına karşı mısınız?
Hayır. Kadın bedeni her yerde, her şekilde kullanılıyor. Bu kadınlar ekmek parası için çalışıyoruz diyorlar. Aksi bile olsa bu kendilerinin tercihi. Bu sorunu kadınları dışarı atıp, birahaneleri kapatarak çözemeyiz.

Tunceli Kadın Platformu'nun eylemini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Birahanelerde çalışan kadınlar da, evde çalışan kadınlar da erkeklerden zarar görüyorlar. Sorun bu kadınlarda değil ki... Evet bu eylem hatalı bir eylem. Eylemci kadınlar, ilk olarak birahanelerde çalışan kadınlarla ilişkiye geçmeliydiler. Empati kurmalıydılar. Diyalog kurmak doğru bir davranıştır. O durumu paylaşarak aşmaya çalışmak çözümde yararlı olabilirdi. Onlar da kadın. Her türlü işte çalışan kadınların dayanışmasıyla sinerji oluşur. Bu, patriyarkadan kaynaklı bir sorun, orada çalışan kadınlardan değil. Çalışan kadınları şehirden atarak, kadınlar kadınların canlarını acıttılar. Yanılıyor muyum diye düşünüyorum ama evdeki kadının var olan pozisyonundan silkelenmesi lazım. Örgütlenmeli. Kadın bilincini yükseltmeli. Yaşam içindeki varlığını daha çok sağlamalı. Sosyal, siyasal hayatın içinde kadın bilinciyle daha çok var olmalı.

Solcu erkekler Dersim'de birahanelerde kadın çalıştırılması "kanımıza dokunuyor" demişler...
Evde kadınların dövülmesi kanlarına dokunmuyor ama. Birahaneleri o kanlarına dokunan erkekler açıyor, kadınlar değil. Politikayı ahlak zemininde yaptılar, bu yanlış. Tartışma kadınlar arasında yapılsaydı daha doğru olurdu.

Bir de Dersim'in "namusunu" kurtarmak meselesi var...
Esas şimdi düşünsünler Dersim'in namusunu nasıl kurtaracaklarını. Birkaç kadını kovup namus kurtarmak kolay. Bu coğrafyada da kadına yönelik sosyal, yapısal sorunlar var. Bunu artık konuşmak gerek. Erkek aydındır, okumuştur, politiktir. Ama kadınlara bakış böyle değil. Bunları çözmeden hangi "namusu" kurtarıyorsunuz. Dersimli erkek ve kadınlar bu konuda nerede olduğumuzu gösterdiler.

Yani? Yine mi patriyarka hortladı?
Dersim'de kadının özgürleşme tarihi yaşanmadı. Dersim tarihinde mücadeleler var örgütlülükler var, tek tek kahraman kadınlar var, ama kadına yönelik kurtuluş mücadelesi yazık ki hiç olmadı. Artık kadınlar bu konulara kafa yormalılar. Dersimliler tarih boyunca

canları yanmış insanlar. Bu kadınların canını yakan bir işle Dersim tarihinde böyle bir sayfa açılmamalıydı. Bu eylemi yapan kadınlar da şiddete maruz kalıyorlar. Bunun ne kadar farkındalar acaba? O kadınları kovdular. Bu da bir şiddet... Keşke böyle yapacaklarına ailelerini alıp birahanelere gidip otursalardı.

Sence platform bundan sonra ne yapmalı?
Bu sorunun muhatabı orada yaşayan kadınlar. Dikkatli olmalılar. Bu sorunun başka bir çözümü mümkün. Daha en başında çalışan kadınlarla irtibata geçilmeliydi. Bu kadınlarla konuşup görüşulmeliydi. Kadın dayanışması sağlanabilirdi. Birlikte sokağa patriyarkal alandaki sorunların çözümü için çıkılabilirdi Herkes için hayırlısı budur.

Basın bu haberi kullandı mı?
Tunceli başka bir konuda bir sayfalık haber konusu olamazdı. Basın bu haberi bilerek kullandı. Bu şehri kötülemek istiyorlar. Çünkü Tunceli tarihi devrimcidir. Dersim hem devlet, hem de bizim için ayrıcalıklı bir bölgedir. Ancak hâlâ Dersim'de aşiret ve feodal yapı oldukça yaygın. Bu durumun değişmesi şart Kadınlar daha fazla gecikmeden bu sorunlarla uğraşmalıdırlar. Kadınların acil ihtiyacı budur

Kadın garson çalıştırılmasına karşı çıkan Tuncelililer, seçimlerde kadın Belediye Başkanına evet diyen tek il olunca büyük basın bu haberi de sulandırmayı başardı ve bu başarıyı neredeyse görmezden geldi. Çünkü yer Tunceli, kaybeden aşiret, kazanan tarafsa kadınlardı.

Handan Koç

Antep'te kadınlar var

Mart ayının ilk haftası bir çok kadın özgürlük ve kurtuluş mücadelesinin bayrağını biraz daha yukarı kaldırır. Ben bu günlerde Antep'deydim. Yediğim içtiğim benim olsun gördüklerim duyduklarım şöyle...

KESK'in mitingine rağmen birçok kadın toplanmadı

Celal Doğan, sığınmaevi değil danışma evi diyordu.

5 Mart Cuma günü bir konuşma için davet edildiğim Gaziantep Eğitim-Sen'e vardığımda kadın komisyonundan Nadime Elmacı beni karşıladı herkesle tanıştırdı, sonra Devrim'le beraber gezmeye götürdü. Eski Antep sokakları dar, taş evler sağlam ama terkedilmişler, kapılar fakir iç avlulara açılıyor bazıları mezbelelik olmuş. Tavanlarında resimleri, tahta oymaları, taş duvarları, kocaman avlusu, onlarca oda ve mahzeniyle insan sesi duymadan depo olarak geçirdiği onyıllardan sonra başka bir hayata başlamış bir ermeni konağına gidiyoruz. Burası Papirus isimli bir kafe olmuş. İşleten "Eğitim-Sen'in kadın sekreterinin karısı" Nurcan bize çay ikram ediyor. Anlatılan şu ki kadın sekreterliğine kadın aday çıkmamış. E bu kadar kadınsınız diyorum. Susuyorlar. "Akşam oldu mu tek bir Antepli kadını sokakta yalnız göremezsiniz, gezmeyi ve yemeği severler ama hep aileleriyle," diye anlatıyor Nadime ve Devrim. Bir de okullarındaki çocukların ne kadar yoksul olduğunu. O sabah Belediye Başkanı Celal Doğan'a bir ziyarette bulunmuşlar. Sığınmaevi taleplerini dile getirmişler. Doğan sığınmaevi olmaz da danışma merkezi açılabilir diye söz vermiş. Güldünya'nın öldürülmesinin sığınak ihtiyacını ortaya serdiğini söylediklerinde Celal Doğan, "aşiret evin kapısına gelirse, ne yapacağız?" demiş. Şimdi belediye AKP'de. Bakalım kadınlar için ne yapacaklar. Haberleri Antepli arkadaşlardan alacağız.

Kadın öğretmenlerin evinde konuk oldum

Gece Nadime ve Nuray'ın evinde misafirim. Yemekten sonra iki arkadaş daha geliyor. Henüz otuzlarında olan bu kadınlar Türkiye'nin birçok bölgesinde öğretmenlik yapmışlar, sendika faaliyeti yürütmüşler, bir aile ve erkek koruması altında olmadan hayatlarını kurmuşlar, devrimci değerlerine sahip çıkmışlar. Hep gülerek anlatıyorlar. Muhtar tehditleri, eğitim müdürü tacizleri, haklarında çıkan 'ahlaksız' kadın dedikoduları. Bir arkadaş küçükken bütün Tuncelili erkekleri iyi devrimciler olarak nasıl gözünde büyüttüğünü sonra düzene uymuş olanlarını gördükçe nasıl hayal kırıklığına uğradığını anlatıyor lafın arasında. Odadaki Dersimli hemen atlıyor, "ne diyeyim inşallah bir Dersimliye sırılsıklam aşık olursun," diyor. Gül gül ölüyoruz. Hemen aşk konusuna dalmıyor bu kadınlar ama herkes biraz kendinden çıtlatıyor. Sonra Nadime'nin Elazığ'dan Antep'e çalışmaya gelmiş olan yeğenleri geliyor. Saat gece yarısı. Satış mağazasında on dört saat çalışıyorlarmış. "Dükkânlarda sınıf mücadelesi zayıf. Gün boyu giysi katlıyorlar, patrondan hiç talepleri yok," diye sitem ediyor Nadime. Gece Eğitim- Sen'in yaşasın 8 Mart broşürünü okuyarak uykuya dalıyorum.

8 Mart haftasına KESK miting koymuş ama.

6 Mart günü evden çıkarken Nadime bana mor, pembe, kırmızı renkli tül bir örtü hediye veriyor. İçinde yaldızlı çizgiler var öyle güzel ki.(Onu üç gün boynumdan çıkarmadım. Antep dönüşü otobüsten inip gittiğim Çağlayan mitinginde, AKP'nin kadın şurası aldatmacasını ve muhafazakârlığı protesto etmek için gittiğim Cevahir Otelde, Feminist kadınların Taksim yürüyüşünde onu bayrak gibi salladım) O cumartesi Ankara'da KESK'in mitingi olacak Acaba KESK 8 Mart haftasında kadın üyelerine kendileriyle ilgili etkinlikler için fırsat verse daha iyi olmaz mıydı diye düşünüyorum. Ama Gaziantep Belediyesinin çok amaçlı salonu yine de bir hayli dolu. Feministlerin gündemini aktarmak üzere hazırladığım konuşmayı bitirdikten sonra sorulara geçiyoruz. Genç kadınların en çok sorduğu soru, neden kadınların başka kadınlara zarar verdiği. Bir de "feminizm erkek düşmanlığı mıdır?" etrafında tartışma oluyor. Erkek egemenliğini zulümle sürdürenlere karşı çıkmak düşmanlık mıdır? Salondaki kadınların açık veya örtülü desteğiyle derdimi anlatmak daha kolay oluyor. Genç bir kadın yedi çocuk buyuttuktan sonra aydınlanan ve kendi kızlarına mücadele öğütleyen annesini anlatıyor. Çay arasında tanıştığım bizim kuşaktan bir kadına Pazartesi'yi soruyorum. Bilmiyor. Ama Somut'un kadın sayfasını okurmuş. 8 Mart için okulunda etkinlikler örgütlemiş. Kadın mücadelesi tarihi etrafında talebelerine yarışma bile yaptırmış. Yanındaki arkadaşı dört kız çocuğu büyütmüş. Kızlarını seviyor ama ona oğlan çocuk için çok çektiren kocası için iyi duygular beslemiyor. Antep'te herkesten yazı istiyorum. Dağılırken bir kadın dergiler İstanbul'u bıraksın buraya gelsin diye mesaj yolluyor.

8 Mart mitingine erkekler gelmeli mi?

Eve döndükten sonra yazdığım mektupta, Nadime'ye kadın mitingine erkeklerin de katılması hakkında sendikada tartıştılar mı diye sormuştum. Mektubunda sorumu cevaplamış. Aynen aktarıyorum. "Bu konuyu aramızda tartışmıştık. İlginç fikirler vardı. Mesela kadın kurtuluşunun sadece kadınların bilinçlenmesiyle mümkün olmayacağını bu nedenle erkeklerle birlikte mitinglerin yapılması gerektiğini ifade eden arkadaşlar vardı. Ama ben kesinlikle katılmadığımı söyledim. Çünkü bir günlük mitingle bize devamlı politik nutuklar atan, yaşamın her alanında bize müdahale eden erkeklerin bilinçlenip bunu yaşamına uygulayacakları sadece ütopyadır. Kadın Komisyonu toplantısından sonra erkek arkadaşlardan biri (eşi toplantıdaki konuşmaları onunla paylaşmış) yine bildiğimiz söylemlerden bir buket sunup kendi düşündüğünün doğru olduğunu bana kabul ettirmeye çalıştı. Biz kadınlar özgürlüğü hak ettiğimize inanmıyoruz ki erkekler nasıl inansın."

Nadime mektubunda, dergiye sonra yazacağım ama şimdilik bir sorum var demiş Feminizm haklı bir mücadele olmasına rağmen neden feministler tarafından topluma yeteri kadar anlatılamıyor?

Nadime'nin sorusu hepimize, mektubun bitiş cümlesi de hepimize " Sermayenin, savaşların, kirliliğin küreselleşmediği bir zamanda, bir mekânda karşılaşmak dileğiyle....

Av. Fatoş Hacıvelioğlu (Adana AMARGİ)

Tecavüz, işkence, hakaret:

Hayatımız meşru müdafaa!

Mazlum ve mağdur kadınların "acılı hikâye"leri günlük, sıradan haber olarak gelip geçiyor sayfalardan, ekranlardan, hayatımızdan. Oysa onlar yeni ve başka bir dünyanın isimsiz, sessiz habercileri, Şemse, Kadriye, İslim, Nilüfer, N.Ç., Gülbahar, Güldünya ve daha niceleri. Ölenler, tecavüz edilenler, işkence görenler ve ölmemek için "öldürenler". İşte Rabia Aksın, öldürülme sınırına yaklaşıp kendini, ancak saldırganını(kocasını) öldürerek kurtarabilen "şanslı" sayılabilecek kadınlardan biri.

"hakikat anı": ya kurban olacaksın ya da "katil!"

Önce gönüllü avukatı, sonra ve bundan da öte arkadaşı olduğum, varlığından güç aldığım, kendi ezilmişliği ile kadın bilincine sahip olan Rabia Aksın'ın yaşamındaki korkunç olaylar, on üç yaşında iken Adana'da okuduğu okuldan kaçırılması ve tecavüze uğramasıyla başlıyor. Rabia'nın annesi bu olay üzerine kendini asarak hayatına son veriyor. Bu arada Rabia babası tarafından sürekli dayak yiyor ve tecavüzcüsü ile evlenmeye zorlanıyor. Yediği dayaklara dayanamayan ve yaşamda tutunacak hiç kimsesi olmayan Rabia sonunda tecavüzcüsüyle evlenmek zorunda kalıyor.Tahmin edebileceğimiz gibi, evlendiği ilk günden itibaren kocası-tecavüzcüsü tarafından sürekli fiziksel ve ruhsal işkenceye tabi tutuluyor.Demir çubuklarla dövülen, ayağı kırılan, vücuduna çatal batırılan, çırılçıplak soyulan, kafasına silah dayanarak intihar mektupları yazdırılan ve sürekli sokağa atılmakla tehdit edilen Rabia, bütün bu hengame içinde iki çocuk sahibi olarak, yaşama kendince bir şekilde tutunmaya çalışıyor. Toplam on üç yıl süren evliliğinde iki defa boşanma davası açıyor, fakat tehditler nedeniyle vazgeçmek zorunda kalıyor. Bu arada dayaktan ve işkenceden bunaldığı bir gün adını nereden duyduğunu bile hatırlamadığı Mor Çatı Kadın Sığınma Evi'ne gitmek üzere çocuklarını da yanına alarak evden kaçıyor, ancak bu yolculuk bilgisizlikten ve parasızlıktan dolayı sadece bir gün sürüyor. Olay gününden yalnızca birkaç gün önce, yine çok kötü bir biçimde dayak yedikten sonra iki çocuğunu da alarak babasının evine gidiyor ve boşanma davası açıyor. O günlerde koca sürekli evi arayarak ölümle tehdit ediyor. Koca olay günü de, gündüz vakti Rabia'nın babasının evine evde kimse yokken eve gizlice giriyor ve Rabia'yı öldüresiye dövmeye başlıyor. Artık canına tak eden Rabia da "hakikat anı"nda, kurban olmamak için silahı alıp kocasını öldürüyor ve "katil" oluyor. Rabia'nın yaşadığı dehşet verici olaylar, ayrıntısını burada yer darlığından anlatamayacağım bir yargılama sonucunda, özellikle kadın hukukçular olarak bütün uğraşlarımıza rağmen hiç de adil olmayan yirmi dört yıllık bir ceza ile sonuçlandı. Rabia, cezaevinde dışarıdan lise bitirme sınavlarına hazırlanmaya başladı, mahkûmların çıkardığı bir yayına yazılar yazıyor, cezaevinde kadınlara okuma -yazma öğretmeye çalışıyor ve dört gözle cezaevinden çıkıp kadınlarla "özgürce" dayanışacağı günleri bekliyor.

> Erkek egemen kültür, her yerde olduğu gibi Türkiye'de de her geçen gün biraz daha saldırganlaşıyor, pervasızlaşıyor. Gün geçmiyor ki herhangi bir gazetede ya da televizyon kanalında biz kadınlarla ilgili öldürülme (genellikle "töre cinayeti"), tecavüz, işkence ya da intihar haberi olmasın.

Sanık tamam, sıra "feminist" avukatına saldırıda! Rabia'nın hikâyesinin ve mücadelesinin doğal bir parçası olan ve salt kişisel değil kadın sorunu anlamında toplumsal olduğunu düşündüğüm "sembolik" bir saldırıyı da kolektif hafızamıza, alternatif tarihimize dahil olsun diye sizlere aktarmak isterim. Bu davada karşı tarafın avukatı olarak yer alan ve bütün duruşmalarda hem Rabia'ya, hem de avukatları olan bizlere karşı sürekli provokatif davranışlar sergileyen su katılmamış bir maço avukat bir duruşma çıkışında adliye koridorlarında şu ifadelerle beni "ihbar ederek" işi deyim yerindeyse ifrada vardırdı,"Bir erkek daha öldü, mutlusundur, alkışla bari!", " Senin başka işin gücün yok mu? Git para kazanmana bak!", "Hep bu tür davalara giriyorsun!", "Niye bu kadınların avukatlığını yapıyorsun?", "Güzelsin! Fiziğin de güzel! Seni sevebilecek bir dolu erkek var, sana ne bu kadınlardan?", " Feminist, erkek düşmanı, bu kadar feminist olmanın

alemi yok!", "Bakın bu erkek düşmanıdır, tanıyın!" Bunlarla da yetinmeyen "kadın düşmanı" avukat, zaten duruşmalar boyunca kışkırttığı müvekkillerine beni baroya şikâyet ettirdi. Böylece haklı bir davayı "savunma" görevime, hem de dört ayrı şikâyet nedeniyle "kendimi savunma" da eklenmiş oldu! Dikkat edilirse yukarıda seçilen ifadelerin tamamı semptomatik özellikler taşıyor. Sadece bunlar üzerine bile sayfalar dolusu çözümleme yapılabilir. Kişisel olarak elbette bu saldırılarla ilgili gerekli hukuksal girişimlerde bulundum ancak Türkiye'nin hatta dünyanın her yerinde kadınların hangi anlamda olursa olsun savunuculuğunu yapmak, özellikle kadınsanız ve feministseniz ne yazık ki bu ve benzeri saldırılara hazır olmayı gerektiriyor. Kadınların meşru müdafaa halinden çıkıp, gerçek özgürlüğe ve eşitliğe ulaşabilmesi ise ancak örgütlü mücadele ile, her geçen gün daha da yükseltilmesi gereken dayanışmayla mümkün olacak.

Rabia'yla dayanışmak, ona biraz olsun moral verebilmek, yalnız olmadığını hissettirebilmek için mektup yazalım. Rabia'nın bu mektuplara ve dayanışmaya ihtiyacı var. Hepimiz gibi.

Rabia Aksın, Kozan Kapalı Cezaevi
Kozan / Adana

Nermin Yıldırım

Af Örgütü birinci ligde

Bu günlerde kocalarınızın, babalarınızın, erkek kardeşlerinizin "maç zevkine" karışmayın. Zira bu doksan dakika içinde sandığınızdan çok daha faideli bilgiler edinebilirler. Şu sıralar sahalarda garip şeyler oluyor!

Kadına yönelik şiddet tüm dünyanın -o en bilindik ifadeyle söylemek gerekirse- kanayan yarası. İstatistikler, rakamların korkunç yaratıklar gibi üzerimize geldiği ve hafızalarımızın alamayacağı manalar yüklendiği istatistikler, her üç kadından birinin yaşamı boyunca dövüldüğünü, cinsel ilişkiye zorlandığını ya da taciz edildiğini gösteriyor. İstatistiklerin gölgesindeki hayatların her birinin rakamlarla ölçülemeyecek biricik yaşamlar olduğunu düşündüğünüzde, içinizi tuhaf bir duygu, öfke kaplıyor. Biz kadınlar birbirimizden sorumluyuz. Aşağılanan, dövülen, öldürülen kadınlar bilmediğimiz uzak coğrafyalarda yaşayan, bize yabancı hayatlar süren, "başkaları" değil, biziz, hem de ta kendimiz. Bizim dışımızda oluşuyor gibi görünen soğuk, matematiksel ifadeler, her birimizin bir parçasını taşıyor.

AF Örgütü'nden şiddete karşı kampanya

Bugüne değin kadına yönelik şiddete bir son vermek için çok farklı gruplar tarafından çok farklı nitelikler taşıyan işler yapıldı. Kimileri bildik metotlara başvurdu şiddeti kınarken, kimileri ulaşılamamış kitleye ulaşabilmenin yeni yollarını aradı, buldu, denedi. Sanırım Uluslararası Af Örgütü'nün 5 Mart itibariyle başlattığı kampanya, hem eylemciler hem de eylem mecraları bakımından ele aldığımızda daha çok ikinci gruba giriyor. Çünkü bu kez şiddetin karşısında duranlar, ellerinde pankartlar, üstlerinde "şiddete dur" diyen formalarla bildiğimiz futbolcular! Benim gibi "önyargılı insanlar", futbol maçlarını şiddetin meşrulaştırıldığı alanlar olarak tanımlar, futbolcuları da kodu mu oturtan, ziyadesiyle maço kimseler olarak genelleyiverirdi oysa. İşte erkekler, gün bu gündür, hadi bizi şaşırtın, yanılmışız dedirtin, vicdan azabımızla baş başa bırakın, suçluluk duyguları içinde boğun. Biz razıyız hem vallahi, hem billahi razıyız. Yanılmak hiç bu kadar güzel olmamıştı!

Mevzu kısaca şudur: Uluslararası Af Örgütü 5 Mart itibariyle yeni bir kampanya başlattı: "Kadına Yönelik Şiddete Son." Canı gönülden desteklediğimiz bu kampanya iki yıl sürecek ve öyle sanıyorum ki alışık olduğumuz mecralardan çok başka yerlerde akacak. Asıl güzelliği de burada zaten. Kadınlar kendileri çalıp kendileri söyleyecek. Zaman zaman erkekler çıkıp hemcinslerine seslenecek. Bir sözün doğruluğu çoğu kez de kimden çıktığına bağlı olarak değerlendirilir ya. Bundan dolayı erkeklerin söyledikleri erkekler için daha güvenilir ve dahi dikkate alınır şeyler olarak algılanır. Örgütün İstanbul şubesi dünyanın başka yerlerinde de denenmiş ve lakin gerçekleştirilememiş bir ilke imza atıyor çünkü. Madem ki asıl hedefimiz erkekler, öyleyse niçin biz onlara gitmiyoruz diyor ve de birinci lig maçlarında "alanlara" çıkıyor. Bu eylemler dizisinin ilki kampanyanın başlangıç tarihinden bir hafta öncesine tekabül eden, 29 Şubat tarihli Beşiktaş-İstanbulspor maçında yapıldı. Maçtan önce ısınmaya çıkan İstanbulsporlu futbolcuların üzerlerinde kampanyanın tişörtleri, ellerinde kampanyanın sloganları bulunuyordu. Daha sonra kendi formalarıyla maça çıkan futbolcular, hep birlikte "Kadına Yönelik Şiddete Son" pankartı açtılar. Tam da o sırada televizyonları başında oturmuş maçı bekleyen ya da parası neyse verip maçı seyretmeye bizzat stada kadar gelen fanatik abiler ne tür hislere gark olmuşlardır diye çok merak ediyorum. Ama mesaj yerini bulmuştur diye düşünüyorum.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

Uluslararası Af Örgütü 1961 yılında İngiliz Avukat Peter Benenson'un "Unutulmuş Mahkûmlar" isimli makaleyi kaleme almasıyla kurulmuş. Kendilerini "hükümet, siyasi ideoloji, ekonomik çıkar ya da dini inançtan bağımsız, dünya çapında bir insan hakları hareketi" olarak tanımlıyorlar. Ölüm cezası ve işkencenin yasaklanması, yargısız infaz ve "kayıplar"ın sona ermesi, siyasi sanıklar için zamanında ve adil yargılanma yapılması gibi ana konular üzerinde çalışıyorlar. Bu konular üzerinden küresel kampanyalar yürütüyorlar. Şu anda 150'den fazla ülke ve bölgede destekçi abone ya da üyeleri olan bir milyondan fazla kişi var. 50'den fazla ülkede şubeleri ve yaklaşık olarak 100 ülkede de 7500'den fazla yerel gençlik, öğrenci ve profesyonel grupları var. Türkiye'de 1996'dan itibaren inisiyatif olarak çalışmışlar. 2002 yılında da resmi olarak dernekleşmişler. İstanbul'dan sonra Ankara, İzmir ve Diyarbakır'da da temsilcilikler açılmış. Türkiye'deki gelişmeler ve "Kadına Yönelik Şiddete Son" kampanyasıyla ilgili daha fazla bilgi için:
www.amnesty-turkiye.org

Bir şeyleri değiştirebiliriz

Meselenin gerçek mahiyetini öğrenmek için örgütün Teşvikiye'deki şubesine gittiğimizde bizi Zeynep Forsmann, İlkay Bahçetepe ve Cenk Soyer karşıladı. Cenk Bey'in kampanyanın koordinatörü olduğunu, bu tur kampanyalarda da kadın erkek birlikte çalıştıklarını öğrendim. Kadına Yönelik Şiddete Son Kampanyası tüm dünyada 150'ye yakın ülkede, yani Uluslararası Af Örgütü'nün çalışma yaptığı ülkelerin tamamında aynı anda başlamış. Birlikte bir şeyleri değiştirebiliriz diyen Af Örgütü, "toplumunuz, hükümetiniz, polisiniz, güvenlik güçlerimiz ve mahkemeleriniz, kadın ve kız çocuklarına uygulanan şiddete nasıl karşılık veriyor, öğrenin, gözlemleyin. Kadınlara yönelik şiddet konusunda sesinizi yükseltin ve kadınların şiddetten ve cinsel ayrımcılıktan kurtulmaları için yürüttüğümüz küresel kampanyaya katılın," diyor. Ülkelerin yasal düzenlemelerinde değişiklikler yapılması gibi uzun vadeli amaçların yanı sıra, kadınların ve de en çok erkeklerin dikkatini çekmek, şiddet konusundaki toplumsal bilinci yükseltmek gibi hedefleri de var. Bu yüzden eylemleri için, özellikle erkeklere ulaşabilecekleri yerleri tercih ediyorlar. Erkek egemen kulturun sembolik mekânlarından biri olan futbol sahaları akıllarına gelen ilk yerlerden biri olmuş.

İstanbulsporluyuz

Bu fikir ortaya çıktıktan sonra İstanbulspor'dan Aykut Kocaman'la yaptıkları görüşmeleri anlattılar. Aykut Kocaman, kendilerine çok yardımcı olmuş. Kampanyanın başından beri desteğini eksik etmemiş. Yönetimin kararıyla eyleme katılan futbolcuların, bu konuda inisiyatif kullanıp kullanmadıklarını, kişisel tutumlarını, durumdan memnun olup olmadıklarını bilmiyoruz ama bana kalırsa hedef kitle tam da can evinden vurulmuş. Bu fikri ortaya atanları da, kabul ederek çorbaya tuz atan İstanbulspor'u da kutlamak lazım. Af Örgütu aynı eylemi Diyarbakırspor-Beşiktaş maçında da yapmayı istemiş ama yerel seçimler nedeniyle(!) şimdilik uygun görülmemiş. Bu arada üç büyüklerin de işin içine girmesini bekliyoruz. Aslında bir tanesiyle görüşulmuş ama gündemlerinin yoğunluğunu gerekçe gösteren takım, bu konuyu bir müddet için ertelemiş. Dünyanın yarısını doğrudan, diğer yarısını da dolaylı olarak etkileyen bir konuyu dahi ikinci plana atan değerli gündem maddelerini nasıl merak ettiğimi anlatamam. Ve fakat, kadınları yalnız bırakmayan İstanbulspor da bundan böyle mümkünü yok yalnız kalmaz gibi geliyor bana. 29 Şubat'tan bu yana biz de İstanbulsporluyuz! Biz hepimiz İstanbulsporlu olduk olmasına da bu maçın ve bilumum maçların

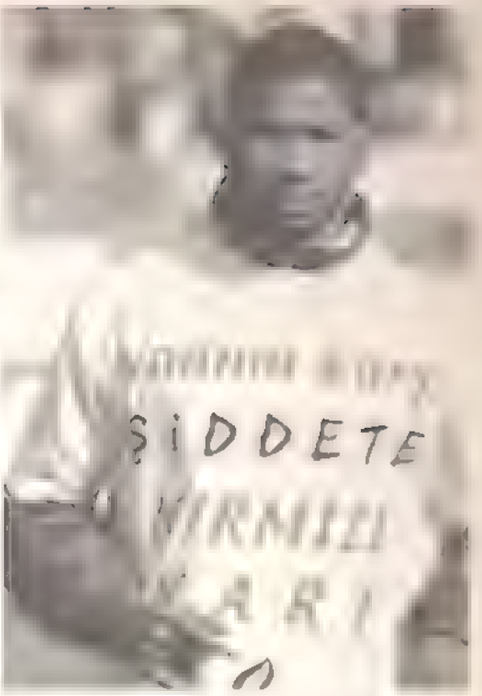

her dakikasını, futbolcuların her hareketini çarşaf çarşaf irdeleyen spor yazarlarının bu konudan niye hiç bahsetmediklerini bir türlü anlayamadım. Af Örgütü, şiddete karşı yürüttüğü bu kampanyada erkeklere ulaşmanın yollarını aramaya devam ediyor. Yaratıcı ve radikal fikirlerin arkasının geleceğine inanıyorum. Yanı futbol sahasına şiddete karşı pankart falan sokmak öyle her yiğidin harcı değil gibi geliyor bana. Bu hepimizin destek olması, ucundan tutması gereken bir kampanya. Belki sizin de bir fikriniz vardır ve illa ki yapabileceğiniz bir şey!

mösyö giyotin ve günah keçisi

Nermin Ketenci

Ekmek ve pasta hikâyesi ve giyotine verilen bir kelle, Marie Antoinette'e iki asır boyunca süren kötü bir ün sağladı. Birinci hikâye sanki ikinci olayı meşrulaştırıyor. Oysa o cümleyi kuran Marie Antoinette değildi. Yani asıl ününü sağlayan cümleyi o sarfetmemiş ama bu, dünya tarihinde önemli bir mihenk taşı olan Fransız devriminde dökülen kanlardan payına düşeni almasını engellememişti. XVI. Louis'nın karısı, çağdaşı diğer saraylı kadınlar gibi konfor ve refah içinde yaşamış, kocasına itaat edecek şekilde büyütülmüş, rehinegelin verildikleri ülkede hem elçi, hem casus gibi çalışması öngörulen, hanedanlar arası ilişkilerde arayı bulmaları ve veliaht doğurmaları beklenen kızlardan biriydi. Kraliçesi olduğu ülkenin ve emin koşulları onun kaderini diğerlerinden ayırdı ve trajik sonu, yoksul yığınlara rağmen sürülen sefahat ve iktidarın günü geldiğinde sahibine nasıl da zarar verebileceğinin kanlı bir örneği gibi tarihe kazındı. Marie Antoinette biyografisi, dedektif romanları da yazan, ama daha çok Kraliçe Mary, Cromwell, II. Charles, VIII. Henry'nın Eşleri gibi tarihi kişiliklerin biyografileriyle ünlenmiş, kendisi gibi bir asilzade olan Antonia Fraser'ın elinden çıkmış. Yazar bu kapsamlı biyografiyi çıkarırken pek çok tarihi belgeyi, mektubu ve anıyı elden geçirmiş, bir olayı aktarırken birden çok kaynağa başvurup kitabın inandırıcılığını artırmış, ama belli ki bir Kont kızı olarak Fransız devrimine bakarken soylulara duyduğu sempatiyi saklayamamış. Ama bu küçük zaaf kitabın bütününü zedelemiyor. Kitapla birlikte doğumundan giyotine kadar adım adım Fransa Kraliçesi'nin peşi sıra Avusturya'dan Fransa'ya bir yolculuğa çıkıyoruz. Sonu herkesçe malum olsa da hikâye her tur okura cazip gelebilir; çünkü meşgul bir annenin eğitimsiz küçük kızı, evliliği iyi gitmeyen genç bir kadın, mutsuzluğunu elbiseler ve eğlencelerle telafi etmeye çabalayan bir kraliçe, çocuklarına kendisine verilmeyen şefkati vermeye çalışan sevecen anne, yavaş yavaş sonuna yaklaşan tek başına hasta bir kadının hayatını merak içinde yutacak okurlar gibi, 18. yüzyılın siyasi iklimi, hanedanlar arası hesaplaşmalar, savaşlar ve anlaşmalar, dönemin eşyaları, tiyatrosu, giysileri, saray ilişkileriyle ilgilenen tarih sever okurlar da Marie Antoinette'ın hayatında ilgilerini çekecek hikâyeler bulabilir.
Tarih kitaplarında sadece bir isim olan karakterlerin arasına dalıyor, onların da kanlı canlı insanlar gibi zaaflarını, iyiliklerini, kötülüklerini aptallıklarını, aşklarını, umutsuzluklarını sergilemelerine tanıklık ediyorsunuz. Fraser, olayların geçmişte kalmasına da göz yummamış zaman zaman Marie Antoinette'in tahtaların arasına düşürdüğü bir topluiğne, tutuklu kaldığı mekânın günümüzdeki hali veya asırlar sonra bulunan özel mektuplarla araştırmasının takibini bırakmamış Bu tuğla gibi kitap, yazarın becerisi, Marie Antoinette'in can acıtan hikâyesiyle bir solukta bitiyor, sanki kremalı bir pasta yiyorsunuz ve son lokmada kafanıza taş olmuş bir somun ekmek atıyorlar..

Marie Antoinette, Antonia Fraser, Aykırı Yayınları 2004

Yeşim Başaran

lezbiyenlik mitleri

Lezbiyenliği ezilmemeyi hak eden bir kimlik olarak görebilmek için onu kutsallaştırma ihtiyacı hissedebiliyor insanlar. Oysa lezbiyenliğin ezilmemeyi hak etmesi için hiçbir şeye ihtiyacı yok. Lezbiyenler zaten ezilmemeli.

Eğer kendimizde değiştirmemiz gereken şeyler olduğunu düşünmezsek, değişime direncimiz çok güçlu olur. Zaten her şeyi biliyoruzdur, değiştirecek bir şey yoktur. Feminizmi öğrenen kadınlar, lezbiyenliği kabul sınırlarının içine aldıkları zaman, artık kendilerine dair değiştirecekleri bir şey kalmadığı yanılgısına kapılabiliyorlar. Feministim diyen, feminizmi önemseyen kadınlar arasında zaman zaman karşılaştığım, bence değişmesi gereken, ama genelde sorgulanma ihtiyacı duyulmayan üç mitten bahsedeceğim sizlere. Lezbiyenliğe veya lezbiyenlere dair üç mitten. Çok temel bulduğum bir bilgiyi paylaşmak istiyorum öncelikle. Eşcinseller kelimesi ile başlayan ve emin olarak kurabileceğimiz tek bir cümle var: "eşcinseller ezilıyor." Bunun dışındaki cumlelerin, "eşcinseller sanatçı ruhludur," gibi kulağa hoşmuş gibi gelenlerden, "eşcinseller guvenilmez insanlardır," gibi kötü olanlarına kadar, hepsi yanlış. Bütün eşcinseller arasında eziliyor olmalarından başka tamamen ortak olan hiçbir özellik bulamayız. Tıpkı heteroseksueller arasında sanatçı ruhlu, sanatçı ruhsuz, guvenilir, guvenilmez insanlar olabileceği gibi, eşcinseller arasında da vardır. Hıçbır nitelik eşcinsellığın doğasından kaynaklanmaz. İktidara karşı bir direniş olarak kurulan eşcinsel kimliğini, çeşitli toplumsal olgularla bağlama çabamız, iktidarın yine iş başında olduğunun göstergesi. Eşcinselleri sevebilmek için olumlu, eşcinsellerden uzak durabilmek için olumsuz nitelikleri eşcinsel kimliğine bağlamak çok karşılaşılan ama kaçınılması gereken bir şey. Buradan yola çıkarak mitlere geçiyorum.

Bütün lezbiyenler feminist olmalı

Çok yaygın bir düşünce. Gerçekten de keşke bütün lezbiyenler feminist olsa. Sadece lezbiyenlerin değil, bütün kadınların feminizmi anlamasını ve sevmesini dılıyorum. Ama neden bazen sadece bız lezbiyenlerın feminist olması beklenıyor ve olmaması da şaşırtıcı karşılanıyor? Lezbıyen olmak hıçbır kadını feminizmın bilgisine ulaşabilmek ve ezılmenın bılıncini açığa çıkarabilmekte heteroseksuel kadınlardan daha şanslı kılmıyor kı. Lezbiyenler toplumun dı şında ayrıksı bır tur olmadıklarına göre, tıpkı heteroseksuel kadınlar gibi, lezbıyenler ve biseksuel kadınlar, ancak feminizm güçlendikçe ve yaygınlaştıkça feminist olabılırler. Başlangıçta lezbiyenliğe böylesi mistik anlamlar yüklerken, hepımızın feminist olmadığı gerçeğiyle yuzleşenler ıçın lezbıyenlık bırden sevilemez bir durum halıne gelebılıyor, "Aaa, butun lezbıyenler feminist değil! Oysa ben onların isyankâr ve dırenişçi olmalarını beklerdim. Hayal kırıklığına uğradım," ama tüm ezılenler doğaları gereği isyancı ve isyanda başarılı olsalardı, ezılme dıye bır şey kalmazdı.

Biseksüellerin lezbiyenliği yarımdır

Bu sadece bıseksuel kadınlar değil, biseksuel erkekler hakkında da yaygın kabul gören bır düşunce. Aynı zamanda sadece feministler arasında değil cınsel yönelim ve düşuncelerinden bağımsız olarak çeşıtlı çevrelerde geçerli olan bır duşunce. Ama eşcınsellık tam olunca bize statu kazandıran, yarım olunca da kaybettıren bir şey değil kı. Tam tersine, aslında olağan bir durum olabılecekken, ataerkıllık içerisinde kötumsenen, dışlanan, yok sayılan bır toplumsal olgu. Bu durumu toplumda varolan bir duygunun asımilasyon sureci olarak da tanımlayabilırız. Ne pahasına olursa olsun, hıçbır kadın bır kadına, hiçbir erkek bır erkeğe aşık olmasın! O zaman, neden lezbiyenleri tam lezbiyen, biseksuelleri de yarım lezbiyen olarak gorelım kı? Bıseksueller aynı zamanda erkeklere de aşık olma potansıyelını taşıyan lezbiyenlerdır. Lezbiyenlik bir paye olmadığına göre, bır kadının erkeklere de aşık olup olmaması hıçbır şeyi değıştırmez. Sonuç olarak biseksuel kadınların da kadınlara yönelık hıssettıkleri cinsel ve duygusal yakınlık toplum ıçinde asimile edılıyor.

Feminizm teori, lezbiyenlik pratiktir

Hayır, hayır, hayır. Elbette feminizm bize kadınlar arası dayanışmayı geliştırmeyi ve kadınlar arası rekabeti sona erdirmeye çalışmayı öğretıyor. Elbette feminizm bıze binlerce yıldır ayaklar altına alınmış cinsıyetimizle barışmayı, birbırımızı sevmeyi öğretiyor. Ama kadınların kadınlara duyduğu aşk kendılığından feminizmin öğretıleri ile bezenemez kı! Kadınlar arası aşkın doğası gereği dayanışmacı ve geliştırıcı olmasını beklemek, lezbiyenliğe –aslında kadınlığa- özsel bır anlam yuklemek demek. Toplumda görunduğu kadarıyla yaygın olmasının yanı sıra, bir de hegemonik olan heteroseksuel aşk kadınların ezılmelerının orta noktasında dururken, dışlanan bır aşk turu, lezbiyen aşk, nasıl olur da kendılığından bir cennet bahçesi yaratabılır?

Sonuç olarak;

Bu uç yargıya baktığımızda, ortak çıkış noktalarının lezbiyenlığin kutsallaştırılması olduğunu fark edebiliriz. Lezbiyenlığı ezılmemeyi hak eden bir kimlık olarak görebilmek için onu kutsallaştırma ihtiyacı hissedebılıyor insanlar. Oysa lezbiyenlığın ezılmemeyi hak etmesi için hiçbır şeye ihtiyacı yok. Lezbıyenler zaten ezılmemeli. Ama çoğunlukla insanlar ezılen kimlıkleri sevebılmek ve affetmek ıçin hafifletıcı nedenler arıyorlar. Üstelık hafifletici neden buldukça kendımızi sorgulama gereği duymadan özgürlukçü olduğumuzu da zannedebılıyoruz. İşin kötüsu böylece şiddeti meşru gören bakış açısını devam ettırıyoruz. Oysa bizim lezbiyenler ve bıseksuel kadınlar olarak, her tür dışlanmaya ve şıddete açık olan aşkımızın kutsallaştırılması yerine dışlanma deneyımımızın anlaşılmasına ihtıyacımız var.

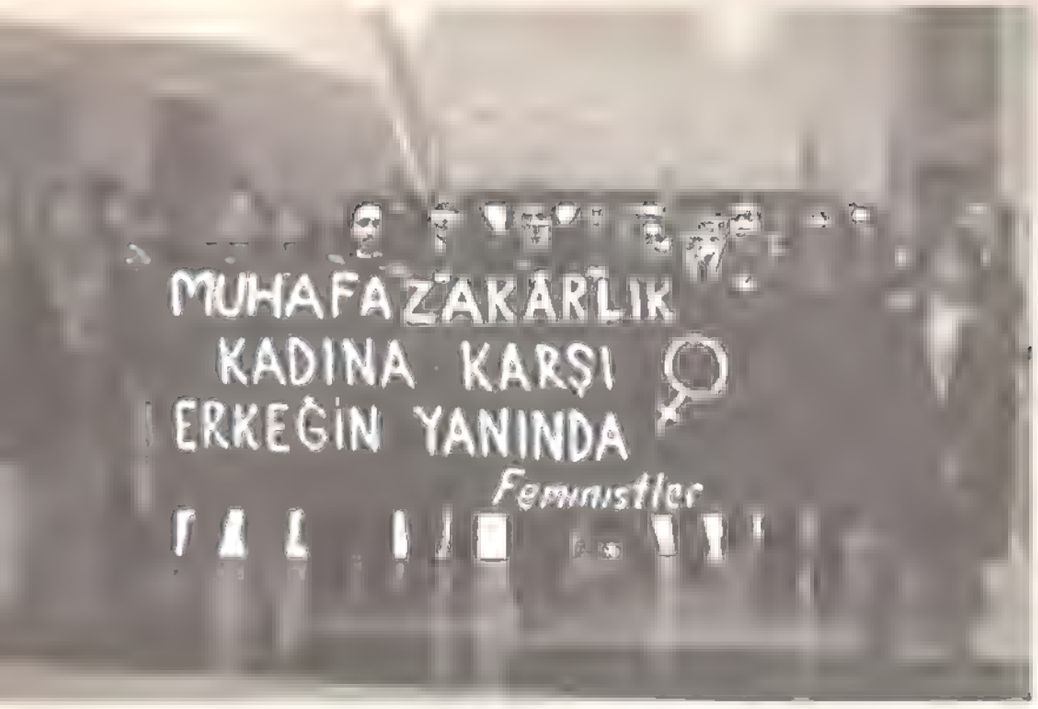

Feministlerin AKP icraatı

8 Mart'ta İstanbullu kadınlar miting dışında etkinlikler de yaptılar. Üniversiteli kadınlar forumlar, sendikalı kadınlar paneller, bir grup feminist de AKP'in 1. kadın şûrasına bir ziyaret gerçekleştirdiler...

8 Mart'ın biz feministler için anlam ve önemini yinelemenin bir manası olmadığını düşünerek kısaca birlik, mücadele, dayanışma ve isyan günümüz desek yeter sanırım. Her ne kadar gunumüze bır nevi sevgılıler günü muamelesi yapılmaya başlanmış olsa da, bız o gunü bır kısım iç gıyım firmasının kadınlar için urettığı özel 8 Mart jartıyerlerinin satıldığı dukkânların önunde geçirmeyi tabii ki tercih etmedık. Onlarla randevumuzu (!) erteleyerek başka bir mekâna ziyareti yeğledik. Zıyaret dedıysek öyle hoş karşılanacağımızı beklediğimiz bır durum olmadığının da farkındaydık elbette. Istikamet AKP İstanbul İl Kadın Kollarının 8 Mart'ın şerefine 7 Mart gunu duzenlediği kadın şûrasıydı. Gayet şık bır otelde duzenlenen şûranın önemlı konukları da vardı: Emine Erdoğan ve Guldal Akşit de teşrıf etmışlerdı şûraya. Recep Tayyıp Erdoğan'ın katılımıyla yapılacağı söylenen toplantıya Erdoğan'ın tele-konferans bağlantısıyla katılımı bizi hayal kırıklığına uğrattı doğrusu. Sözde 8 Mart şerefine duzenlenen şûranın bizleri temsil etmediğini, AKP'nın kadınlara dair hemen her konuyu nasıl es geçtığını gıdıp orada söylemek istiyorduk. Fakat gördüğumuz katılımcılar manzarasının bize duşundurduğu şûranın bırakın bızi temsil etme durumunu, AKP'nin kendi üyesi, oy potansıyelı kadınları bile ıfade etmedığı oldu. AKP, seçmeni olan kadınların kamu alanına çıkma taleplerini de görmezden gelmıyor mu zaten? AKP özellıkle oy kıtlesi diye tabir edılen kadınların yoksul olanlarının esamısının okunmadığı bır "hanım"lar şûrası tertiplemıştı. Bızler yırmi kadar feminist kelımenın gerçek anlamıyla ayağımızın tozuyla, çamuruyla şık otele vardığımızda oranın en yoksul görüntulu kadınlarını oluşturduk bir anda. Hepımız mitingden çıkmış, mitinge bizimle, bızım isteğimiz dışında "zorla" dayanışmaya geldiğini söyleyen erkeklerle tartışarak gırtlak patlatmıştık. Neyse mıtıng görevlerimizi de ifa ettikten sonra AKP'ye ve AKP'lılere de lafımızı söyleyelım dedık. Şûranın bütününü izleyemedik. İzledığımiz bölumde de konuşmacıların kimisi hepimize yureğımizin göturduğü yere gıtmemiz, içimizdeki çocuğu öldurmememiz gibi bir takım Susanna Tamarro nasıhatlarını AKP dılı ve üslubuyla anlattı. Kimbılır belkı kurtaja dair fikırlerini bu şekilde anlatmayı tercih etmişti. Kimisi ise Sakıp Sabancı misali nasıl yokluktan çıkıp azmin zaferıyle bugun hem kariyer hem ıkı çocuk yaptığını, kurduğu şırketı hepimize özguven aşılama çabasıyla anlattı. Kımisi bu hayalı sorunların ve çozum onerılerının dışında kadınların gerçekte neler yaşadığını, enseste, aile içi tecavuze ve dayağa maruz kaldığını ve sığınmaevi ihtıyacını anlatmaya çalıştı. Ve fakat Guldal Akşit'in bu konuşmadan ders alıp almadığını bılemiyoruz. Namus cınayetıne kurban giden Guldunya Toren'in ardından yaptığı açıklamalardan sonra sığınmaevi lafını duymazdan geldiğini duşunmekle yanlış yapmayız herhalde. Dokuz konuşmacının duşuncelerını söylemelerının ardından Guldal Akşit'in kapanış konuşmasını yapmasına sıra gelmeden önce bır arkadaşımız kursuye doğru ilerleyerek soz istedi, şûrayla ilgili duşuncelerimizi söyleyeceğini belirtti. Aynı esnada bez afişimizi de açmaya çalışan ıkı kadının uzerine guvenlık gorevlısı mı polis mi yoksa hepsi mi olduğunu anlayamadığımız bırkaç kadın ve erkek saldırınca ne yazık kı fikirlerimizi söyleyemedik. Tabii pankartımızın üzerinde ne yazdığını salondakiler goremedı. Onlar açılan beze sadece, "Aaaa, aaaa" gibi nidalarla cevap verdiler. Cevabın manası pankartın içeriğine mi, goruntusune mı bılemıyoruz. Pankarta, "muhafazakârlık kadına karşı erkeğin yanında" yazmıştık. Açıklamamızda AKP'nın muhafazakârlık anlayışıyla ilgili bırkaç cümlemiz vardı ama gorduğumuz muamelenin uzerine biraz da AKP'nın demokratlığına laf etseydik iyi olurmuş dıye duşunmekten de alamadık kendımızi. Velhasıl pankartı uzun bir sure elımızden çekiştiren farklı kurumlar adına çalışan bir kısım guvenlik sağlayıcıdan bır ara geri alabılıp onunde bır iki fotoğraf çektırmek kabil oldu. Sonra resmi kıyafetlı polislere tekrar kaptırdık ama olsun. Bu arada kursüde bizim konuşmamıza musaade edilmesine dair fikir belirtenler de olmadı değil. Fakat bızi tartaklayan bir "hanım"ın buna izin vermemesi bundan sonrasını polislerle görüşmemize sebep oldu. Bizler de gorduk ki AKP'nin kadın şûrasında misafirler tartaklanabiliyor, sözü engellenebiliyormuş. Otelin dışına çıkarıldıktan sonra da epey bır sure bekletıldık. Literaturde fiili gözaltı denen durumu yaşadık yani. Polis bır sure bızim ne yapmaya çalıştığımızı, fikirlerimizin ne olduğunu, bu feministler de ne ola ki acaba surat ifadesiyle dinledi. Hepimize ısrarla başkanınız kım, hangı derneğe uyesiniz gibi sorular sordu. Tabıı bizim memur beye uzun uzun feministler olarak bizim öyle başkanlık falan işimiz olmaz diye anlatacak vaktimiz yoktu. Çaresiz kısaca yok başkanımız falan, herhangi bir dernek adına burada değiliz gibi kısa cümlelerle ızah ettık vazıyeti. Sonuç itıbarıyle açıklamamızda da söylediğimiz ama şûradakılere söyleyemediğimiz birkaç cumlemizi buradan söyleyeyim istiyorum. AKP'nin kadına yönelik politikalarının ne olduğunu, Medeni Kanun ve TCK taslağındaki değişıklıklere aldığı tavırda, yerel seçimlerde kadın aday göstermemesinde, kurtaj konusunda savurduğu tehditlerde, Guldal Akşit'in Guldunya'nın öldurulmesinden sonra sarfettiği sığınak ihtıyacının olmadığı ve Guldunya'nın bebeğinin aılesine geri verılmesi konusundaki meşum tavrında gördüğumuzu söyleyecektik. AKP'nin muhafazakârlığının kadınları eve kapatıp erkeklerin emrine vermek olduğuydu dıyeceğimiz. Ne yani yalan mı?

Necla Akgökçe

tarihçinin cinsiyeti

kadın tarihinden kedi tarihine

Başlığı görenler kedileri sevmeyen, onların tarihine kayıtsız bir kadın ile karşı karşıya kaldıklarını düşünebilirler. Hayır, kedileri de severiz, kedileri sevenleri de severiz... Hatta kedileri seven erkekleri daha da çok severiz. Bizim sevmediğimiz erkek iktidarı ve onun tezahür biçimleri...

8 Mart'ta kadın alanlarına girip oraları dağıtmaya çalışan erkekler, kendilerinin hâkim olduğu alanlardan bir gün, bir hafta, bir ay da olsa feragat etmediklerini bir kez daha gösterdiler. Sol hareketinden üniversitesine, edebiyattan tarihe her yerde durum bu kızlar. Barış mitinglerine katılıyorlar, imzalar atıyorlar, demokratikleşme için ellerinden geleni yapıyorlar, bazıları sömürüye, bazıları Amerika'ya karşılar hem Amerika'ya hem sömürüye karşılar. Ama kimseler sömürüye karşı olmanın evdeki kadını sömürmemeyi de kapsadığını aklına ucuna dahi getirmiyor. Bilimin demokratikleşmesinin kadın deneyimlerinin bu alanlara aktarılmasıyla, kadınların bilim yapanlar olarak da hesaba katılmasıyla ilgili bir şey olabileceği de düşünülmeyenler arasında yer alıyor. 8 Mart ertesinde gazetelerin 8 Mart haberlerine baktınız mı? Gündem Gazetesi'nın kadın sayfası haricinde, tüm gazeteler bir iki satırla geçiştirdiler meseleyi. Aylık dergilerin tutumu bundan daha vahimdi. Birkaç senedir, mart ayında kadın özel sayıları yapan veya dosyalar hazırlayan dergiler, bu yıl sayfalarındaki dışı karakterli harfleri bile kaldırmışlardı neredeyse. Kadın dosyaları veren edebiyat dergilerinde tık yoktu... Bunun yanı sıra Gelecek'ten Birikim'e bir dizi siyasi dergide de ilaç için iki paragraf bile yer almıyordu.

Özel sayı beklediğim dergilerden biri de Toplumsal Tarih'ti. Çünkü geçtiğimiz yıl yayın hayatına son veren Tarih ve Toplum Dergisi ile birlikte Toplumsal Tarih'ın kadın tarihi özel sayısı ya da kadın tarihi dosyası yapmasına alışmıştım. Hatta "çok iyi bir gelenek oluştu artık" filan diye düşünüyorduk, benim gibi tarihe meraklı veya kadın tarihi üzerine araştırma yapan birkaç kadın arkadaşımla birlikte. Ne büyük yanılgı. Bu yıl dergiyi almak için bayiine gittiğimde Toplumsal Tarih Dergisi'nin özel sayısının kedilere ayrıldığını gördüm. "Ha kedi ha kadın" diye düşündüler zahir yayın kurulunu oluşturan değerli erkek tarihçiler. Dergının editör yazısında şöyle denılıyordu: "Bu ay farklı bir dosya hazırladık. Fikir Edhem Eldem'den geldi. Mart sayısında kedi dosyası hazırlamaktan daha doğal ne olabilirdi? Bunca yıldır bunu nasıl da akıl edememiştik!" Demek ki erkek tarihçilerimiz birkaç yıldır kedi sayısını akıl edemedikleri için kadın sayısı, ya da kadın dosyası hazırlıyorlardı. Bundan böyle telafi edip kedilerle geç de olsa toplumsal bir barış imzalarlar artık. Kediler munis hayvanlardır, muhtemelen affederler bu kusuru...

Cinsiyetçilik böyle bir şey

Gerçek ise muhtemelen şöyle, Tarih ve Toplum Dergisi kadın tarihine duyarlı bir veya birkaç kadının çabası ile Mart sayılarını kadın tarihine ayırırken diğer derginin erkekleri de bizim neyimiz eksik diye asılıyorlardı konuya... Biz boşuna dönüşen bilinç haline bel bağlamışız. Bu kadarla kalmıyor... Dergiyi biraz daha ayrıntılı karıştırdığımda kadın tarihine ilişkin biri çeviri olan üç yazının da Avrupa tarihi disiplin başlığı altında verildiğini hayretle gördüm. Bu arkadaşlar Avrupalı kadının tarihi diye tuğla gibi kitapların yazıldığını bilmiyor olamazlar. Üstelik bu tür tarihleri yazanlar arasında toplumsal cinsiyet tarihçiliğini benimsemiş birçok erkek tarihçi de bulunuyor. Kadın sözcüğünün ısrarla kullanılmamasının altında yatanın cinsiyetçilik olduğunu söylersem haksızlık etmiş olmam herhalde... Kadınlar için tarih önemli çünkü bizim arkamızda şimdiye kadar unutturulmuş, hesaba katılmamış bir kadın deneyimleri zincirı var... Bugunumuzu şekillendiren pek çok unsurun temeli geçmişte atılmış ve biz o geçmiş hakkında çok az bilgi sahibiyiz. Son dönemlerde kadın tarihçilerin, feminist tarihçilerin bilinçli çabalarıyla kadın tarihinin üzerindeki sis perdesi aralandı. Tarihimizi tanıdıkça kendimize guvenimiz artıyor, ufkumuz, sınırlarımız genişliyor. Açıkça taraflı olduğunu ilan eden feminist tarihçilik, kadınlar açısından bir güçlenme aracı olarak da işlev görüyor, kadın tarihi sayesinde pek çok kadın, bir bilen olarak da tarih yazımına katkıda bulunacağının farkına vardı. Feminist tarihçiler sözlü tarih gibi veri toplama teknikleriyle, araştırma sırasında ortaya çıkan anlatan ve kayda geçiren arasındaki hiyerarşik yapıyı bozarak, erkek tarihçilerin ikincil olarak gördüğü mektuplardan, gunluklere pek çok kaynağı hesaba katarak ve her şeyden önce mevcut dönemlendirilmelerin kadın ve erkekler açısından farklı anlamları olduğunu ortaya çıkararak, klasik tarih yazımına sağlam eleştiriler getirdiler. Ama bu durum bir iktidar alanın da sarsılması anlamına geliyordu. Erkekler kendilerine ait iktidar ve bilgi alanlarının sarsılmasına gelemezler. Bu durum tarih için de geçerli. Bu noktada tarihi anlatanlar olarak ve kayda geçirenler olarak kadınlara ve feminist tarihçilere görev düşüyor. Kendi göbeğimizi kendimiz kesmeliyiz. Bu arada toplumsal cinsiyet tarihçiliği şemsiyesi altında kadın tarihi çalışmalarına burnunu sokup, feminist tarihçilere, "bunu yazmadınız şu yanlış, bu eksik," diyerek eleştiriler yönelten, bir nebze olsun toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip olmayan erkeklere karşı da dikkatli olmalıyız.

Necla Akgökçe
Ji Tirkî: Yaşar Eroğlu

An jî zayendîtiya dîroknasan

Ji dîroka jinan ber bi dîroka pisîkan

En ku vè serèze bibînin dikarin biramin ku jineke pisîka heznake, li dîroka wan bèeleqeye re rû birû mane. Na em pisîkan hez dikin, èn ku pisîka hez dikin jî hez dikin...Heta em mèrèn ku jinan hezdikin hîn zèdetir hez dikin. Èn ku em hez nakin desthilatdariya mèran û teşeya diyariya wè ne.

Meren ku di 8e Adare de ketine qada jinan û ji bo belavekırına we dere hewl dan, carekdın dan xuyakirın ku rojek, hefteyek , mehek be jî dev jı qaden dı bin bandora wan de ne, bernadın. Keçıkno, ji tevgeren çep heta zanînge-ha, ji wejeye heta dîroke her dere rewş ev e Tev lı mîtîngen aşitiye dıbin, îmze davejin. Ji bo aşıtıye çı ji deste wan te dıkın, hınek dijî kedxwariye, hınek dıjî Emerîkaye, hınek jî hem dıjî Emerîkaye hem dijî kedxwariye der-dikevın. Le bele kes li hışe xwe re derbasnake ku dıjî kedxwarbûne, li dijî kedxwarıya li ser jınen li male ye jî. Ew kes di nav kesen ku naramın de cıh dıgrın ku weke demokratîzebûna zaniste bı veguhastina tecribeyen jinen li ve qade, jın wek çekeren zanıste jî ben pejırandin ve eleqeder e. We pıştî 8e Adare nûçeyen 8e Adare meze kirin? Ji bılî rûpela jınan a Rojnameya Gundem, hemû rojnameyan ev mıjar bı yek-du rezikan ji sere xwe avetin. Helwesta kovaren mehane, ji wan en dın xı-rabtir bû. Kovaren ku çend sal ın, dı meha Adare de,hejmaren taybetî yen jınan çedıkrin û dosya amade dıkırın,hema em bejin tîpen biqerektere jinan jî ji hole rakirıbûn. Di kovaren wejeye ku dosyaye jinan dıdan de deng tu-ne bû. Her wekî wan ji Geleceke bigrın heta Bîrîkîme di çend rezık kovaren de ji bo derman du paragraf jî cih nedigırtı bû. Kovareke mın, je, hejmareke taybetî hevî dıkir jî Toplumsal Tarîh bû. Lew re lıgel kovara Toplum ve Tarıh û Toplumsal Tarîh ku sala borî dawî lı jiyana xwe kirıbû ez hînî çekirina hejmara taybetî ya dîroka jınan an jî dosya dîroka jinan bûbûm. Heta em dıf kirîn ku 'edî kevneşopıyeke pır baş pek hat', wek mın çend ligel wan jınen ku meraqdare dî-roke bûn û li ser dîroka jınan lekolîn dikırın. Xapîneke çiqas mezin! Îsal dema ku ez çûm bayiya we, kovara Toplumsal Tarih bıkirim, mın dît ku hejmara taybet li ser pisîkan e. Dîroknasen heja en nûma ku lijneya weşane damezırandıbûn fıkırî bûn ku 'ha jın ha pısîk'. Di nivîsara edîtore kovare de dıhate gotin:' ve mehe me dosyake cuda amadekir. Raman li Edhem Elden derket. Di meha Adare de ji dosya pisî-

kan amadekirin şirûstîtir çi heye? Ew qas sal bû çawa nehatıbû hişe me?' Dıbe ku dîroknasen me yen mer ji ber ku çend sal ın hejmara pisî-kan nehatibû hişe wan, hejmara jınan an jî dos-ya jınan amadedıkırın. Ji vir pe de de telafî dı-kın û dereng be jî de bi pısîkan re aştıyeke cıva-kî îmze bikin edî. Pisîk sewalen şerîn in, dıbe ku ve qisûre ef bıkın

Zayendparezî tiştekî wıha ye

Dıbe ku rastî wiha be; dema ku Kovara Tarıh ve Toplum bi hewla jınek an jî çend jinen ku hesa-siya wan bı dîroka jına re hebû ve hejmara Adare ji dîroka jinan re veqetand, meren kovara dın jî, dıgotın, çıyen me ji wan kemtire û hewl dıdan xwe. Me bi nafîle pışta xwe gıredaye rewşa zanîna veguhestî. Ev qas jî tere nake... Weke mın rûpelen kovare hınek dîsa tev dan mın bi heyret dît ku se nivîsaren wergerandî ku di di der bare dîroka jınan de ne, bi sereza dîro-ka Ewrûpaye dısıplîn ve hatiye weşandın. Ev hevalan nıkarın bejin ku em nizanın bi nave dîroka jinen Ewrûpeyî pırtûken wek xıstan hatine nivîsandın. Dı ser de jî, dı nav nivîskaren dîroken vî celebî de pir dîroknasen mer en ku dîroknasıya zayend a cıvakî ecıbandıne jî hene. Ez neheqî nakım ku bejim,di bin israra bı-karnenîna peyva jın de zayendparezî heye. Ji bo jina dîrok gırîng e lew re, dı pişt me de he-ta nıha zincîra tecribeyen jınan wısan hene ku jın dane jıbîrkirın û nehatine hesabkırın. Hîme pır hemana dı daboriye de hatıye avetin ku îroya me dirûv kiriye û em dı der bare we da-boriye de pır hındık xwedî agahî ne. Di dema dawî de bı hewlen zanayî yen dîroknas û fe-mînîsten jin ve perda mij a li ser dîroka jınan ji hev bû. Bi nasîna dîroka xwe, baweriya me jı me zede dıbe, sînore asoye me fıreh dıbe. Dîroknasiya ku aşkere alîgiriya xwe dıyar dı-ke, ji bo jınan navgîna erka hezgırtine dıbîne. Bi saya dîroka jinan, pır jınan fırq kırin ku de wek zana bıkarabın pır tıştan tev li nivîsariya diroke bıkin. Dîroknasen femînîst, rexneyen xurt li nivîsara kevneşop kirın, ku nımûneyen wek dîroka devkî ku bı teknîka berhevkırine ve di navbera,di dema lekolîne de yen derketí-ne hole,yen vedıbejin û derbasî qeyde dıkın de sazıya hiyerarşîk xira kırin û ji nameyan heta nı-vîsen rojaneyen ku dîroknasen mer talî dıbînın pır çavkanî tev li hesabe kırin û berî her tıştî heyamkirinen heyî ku jı bo jin û meran derxıs-tın hole ku wateyen wan en cuda hene. Le bele ev rewş dıhate we wateye ku warekî deshılat-dariye dılerize. Mer xwe nadin ber lerzîna ware ku ew xwedî desthılatdarî û zanyarî ne. Ev rewş ji bo dîroke jî te ye. Ev peywır, dı ve nuxte de, lı ser me jın û dîroknasen femînîsten wek dîroke vedibejin û derbasî qeyde dıkın e. Dıve ku em xwe navika xwe je bikin. Dıve ku em bala xwe bıdıne ser meren ku di bın sîwana dîroknasiya zayendiye de poze xwe tev lı xebaten jinan en dırokî dıkın û dîroknasen femînîst re dibejin ku, 'we ev nenivîsiye, ewen hane çewt in' û rexnan le werdıkın, peçkek be jî xwedî hesasiya zayen-dıya civakî nîn in.

Feminizm herşeyi affeder mi?

Kadınların kurtuluşlarını örgütlerken, heteroseksizmin tuzaklarına karşı da dikkatli olması gerekiyor. Travestiler, transseksüeller, heteroseksüel ve biseksüel kadınlar... Yanyana geldiğimizde neler yaşıyoruz? Görünmez kılınan cinsel yönelimler ortak mücadelemizi nasıl etkiliyor? Üç kadın tartıştı, Pazartesi'ye yazmak, hepimize düşünmek ve sorgulamak kaldı.

Esmeray: Transseksuel kimliğimle karma gruplarda neler yaşadığımdan bahsetmek istiyorum önce. Önceleri bir kadın bilincim yoktu. Bir karma örgütün programını okumuştum. Karma sol gruplar ilgimi çekmişti. Orada kendimi varedebileceğimi düşünmüştüm. Beni kesinlikle ezmeyecekler zannediyordum. Ama gruba gittiğim ilk gun bile oradaki erkeklerin de dışarıdaki erkeklerden farklı olmadığını gördüm. Erkekler olduğu zaman gitmemeye başladım. Kadınlar olduğunda rahatlık oluyordu. Çunku ben de transseksuelim, kadın kimliğiyle gidiyordum ve beni bir kadın anlayabilir diye duşunuyordum. Bana verilmiş olan erkek rolunu oynar ve yaşarken, bir erkek deneyimim oldu. O zaman kadının ezilmişliğini tam fark etmemiştim. Tabii biliyordum, kadınlar dayak yiyor, toplumda herkes buna hak ediyor diyor, kadın namustur deniyor ya bunların hepsi bana normal geliyordu. Ne zaman ki transseksuel kimliğimle ortaya çıktım, kadın kıyafeti giydim, bana dayatılan şeyler olduğunu fark ettım. Mesela, erkek rolündeyken sevgilim vardı, iki erkek gibi birlikte yaşayabiliyorduk, sorun yoktu. Ne zaman adam beni kadın olarak karşısında gordu, birdenbire değişti. Sevgilimin erkek arkadaşlarının gözunde birden yenge, abla oldum. Ben içeri girince ayaklarını toplamaya başladılar, kufur etmemeye başladılar. Masa sandalye kaldırırken abla kaldıramaz dediler. Oysa bir ay önce ya da bir hafta önce kaldırıyordum. Bunlar bana fark ettirdi ki birileri beni şekillendiriyor. Feminizm nedir hiç bilmiyordum, kadınlar örgutlenebilir mi? Transseksueller örgutlenebilir mi? Bulunduğum karma yapıda feminist kadınlar vardı. Bağımsız bir kadın çalışması yapılmaya çalışılıyordu. Bu bir şanstı ve feminizmle tanıştım. Kadınların kendini politikaya katabildiği tartışmalara katıldım, bağımsız kadınlarla tanıştım.

Ülkü: Bu eşcinsel karma örgutlerde de olabilir. Orada da kadın görunmezliği olabilir. Erkeklerin olduğu ortamda konuşmakta zorlandığımız için, oraya gelen erkekler daha çok şey biliyorsa, konuşmaktan ya da gelip gitmekten çabuk vazgeçiyoruz. Onlar da belki bu yöndeki davranışımızdan dolayı çoğunlukta oluyorlar. İstemedikleri halde kadın kolları mantığı gelişebiliyor. Bunun için kendilerini çok sorgulamaları gerekiyor. Şu anki eşcinsel örgutlerde bu konuda bir sorgulama gelişmiş durumda. Her ne kadar bazıları bizi erkek gibi görmeyin zaten biz de toplumsal cinsiyete karşıyız, diğer erkekler gibi değerlendirilmemeliyiz deseler, kendilerinin bu konuda herhangi bir yanlışı olamayacağını iddia etseler de cinsiyetçilik konusunun her kurumda, eşcinsel kurumlarda da tartışmaya açılması gerekiyor. Erkeklerin, kadınların neden az katıldığını sorguladıkları, kadınların ayrıca örgutlenmeye ihtiyaç duyduğu zaman bunun gereksiz olduğu gibi bir tartışma olmuştu. Kadınların hem toplumdaki 'kad n bilmez' yaklaşımı hem de azınlıkta olmanın getirdiği çekinme yuzunden ayrıca örgutlenmesinin desteklenmesi gerekiyor. Erkeklerin hemen ortaya atılıp uzun konuşma alışkanlıklarından dolayı kadınların varolabilmesi için yöntemlerin geliştirilmesi gerekiyor. Eşcinsel politikasını içinde yer aldığım eşcinsel ve feminist örgutlerinde yapıyorum. Onun dışındaki hayatımda çok görünur ve açık bir lezbiyen olmadığım için yaşadığımız sorunlar içimde yaşadıklarım. Onun dışında çok çok farklı bir ezilme yaşıyor muyuz çok emin değilim. Herhalde, heteroseksuel ilişki yaşamayan, aşktan kendini uzak tutan bir kadın olarak görulüyor olabilirim. Feminist örgutlerde lezbiyen olmak nasıl bir durum yaratır sorununa gelince; feministlerde de, lezbiyenliği kabul ettim ne kadar ilerici bir insanım gibi bir bakış açısı oluyor. Kafalarındaki önyargıları yeterince sorgulamadan kendileri için bu konunun artık kapandığı ve lezbiyenlerle eşit bir ilişki kurduğu varsayımıyla artık bu konu uzerinde tartışılmaması gerektiğini duşunebiliyorlar. Bu konuda seni dinlemekten çok kendi görüşlerini söyleyebileceği bir konuma geçiyorlar. Amargi'de bu çok geçerli değil çünkü orada farklılıkların birbirimizi dö-

nuştürmesi amacımız da olduğu için bu şekilde yaşanmıyor ama diğer geniş kurumlarda ve özellikle platformlarda bunu fark ediyoruz

Figen: Ben söyledıklerının daha çok reflekslerimız üzerınden olduğunu; kadınlık, cinsellık ve kendi tarıhımız üzerinden çok konuşulmadığını duşunuyorum. Patriyarka ezen durumunda olduğu için bu sisteme aıt reflekslerımız var. Ama ezilmişlığın de kendıne aıt bır davranış modeli var. Bir öğretilme durumu yani. Öğretılen kadınlık durumu aslında kımlığımıze duşman. Bır zamanlar(!) feminist örgutlenme modeli olarak yaygın küçuk gruplar vardı. Bu sureçlerde özel olan polıtıktir cumlesıyle kendi tarıhimize aıt, öğretılen tarihe aıt görebildığımız, yaşadığımız bırçok halı ortalığa döktuk. Oralardan bir gelişkinlik çıkabileceğını, kendi tarıhimıze doğru yaklaşılabileceğını duşunuyorum. Cinsellık üzerinden de kendımizi tanımlarken sorgulayıp, kendimizi gözlemleyip ya da yaşamadan kabul edıyoruz. "heteroseksuelım", "eşcinselim" gibı sonular yaşanılmadan kurulamaz sanki. Ama boyutlandırma ıtıbarıyle yakınlık ya da uzaklık gıbi kendıne bir duruş saptayabılırsın. Bu mesafeli halimiz polıtıka yaparken de açığa çıkıyor. Diyelim ki bir 8 Mart toplantısında uçümuz bırarada nasıl olunabileceği konusunda reflekslerimizi ortaya koyuyoruz (gerçi şimdıye kadar lezbiyen hakları dıye özellıkle altı doldurulmuş metınler kaleme almadık ama polıtıka yaparken de karşılaştığım ben lezbiyenım dıyen kadın sayısı çok az) o toplantıdan yola çıkıp caddede yurüduğumüz zaman veya senınle özel bır arkadaşım gıbı gıdıp bir kafede oturduğum zaman senin hayatını ne kadar anlıyorum ve ne kadar yaşıyorum? Galiba en çok bu içsel, görunmez zamanlarda birbirimizi anlamıyoruz.

Ülkü: Burada lezbıyen görünmezliğinin etkisi var tabıı. Gerçekten bu konuyu sorgulayıp, bu konuda mucadele yurütmeye çalışan sayılı kadın var. O yüzden de örneğın 8 martın ortak kadın bildırisi yazılırken lezbıyenlerin taleplerinin oraya koyulması sanki çok önemlı olmayan, önemsiz bir şey gıbi görulebılıyor. Dığer genış kadın topluluklarının çok daha buyuk sorunları varken deniyor ama çoğunluğun ıçınde azınlığın erımesi de aslında erkek bakış açısının getırdiği bır şey. Görunür olan az kişi olsa bile, Turkiye'de milyonlarca eşcınsel olduğu tahmın edılıyor ama mücadelenin sonucunda ortaya çıkabılecek belkı bu insanlar. Bu mucadelede sız çok azınlıksınız, bu çok tali bir konu şeklinde yaklaşıldığı sürece hıçbir zaman bu insanların görünur hale gelebileceği bır ortam yaratılmadığı için sürekli ertelenen bir durum yaşanıyor.

Figen: Erkek eşcinseller hayatın ıçınde kendılerini daha çok ifade ediyor. Guner Kuban adında bır kadın hatırlıyorum, medyada çıkıp ben lezbiyenim demişti. Lezbiyenlığını tartışmıyorum, ama belkı bırkaç kadın örneği daha var böyle. Kadınların cınsel yönelımleri iç edılıyor. Yanı burada da partriyarka sözkonusu. Seninle beraber olan kadınların ne kadar cınsel yönelimlerine sahıp çıktığını bılemiyorum ama çok kolay söylenen bır kelıme değıl lezbıyenlık. En iyi ihtımalle bıseksuel olduğunu söylüyor. Bır de bu tur yönelimleri kapıtalıstlerın çok rahat söylediğini duşunuyorum. Bunun da bir sınıfı var. Yoksul olan bırının ben eşcinselım deyıp yönelimini açıklaması çok zor. Bılgısı ya da parası olan eşcinseller gıyınişleri ve davranışlarıyla yönelımlerının ipuçlarını bize veriyorlar. Esmeray'ın tarihi ise aslında erkeklığın ıkiyüzluluğunu anlatan bir tarıh. Sonuçta Esmeray geçıcı eşcınsel ya da erkeklerle bırlıkte oluyor ama bunu toplum içinde görunur yaşayamıyor. Heteroseksızmin, toplum olarak bize bir rahatlık sağladığını, bırçok halden geçtikten sonra dahi ama ben heteroseksüelım deyıp cumleyi sonlandırdığımız zaman ben iyiyim, görunurum, normalım halıne dönuşturülduğunu bılıyorum. Farkında olmadan dığer cinsel yönelimlerdeki risklerden bızi koruyan bir durum.

Ülkü: Önyargılarını aşmamaktan gelen, geçmişte böyle bir şeyım oldu ama artık olmayacak ve ben de sizdenim, onlar gıbı değılım bakış açısını bıraz içinde taşıyan bir durum bu.

Figen: Özellıkle kadını çok yalnızlaştıran bir sureç olduğunu duşunuyorum cınsel yönelımın. Mesela lezbıyenım dedığın zaman toplumda erkekler direkt aşağılıyor, sanki bıyığına bakıp, yeterince var mı g'bi sorular soruyormuşlar g bi geliyor bana. Ne kadar erkekleştığını merak edıyorlar. Kadınlar üzerınde de şöyle durumlar çıkıyor gibi, tamam onun da cinsel yönelimi bu deyıp, bır yerde durarak aslında bir nevi dışında bırakma noktası var, benim yönelimim değıl gibi yaşanılan bir şey. Farkında olmadan bilinçaltlarımız gunluk reflekslere yansıyor

Ülkü: Heteroseksuel femınist kadınlar bu şekilde heteroseksızm denen bir sıstemi de görmezden geliyor. Çunkü aslında kadın ve erkeği birbirini tamamlayan karşıtlar olarak tanımlayan bu ıdeoloji sadece kadının ve erkeğın birbırine olan yönelimini norm kabul edip olabilecek butun dığer yönelimleri dışlayan bir şey. Bu da patrıyarkanın devamı ıçin çok gereklı bir anlayış. Ama femınist kadınlar bunu önemsemeyıp, ben zaten bunu kabul etmekle ne kadar ileri görüşlu olduğumu gösterdım diyerek bu konuyu kapatıyorsa bızım patriyarkaya karşı yapabileceklerımızi yüzeysel hale getiriyor.

Figen: Bır ıktıdar ılişkısı söz konusu, fakat çok sınsı bır ıktıdar ve bakış açımızda yer kaplıyor. O nedenle belki inceden kırılmaların yaşanabileceği, birbırımıze ruh olarak değmelerimizin zayıflayabileceği yerler. Bunun devamı olarak çok fazla ezilen olduğumuz için sanki biz başka kadınların cinsel yönelımleri uzerinde hıçbır ıktıdar kuramayacağız, onları garipsemeyeceğiz, kendimizi yeterince ifade etmiş, artık olayı kendi içimizde bitirdığımızi duşunuyoruz. Bunlar kendimizi dönuştürmedığımız yerler.

Ülkü: Amargi'dekı lezbıyenler olarak bu konuyu tartıştırdığımızda herkes kendını sorguluyor, evet haklılar, onlar da ezılıyorlar şeklınde. Ama bu konunun hiçbır zaman bitmeyen bir mucadele ve dönuşturme çabası olduğunu surekli aklımızda tutmalıyız. Bu kendimiz için bile geçerlı. Bızım kendımizle, cınsel yönelımımızle barışmamız ne kadar uzun surdu? Biz bıle "artık bunu aştık benim için böyle bir konu yok" dıye bakamıyoruz ki heteroseksuel kadınların en ufacık hatamızda zaten lezbiyendi gıbi bir davranış tarzı her zaman için mumkun görünuyor bize. Yani mukemmel olduğun surece seni kabulleniyor ama sen bır heteroseksuelın daha kolay yapabileceği bir hatayı yaptığında, o mukemmellıkten bırazcık çıktığında ağır bir eleştırıyle karşı karşıya geleceğimizi duşunüyoruz.

Ev işini zaten yapıyoruz

Atölye Mor Kâğıt, kadınların hem üretken olabildikleri, soluk alabildikleri bir mekân, hem kadın dayanışmasının nelere kadir olduğunun iyi bir örneği hem de gelir elde edebilecekleri bir "dükkan" olmuş. Arkadaşlarımız atölyeyi ziyaret edip, hepimize Okmeydanlı kadınları yakından tanıma fırsatı sağladılar.

Atölye Mor Kâğıt çalışmalarına ne zaman başladı?
Gullu: 27 Haziran 2002'de başladı. Hemen hepimiz birlikte başladık. İlk önce Okmeydanı Toplum Merkezi'nde başlamıştık çalışmaya ama Toplum Merkezi'nın tadılata girmesiyle bahçelerde çalıştık. Sonra küçük bir yer kiraladık.

Atölye açılmadan önce Toplum Merkezine mi gidiyordunuz?
Evet, çoğumuz gıdıyorduk. ben ıki yıl orada gönullü çalıştım. Kurslara katıldım. Atölyeden önce Toplum Merkezi'nde KİHEP (Kadının İnsan Hakları Eğitimi Projesi) dersi aldık. O çalışmaya katılan çok arkadaşımız oldu ve buradaki arkadaşlarımızla da orada tanıştık.

Ayşe: Ben atölyeye katılalı ıki buçuk ay oldu. Buraya gelmek ıçın aılemle çok mücadele verdım. Önceleri bir-ıki saat dışarıda kalsaydım evde kıyamet kopardı. Uzun uzun anlattım atölyeyi. Burada erkek olsaydı gelmem mumkun değildi. Şimdi eve akşam bile gıtsem sorun olmuyor.

İçinizde iş deneyimi olanlar var mı?
Nurcan: Ben Perpa'da telefonlara bakıyordum, bu iş bır ay surdü çunkü ış yeri kapandı. İş aradım ama ya bulduğum iş bana uymadı, bır de çocuğum olduğu için ona bakan birini bulamadım. Sonra Toplum Merkezi'ne gidıp gelmeye başladım. Şımdı o da okulda, buradan çıkıyorum onu alıyorum, bırlikte eve gidiyoruz.
Ayşegul: Hepımiz atölyede eşıtız. Bu kendi işımiz. Çocuklarımızın gırışınden çıkışından hepımız haberdarız mesela benim çocuğum hastalanınca buraya telefon edıp gelmiyorum. İşte bu kadın dayanışması, başka bır yerde asla olmaz Ben hıç zannetmıyorum bır yere işe girdığınızde bır telefon edıp ışe gelmemeyi o kurum ya da kişiler kabul etsın. Burada kadın dayanışması var.
Ayşe: Daha önce hıçbır yerde çalışmadım. Otuz uç yaşındayım. Ailem artık bana guveniyor. Şımdı çok rahatım. Burayı sevıyorum. Benım ışım. Sevinerek gelıyorum. Şimdi kendimi çok güçlü hıssedıyorum.

Atölyeyi iş olarak mı görüyorsunuz?
Ayşegul: Hayır. Kendi adıma konuşayım, kendimı burada çok iyi hissedıyorum. Burada gerçekten birbırımizın sözlerine ve haklarına çok önem veriyoruz. Bırbirimize sahip çıkıyoruz.
Ayşe: Yalnızca iş değıl. Bır şeyler yapabıldığımı gördum. Bır album, bır defter yaptığım zaman hâlâ inanamıyorum. Hem bız bu ışi başka kadınlara da öğretıyoruz. Burayı tanıdıktan sonra evde oturmayı hıç sevmez oldum. Eskıden geceleri uyuyamazdım.

Ne zamandan beri buradasın?
Ayşegul : Başından beri varım. Benım eşim beni hıç bir zaman dışarıda çalıştırmak taraftarı değildi. İşte erkek ya, o evine bakabilmelı ve önemli olan yalnızca onun duşuncelerıydı, benım duşuncelerime önem vermezdi. Buraya geldıkten sonra evdeki duşuncelerım, konuşmalarım ve yaklaşımlarım daha farklı, o da bunun farkında. Şımdi çok değışti, tam anlamıyla o benım destekçim. Önceden böyle değildı, benim evle aramı düzeltmemın en büyük sebebi Toplum Merkezi, KİHEP ve atölye.

Yaptığınız defterlere, kâğıtlara yaratıcılığınızı katıyor musunuz?
Nurcan: Tabıı. Herkes duşunduğü bir söyluyor. Buradakı herkes her zaman fikrını paylaşır.
Ayşegul: Burada o yuzden rahat ediyoruz ve buraya gelmek istiyoruz.

Siz de mi Toplum Merkezi'yle başladınız?
Mıhriban: Evet. Ben Toplum Merkezı'ne okumayazma kursu için üç-dört ay gıttım, sonra dıploma aldım. KİHEP bittikten sonra bu atölyeyı kurduk ve çalışmaya başladık. Beyım galiba çalışmadığı için bana bır şey demiyor. Allaha şukur oğlum ünıversiteyı bıtırdi de şımdi o bize bakıyor, biraz da ben kazanıyorum

Kocan eve para getirmeni gurur meselesi yapıyor mu?

Adana'da çalışırken, "gitme," diyordu. Beni dövüyordu ama ben yine de gidip çalışıyordum. Elime elime vuruyordu, "sen niye çalışıyorsun," diyordu. Diyordum, "niye vuruyorsun ellerime," o da bana, "o ellerin kırılsın da çalışma," diyordu. Ben de ona sen çalış dedığimde tuhaf tuhaf laflar söyluyordu. Yedı sene çalıştım, çocuklarımı okuttum, herkesten kıtap topluyordum. Şimdi de haftada bir gün temizlığe gidıyorum.

Menekşe sen kaç yaşındasın?
Menekşe: Yirmi sekız yaşındayım. Bır konfeksıyonda üç ay çaycılık yaptım. Sonra yapamadım hastalığım nedeniyle. Bende böbrek yetmezliği var, dıyaliz makinesine gırıyorum. Yengem (Gullu) gıdip gelıyordu, onunla beraber Toplum Merkezi'ne gıttım. Ama ben uykuyu çok sevdiğımden (guluyorlar) gitmek istemiyordum. KİHEP'te bır derse girdim, ıkıncısinde yine gıtmedım. Sonunda kararımı verdim ve duzenli olarak bir yere gıtmeliydım. Toplum Merkezi'ne gıdıp gelmeye başladım. Ben orada KİHEP dersi almadım çunkü canım istemedı, ben canımın ıstemediği hiçbır şeyı yapmam (gulüyor). Kağıt atölyesi kuruldu.. Buraya geldiğim zaman aklıma hiçbır şey takmıyorum. Eskisi gibi uyumuyorum artık. Haftada beş gun geliyorum.

Hiç böyle bir şeyi yaratmayı hayal eder miydiniz?
Gullu: Atölye başlayana kadar böyle bir şeyi duşunumezdık. Mesela yılbaşı öncesinde fihrist yaptık ve onu yaparken evdeki fihristi uzun uzun inceledim bu nasıl yapılıyor diye Bizim yaptıklarımızın tamamı elde yapılıyordu, ama benım evdekı fabrikada yapılmıştı. Bu benim için önemli bır başarıydı.

Öğrenirken zorluk çektiniz mi?
Hayır. Bize öğretenlerın ılgısı ve öğretme şekli bızı hiç zorlamadı. Tabii ki yanlışlar yaptık, hatalar yaptık ama inanıyorum ki bunu başardık.
Mihrıban: Başardık kı bir surü şey var ortada.

Gullu: Karamsar olup da çıkmak isteyen bır surü insan oldu.
Mihrıban: Bana çok zor geldi, satamayacağımızı düşünuyordum. İlk yaptığımız zaman kâğıt yırtılıyordu. Ben kâğıda güvenmiyordum. Sonra sonra yaptıkça guvendim. Sürekli düşunuyordum, guvendikten sonra daha çok sarıldım işe.
Gullu: Mesela Mihri cetvel kullanamıyordu. İlk zamanlar ölçümleri parmaklarıyla yapıyordu, duzgun çızgi çizemıyordu. Şımdi cetvel de kullanıyor, makas da.
Ayşegül: Bir takım fuarlarda yaptığımız işleri sergiliyoruz ve orada insanların çok beğenmesi, bızımle konuşmaları, önerileri bızi yureklendiriyor.

Çalışırken en çok neyi yaparken keyif alıyorsunuz?
Hepsi çok keyıfli. İkı haftadır kalem kutusu yapıyoruz.
Gullu: Kalem kutusunda usta Mihrıban. İlk öğrendiğimizde birer kutu yaptık. Yaptığımız iş kutuları ya da defterleri yaptığımız kâğıtla kaplamak değıl. Yaldız sursek nasıl olur, çıçek koysak nasıl olur dıye konuşuyoruz.
Mihrıban: Hatta güzel olmadı, onları beğenmedik ve evlerimize göturduk, kendimiz kullanıyoruz. Manav çuruğunu yıyor yanı.(güluyorlar)

Atölye Mor Kâğıt, bildiğimiz kadarıyla hiç bir kurum tarafından desteklenmiyor...
Gullu: Atölyemizin yurumesi feminist kadın dayanışmasıyla başladı ve kadın dayanışmasıyla devam edıyor. Sorunlar tabii ki oluyor, ama bız atölyeyi bir sorumluluk içinde yurutmeye çalışıyoruz. Aramızdaki iş bölumü aylık oluyor. İhtıyaçlarımızı, gelır ve gıderlerimizi takıp eden bır arkadaşımız oluyor. Bugune kadar bizlerinde kuçuk paralarla katıldığımız kadın dayanışmasından meydana gelen butçeyle ayakta durduk. Şu anda Şışlı Belediyesinin bize verdiği bu yerde çalışıyoruz. Odalardan birini çocuk odası yaptık. Kâğıtları Sultan Teyze, Perpa'dan alıyor.

Birinci hamur atık kâğıt alıyoruz. Atık kağıtları büro ve okullardan topluyoruz.

Bir de kâğıtların içinde kullandığınız çiçek ve soğan kabukları var galiba...
Mihrıban: Yazın yolda yurürken yaprak, çiçek topluyoruz. Soğan kabuğunu kesıp leğenlere atıyoruz. Çay suyunu evde bırıktırıp onu koyuyoruz. Çay suyu koyduğumuz zaman boya kullanmıyoruz. Bırara yumurta kabuğuyla da çalıştık. Sonra onu beğenmedik. En çok yakışan çay ve soğan kabuğu oldu.

Kendi kazancınızı nasıl belirliyorsunuz?
Ayşegul: O ay ne kadar gelirse ve kım ne kadar saat çalıştıysa ona göre para alıyor.

Çevrenizdeki kadınların tepkileri ne oluyor?
Mihrıban: "Az para kazanmıyorsun, niye gidıyorsun?" dıyorlar. Ben para kazanmak ıçin gelmıyorum kı. Beyım evde olduğu ıçın bayağı sıkılıyorum. Eskisi gibi onun laflarının altında da kalmıyorum. Eskiden onun sesi çıkıyordu, artık benim sesim çıkıyor. (guluyor)
Ayşegül: Ben ilkokul mezunuyum. Dışarıda çalışmak istesem ya çaycı olacağım ya da konfeksıyonda ışçi olacağım. Buraya gelmemin başka bir sebebı de ev işlerinden çok farklı bir uğraş. Bir şey ortaya çıkarıyorsun. Şu defteri yaptıktan sonra arkadaşıma gösterıyorum ve onun bana "Ne kadar güzel olmuş" demesi insanın ıçinde bulunduğu tum mutsuzlukları goturuyor. Evde çocuk bak, yemek yap hep aynı şeyler, oysa burada farklı bir şey yapıyoruz. Eğer yemek, dıkiş gıbı şeyler olsaydı ben gelmezdım. Çunku onu zaten yapıyoruz, nefret etmişim. Böyle ev işleri yaptığımız ıçın daha küçük göruluyoruz ya. Ben burada kendimi kanıtlıyorum. Ben sadece ev ışi yapan bir kadın değılım. Ben yoktan var edıyorum ve bu çok beğenılıyor.
Menekşe: Ben de çevremdeki bir surü insan tarafından para kazanmadığım için buraya gelmenin anlamı üzerine o kadar çok konuşmak zorunda kaldım kı. Ama hıç kimseyi takmadan hastalığıma rağmen buraya koşa koşa geliyorum. Bır keresinde yaptığımız ayraçlardan göturdum, doktoruma. Çok beğendıler

Yani dikiş, nakış işi yapsanız size birşey demezler mi?
Menekşe: Demezler.
Nurcan: Ben bu işe başladım da hemen "Ne kadar para alacaksın?" dıye sormuşlardı

Size böyle diyen kadınlar ne iş yapıyorlar?
(Gülüyorlar) Evde oturuyorlarmış!

Çağla Parlak / Ilkay Yılmaz

Kadın mevzuu meğer politikmiş!

İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde de toplumsal cinsiyet dersleri veriliyor. Dersi veren feministlerin tanıdığı bir isim; Serpil Çakır. Ama bir de dersi alanlar var. Çağla ve İlkay "toplumsal cinsiyet ve politika" derslerini öğrenci gözüyle anlatırken, dersle ilgili anketlerinin sonuçlarını aktararak arkadaşlarına da anlattırmış oldular...

Mekân: Siyasal Bilgiler Fakultesi, alt koridor
Zaman: 8 Mart 2000, Saat 09 00 civarı

Çağla: "Bugun 8 Mart mitingi var, gelmek ister misin" – diyerek bildiriyi uzatır-
(bu kız akıllı biri bence, gelir herhalde)
İlkay: "HAYIR"
(ateşli olduğunuz kadar akıllısınız da ama bu iş eylemle değil, bol bol okumakla olur)
Çağla: (Allah allah bi dakka) "Neden?"
İlkay: "Ben inanmıyorum eylemlerle bir çözume varılacağına."
Çağla: "Ben de böyle cevaplarla bir yere varılacağına inanmıyorum"
(bı dakka ya, neden acaba? Neyse, eyleme geç kalacağım) "Konuşalım ama mutlaka!"

Nasıl başlasak dıye çok duşünduk. Farklı öz tarihlere sahip olan ıki kadın olarak, ortak bır yazı yazmak başlangıçta epey güç geldı açıkçası. Birinci sınıfta, Çağla üniversitedekı feminıst çalışma içinde aktıf yer alırken, Ilkay, eylemlerle bir yere varılamayacağını duşunuyordu. Ancak fakultedeki kadın çalışması ve dığer derslerde verılen okumalar İlkay'a, "evet, eylemlerle değıştirılebilir," dedirtirken; Çağla'ya, "bu ışın pratığı kadar teorisi de önemlı," şeklınde duşunduttu. Ve dört yıl, konuşarak, tartışarak, arasıra da kadın toplantılarında buluşarak, ama her 8 Martta yanyana yuruyerek geçtı.
Ve... Dadadadaaaaaaaaaaaaam!
O da ne? Toplumsal Cinsiyet ve Politika adlı yeni bır ders açılmış. Ama dersi en az on ıki kişinın seçmesi gerekiyormuş, ancak altı kişi dışında kımse isteklı değıl. Çağla ve Ilkay lobi çalışması başlattı ve dersi on dokuz kışi seçti, on dokuz kışının beşı erkekti. Hatta ıki tanesi sınır bozucu derecede aktıfti. Bır gun Ilkay, en sonunda dayanamayarak, "kardeşım, bu derste kadınlar, erkeklerden daha fazla konuşmalı," dıye iç geçırken, on dakikadan beri konuşmakta olan bir erkek öğrencıyi susturdu ve konuşmaya başladı. İlk saat, "niye bu dersi seçtiniz?" sorusuna on dokuz kışının hiçbırı –tabii kı- İlkay ve Çağla yuzunden demedı. Dersı seçen beş erkekten ikısi hayatlarında kadınların daha belırleyici rol oynadığını ve bu yuzden konuyu merak ettıklerını söylerken , bır kadın arkadaş da, "ya tamam ters gıden bir şeyler var, bu neyin nesiymış, onu öğrenelım," dıyerek, yaşadığımız sorunları adlandırmada, kaynağını anlamada ne kadar zorluk çektığımızi bır kez daha su yuzune çıkardı Ders haftada iki saat olmasına rağmen, hem kendımizin, hem de dığer arkadaşlarımızın değişip donuşmeye başladığını gozlemledık. Örneğın, aynı zamanda sevgılı olan bırı kadın dığerı erkek ıkı arkadaşımızın birlıkte hazırladıkları "Feminizmin Freud Eleştırileri" konulu ödevlerını sunarken gorduklerimiz, bize en çarpıcı örneklerden bırı gıbi gorunuyor. Sunum sırasında, devamlı kadın arkadaşımızın sozunu kesen erkek arkadaşına, "yeter artık, ben konuşacağım," deyışı hepimize bu derste esas olarak konuşma onceliğinin kadınlarda olması gerektığını duşunduttu. Aynı zamanda, başka bır erkek arkadaşımızın yıne sunumunun sonunda, "hmmm, kadınlar...yani, kurtulmak istıyorlarsa...mesela kariyer yapsınlar," sozunun karşısında sınıfcanak kahkahalara boğulmamız aslında sınıfımızın "çocuk da yaparım kariyer de" soylemının yetersızlığının farkında olduğunu gösterdi. Üniversiteli kadının, universıteli olmanın kendini cınsiyetçilikten kurtarmadığını anlamasında, bu dersin çok önemli bir yerı olduğunu soyleyebılırız. Dersın sonuna gelındığında fakultede feminist çalışma yuruten grubun soylediklerini onemsemeyen kadın öğrencılerın, aynı sozlerı, ders olarak gorduğunde, bu sefer kendilerinin soylemesi, bızım kafamızda soru işaretlerıne sebep oldu. Bu arada okuldaki feminist çalışma yuruten kadınların arasından bu dersi alan oldu. Bunlardan bir de bendim(Çağla). Bu dersın, zaten normal zamanda da bılgi edınmek istedığım konuları okuyacağım ve tartışacağım için, açıkçası, kolay geleceğini duşundum. Ama tum bunları ders olarak gormek bır noktada benı yabancılaştırdı sanırım. Aslında bunu açıklamak oldukça guç, yanı hissettıklerimi... Sanırım kafamızda ders olarak bıçimlendirdığımiz şeyler (bunun elbette ki universitedeki öğrencıyi değerlendirme sistemıyle de ilgisi var) her ne kadar birebır ilgılendığımiz konularla alakadar olsa da, farklı bır ruh halıne burunebılıyorsunuz.

Sanki dışarıda söylenen şeyler ve derste söylenenler farklıymış gibi duruyor. Feminizmin dersini aldığınız için hem çok mutlu oluyor, heyecanlanıyor (işte bizim fakültemiz böyle böyle diye, kıskananlara hava atıyor) hem de bir yandan feminizmi 'ders'te görmeyi garipsiyorsunuz. Ya da en azından benim için böyleydi. Örneğin feminizme dair ilk defa okuma yapanlar bile, vizede benden daha iyi notlar aldılar, valla çok kötü hissettim kendimi. Feminist çalışmanın içinde olup feminizmi bilmiyor muydum? Bilmediğim şeyi mi savunuyordum? vs. vs. Vize sınavı çıkışında (soru yanlış hatırlamıyorsam çevre ülkeler ve merkez ülkelerdeki feministlerin birbirine olan bakış açıları, veya batıdaki feministlerin doğudaki 'yoldaş'larına olan bakışları gibi bir şeydi, umarım hafızamda doğru kalmıştır) sınıfımızın güzide entelektuel erkeklerinden olan bir arkadaşımız benim hiç bilmediğim kavramları yazdığından söz ediyordu, sınavın nasıl geçti diye soranlara. Elbette biz feminizme gönül vermiş(!) kadınlar olarak hiç bozuntuya vermedik ve 'akademik masturbasyon yapıyorsun' diye cevap verdik. Bir yandan da , "hıh, sen bunları okurken, biz de alanlardaydık," demeyi ihmal etmedik, ama arkadaşımızın – hem de erkek – bıldıkları içimize çok fena oturmuştu. Dersin hocası olan Serpil Çakır'ın ders sürecindeki tutumu da bahsettiğimiz dönüşümlerin temel kaynaklarından biriydi. Dersi kursuden anlatmaması, öğrencilerle çok kolay diyalog kurabilmesi, empati kurabilmedeki becerisi ve özellikle kadın öğrencileri kendi sözlerini söyleme konusundaki teşvik edici tavrı bizi bu yönde düşündurttü. Bir kadın öğrencinin, dönemin ortalarında, "kadın hakları diye yırtınıyoruz ama böyle yaparken kendimizi ikinci cins olarak göstermiyor muyuz?" sorusuna, biz gayet sınırlenirken, Serpil Hocanın gayet sakin anlatarak onu ikna etmesi, sanırız yukarıdaki gözlemleri doğrular. Ders saatinin azlığı, okumak ve tartışmak istediğimiz birçok konunun yetişmemesindeki en büyük etkendi. Feminist yöntem, suffrage hareketi, milliyetçilik ve kadın, demokrasi ve kadın, feminist teori içindeki akımlar, güncel olaylar, Osmanlı kadın hareketi, 80 sonrası kadın hareketi ve son üç haftada hazırladığımız ödevleri sunmamız, dersin programını oluşturdu. Dönemin sonuna geldiğimizde, Serpil Çakır, bu dersi alan öğrencilerin deneyimlerinden yola çıkarak bir makale yazılmasını ve bunun da yine bu sınıfın öğrencileri tarafından yapılmasını istediğini söyledi. Biz de iki genç kadın, dersi alan öğrencilerle ve elbette kendimizi de dışında bırakmadan, mülakatlar yapmaya başladık. Bu mulakatlar, temelinde dersin içeriğinin ve yönteminin nasıl algılandığına, dönüştürücülüğünün ne boyutta olduğunu anlamaya yönelikti. özellikle de derse ve cinsiyet ayrımcılığına yönelik olan görüşlerin kişilerin öz tarihlerinden bağımsız olamayacağı gerçeği ile, kendi yaşanmışlıklarına dair soruları da içermekteydi. Bunun sonucunda sınıfta on kişiyle görüşmeler yaptık. Dersin dönüştürücüluğü konusunda verilen cevaplar bizim için en önemlisiydi:

Kadın bir öğrenci: "..Feminizm çok ustu kapalı bir kutu gibi bir şeydi benim için. Bir çok insan için de öyle sanıyorum. Feminizm deyince erkek duşmanlığına kadar varan bir tarafımız da bilinç altımızda var öyle Duygu Asena motifli. O şey değişti tabii biraz. Mantıklıymış aslında onların istekleri, tamam çok uç önekler var ve bunları okumamız iyi oldu. Gerçekten sıkıldım okurken o ayrı ama iyi oldu. O değil çunku olay. Yani evet bir şeylerin değişmesi gerektiğinin daha farkına vardım. Feminizm orada öyle uyuyan şu sandalye gibi bir şeydi ama artık değil. Biraz daha aktif bir şeylerin içine girmesi gereken bir şey. Yani en azından bakış açısı olarak.'

Kadın bir öğrenci: "...O ara bir feminist oldum evde. ...Kendimi biraz şey gibi görüyorum; çok fazla yaşamıyorum bunları, yaşıyorum evde tabii ki ama çok fazla yaşamadığım için de sanki çok fazla uğraşmıyorum gibi kadın sorunlarıyla. Ben o kadar ezilenlerden olmadığım için. Aslında hata yapıyorum, uğraşmıyorum. Ben genelde hayatta biraz pasif kalıyorum ve bundan şikâyetçiyim. Mesela şurada(Beyazıt Meydanı'nı kastediyor) bağırmaktan yana olsam b le bağırmıyorum. İnsanlarla birlikte eylemlere katılmıyorum. Ama 8 Mart'ta mesela Abide i Hurriyet Meydanına gittik. Mitinglere katılmak isterim ama biraz ödleklik var bende. ..... Bitirmem gereken yanlarım var, bunu farkına varmamı sağlayan da bu okul. Hocalarla arkadaşlarla olan sohbetler, dersler, olaylar, vs..'

Erkek bir öğrenci:"... Ben feminist hareketin daha edilgen olduğunu duşunuyordum. Diğer toplumsal hareketler gibi, tarih içinde değişime uğramamış da hani halihazırda olan bir şey cinsiyet; onun üzerine aynı söylemlerle inşa edildiğini duşunuyordum. Bu derste tarihini de gördüğüm için feminist goruşun de birbiri içinde çok farklılaştığını gördüm, o açıdan bayağı iyi oldu. Feminist teoriye bakış açımın değiştiğini söyleyebilirim.'

Kadın bir öğrenci:'...Aslında doğru bakıyormuşum. Ama derste feminist teoriye ilişkin sistematik bir şeyler öğrendim.'

Kadın bir öğrenci:'Surekli içinde yaşadığın bir gerçeklik var ama fark etmiyorsun. Her gun yaşanan politikaymış, surekli yani savaşmış, izliyoruz, bu tıp şeylerde aslında cinsel öğelerin kullanıldığını görmek yani gerçekten beni, yani kendim fark etmediğim için çarpıcı gelmişti.

. Demek ki bu kadar [illegible] da artık o gözle bakmak çok [illegible] doğru durust bir şey bilmiyormuşum [illegible] ilgili.... İlk defa bazı şeyleri [illegible] meye zamanım oldu.'

Sanki anlaşılmıyormuş gibi, lise edebiyat kitaplarındaki gibi, "yazar burada neyi anlatmak istemiştir," sorusunun cevabı gibi olacak sanırız yukarıdakileri uzun uzadıya yorumlamak. Genel olarak, en azından görüşme yaptığımız arkadaşlarda ve bizde pozitif yönde bir dönüşumün olduğunu gözlemledik. Havai arkadaşlığı yaşayan ve pişman olan arkadaşımız yok gibi, ve belki de en görunen ama akademide

kısa zaman öncesine kadar görunmez kılınan cinsiyet değişkeninin teker teker bizlerin analizlerinde gittikçe daha çok yer tuttuğunu söyleyebiliriz. Toplumsal Cinsiyet ve Politika dersi bir dahaki sene de, yine seçmeli ders olarak açıldı. Bu seneki deneyimlerin (özellikle de sınıfın yetmiş kusur kişi olmasından oturu) çok daha farklı olduğunu tahmin ediyor ve bunu da aktarması için Pazartesi'nin gelecek sayısını bekliyoruz.

Tükenmez çıktı!

"12 Eylulcüler, topluma diz çökturmek için onları astılar, işkenceden geçirdiler, yuz binlerce insanı cezaevlerine doldurdular, binlerce insanı yurttaşlık haklarından mahrum ettiler. Ama olmadı tuketemediler Çünkü insan tukenmez! Çunkü isyan tukenmez! Ve artık Tukenmez yayın hayatında"

78'liler Vakfı'nın çıkardığı "Yetmişsekizliler Tukenmez" dergisine ait cümleler bunlar. Tukenmez'e yayın hayatında başarılar dileriz. Bu arada ilk sayıları Mart sayısı olunca kadın sayfası da yapmışlar. Sayfada yakından tanıdığımız birçok kadın var. Fatmagul Berktay, Necla Akgokçe, Filiz Karakuş, Nimet Tanrıkulu, Fatma Nevin Vargın vs.vs. Hepsi, 8 Mart'ın mana ve önemini ve ilk 8 Mart'larını anlatmışlar.

Firdevs Hoşer

Zeynep'i nasıl öldürdük!

Bir namus cinayeti daha. Bu kez, eski kocası tarafından Mersin'de sokak ortasında öldürülen Zeynep konuk oldu gazetelerin üçüncü sayfalarına. Firdevs'in mektubu, hepimizin canını acıtan gidişata hüzünlü bir isyan...

Sevgili Zeynep,

Bılırsin coğrafyamızda erkekler "taşaklı" dıye sevilerek büyurler. Anneler çocuklarına bunu söylerken ağızları dolu doludur. Eskisi kadar olmasa da erkek çocuğu doğana kadar, doğurmaya devam ederler. Doğuramayınca kendilerini eksık hissederler. Oysa bu coğrafyada hayatı kurtaran kadınlardır. Benim çocukluğumda kadınlar ve erkekler ayrı sofralarda yemek yerdi. Yemeklerin en tazesi ve iyisi erkeklerın önune konurdu. Anneler çocuklarını gurbete gonderirken bavullarını gururla taşırlar sırtlarında, ceketlerını de üstüne. Benim coğrafyamda erkekler sılahları da çok sever, silahla sevişir adeta. Kısaca coğrafyamın erkekleri yedıden yetmişe şışırilmiş erkeklık egoları ile yaşar ömurleri boyunca. Erkeklikleri sınıf tanımaz, erkeklıkleri onları kahve köşelerınde, kadına yönelık kufürlerde, Nataşa hikâyelerında ve daha nicelerında birleştirir. Benım coğrafyamın kadınları "yarıkları" ile birlıkte doğarlar. Bu durum öyle ağız dolusu söylenecek bırşey değıldır Eh ışte sakat olmasın da! Anne babalar kızlarını severler, aç bırakmazlar elbet ama sıfır yaşından ıtıbaren, "sen kızsın" kılıcı başlarından eksik olmaz. Bızım coğrafyamızın kadını, ana, bacı ve karı olur. Ana, bacı ve karı olmak duzeni sarsmaz. Halel getırmez. Bizim coğrafyanın insanları gurbetçidir. Onlarca yıl gurbet köşelerinde yaşasalar da yine kendilerını oraya aıt hissetmezler. Göç onların travmasıdır aynı zamanda. Hemşinli olmakta da sınıf tanımazlar. Gurbette birarada kumelenmışlerdır, klan şeklınde yaşarlar. Şehirliler hâlâ ötekidir. Farklı renk ve seslere kapalıdırlar. Gelın alırken ve kız verırken hemşerileri öncelikli tercıhleridir. Oysa onlar da Türk filmlerınde ağlar, Seda Sayan seyrederler Memleketimin kadınları buyuk kentlerde fırıncı, pastacı ve bılmem neci kocalarının onlar için çizdığı yaşam alanı içinde kapalı devre yaşarlar. Erkek çocuklarıyla övünüp kız çocuklarına nasihat ederler, "babanın, ağabeyının namusunu kirletme, onların yüzunü kara çıkarma," en çok duyduğumuz nasıhattır. Oysa buralarda doğmuş genç kadınlarımız artık mektep, medrese görmuştur, annelerinden farklı duşunmektedir. Dığer coğrafyalardaki genç kadınlar gibi. Bu yüzdendir kı "mış gıbı" yaşamaya başlarlar. Hepsi moda dergısinden fırlamış gıbıdır. Benım gibi "eski solcu ablalar", yanlarında paspal kalır. Sonra evlenırler. Hıç fark etmeden gönüllü bir bıçimde annelerının kaderlerini yaşamaya başlarlar.

Sevgili Zeynep,

Bu coğrafya seni ve Osman'ı doğurdu ve büyuttu. İzmır gurbetınız oldu. Yakın akrabaydınız. Oğlan kıza aşık oldu evlendı. Iki çocuk doğdu. Osman coğrafyamızın dığer erkekleri gibi sınırliydı. Ne yapsındı kızınca gözü kararırdı ve seni döverdi, kırardı, dökerdı. Sen annenın kaderini paylaşmaktan yana olmadın. Evlilığın az sürdü, boşandın. Iki çocuğun ile birlıkte babanın sana ayırdığı daıreye taşındın. Ziya ile tanıştın ya da tanışıyordun. Coğrafyanın sana çızdığı rolu reddederek boynu bukuk bır bırçımde çocuklarını buyutmedin. Oysa senden beklenen buydu. Ablaların böyle yapmıştı. Kadınlığını yaşamak istedın belkı bir kez daha şansını denemek istedin. Duyuldu ve aile olaya el koydu. Korktun çekıp gıttin. Yani kocaya kaçtın.

İşte Sevgili Zeynep,

Bence senin hikâyen böyle başladı. Senin kocaya gıtmen coğrafyanın insanlarını kızdırmıştı. Olay oldu. Kötü kadın oldun, çocuklarını bırakıp gıttın onlara kıydın. Allah bılır ya zaten kocanı da aldatmıştın. Adamı önceden tanıyordun ya. Kesin ilişkin vardı. Hem acelen neydi. Hem rahatın yerindeydi. Dığer kadınlar gibi kadınlığını unutup çocuklarını buyutmelıydin. Tamam gençtin, güzeldın ama ... Dedikodu ağı böyle kuruldu, herkes seni konuşmaya başladı. Çocuklarını görme hakkın elinden alındı. Annen baban seni reddetti çunkü sen onları utandırdın. Seni reddederek, "tamam bızım kızımız ama bızden değıl, biz onu attık sakın bizi dışlamayın," mesajını verdıler çevrelerıne. Butun bu dedikodular Osman'ın kulağına gıtti elbet. Sen onun çocuklarının annesıydın bunu yapmamalıydın. Nasıl çocuklarını bırakırdın. Hele ya aldatmışsan! (kı bılırsın sevgili Zeynep bızım coğrafyamızda butun erkekler eşlerını aldatırlar ve saklama gereğini bıle duymazlar) Sen de bilirsin Osman benım güzel teyzemın Osmanıydı. Annesi olduğunde çok kuçuktu Buyudu erkek oldu. Butun bunlar olurken ben Istanbul'da kadınlarla kadınlar için birşeyler yapmaya çalışıyordum kendimce. Butun bunlar olurken ben, "ama çocuklarını gösterın," "ama böyle şeyler söylemeyın," derken sesım çok cılız kalmıştı koro karşısında. En çok kadınlara anlatmak ıstedım, en çok onlar sağırdı. Siz de kadınsınız dedım bız namusluyuz dediler!

Sevgili Zeynep,

Başına gelecekleri biliyor gibiydın izini kaybettirdın uzun sure ama dunya kuçuktu, önce çocuğunun doğduğu haberı geldi sonra nerede yaşadığını kuşlar Osman'ın kulağına fısıldadı. Bır öğlen vaktı kucağında hasretlerını adında topladığın Sıla ve kocanla birlıkte sokak ortasında vuruldun. Ben emınım kı Osman sana kıyamazdı. Bız hep birlikte senin ölumune imza attık.

Sevgili Zeynep,

Seni Güldunya'ların, Şemse'lerın ve dığerlerinin yanına gönderdik. Sızler öldukçe ben kendımı daha az özgür, daha çok yalnız hissediyorum ve senden özur dılıyorum Yaşamanı sağlamaya kolum uzanamadığı için Olduğün için. Böyle öldüğün için. Umarım küçük Sıla ıçın bırşeyler yapabiliriz. Bu da bizim tesellimiz olur. Umarım senin ölümune gıden yola taş döşeyenlerın kabusu, acısı olursun. Umarım seni affetmeyenler, seni hıç ama hıç unutamazlar... Rahat uyu...

heteroseksizm manzaraları

erişkin, aklı başında ve dünyadan haberdar insanların, karşılarındaki bir başka erişkin kadının yaşamında erkek sevgili bulunmayışını "herhalde hoşlanacağı birine rastlamadı" yerine; "erkeklere ilgi duymuyor" şeklinde yorumlaya-ma-yışlarında neredeyse çocukça bir yan var...

geçen yıl kaos gl'nin ankara'daki sempozyumu çıkışında bir avukat arkadaşımın burosuna uğramıştım. yanında başka bir avukat arkadaşı daha vardı. star gazetesi'ydı sanırım, turkiye'de görevli bir diplomatın sevgilisi olduğunu iddia ettiği bir sempozyum katılımcısını ve bu vesileyle (!) sempozyumu baş sayfasına haber yapmıştı. arkadaşımın arkadaşı elımdeki gazeteyi bir sure inceledıkten sonra, "aslında ben de katılmak istiyordum. baya iyi isimler varmış. ama olmadı," dedi. sonra, "geyler de var mıydı?" gibi nereye koyacağımı bilemediğim sorular sordu. ancak esefle şunu farkettım ki; sempozyumdan geldiğimi söylememe rağmen benim de eşcinsel olabileceğimi bir turlu duşunemıyordu. eşcınseller ıçınde de erkeklerin daha görunur,

kadınlarınsa görun-e-mez oluşlarına duyduğum tepkiyle, "yalnız geyler değil, lezbiyenler de vardı; ben de eşcinselım zaten," deyiverdim. (sonradan arkadaşım " "ben de eşcinselim" derken haylı sınırlı davrandığımı söyledi.) insanların burunlarının dibini göremıyor oluşlarına kızgınlığım bir yana, insan hakları savunucularının benzer davranışlarını iyice tahammul edılmez

buluyorum. erişkın, aklı başında ve dunyadan haberdar insanların, karşılarındaki bır başka erişkin kadının yaşamında erkek sevgili bulunmayışını "herhalde hoşlanacağı bırıne rastlamadı" yerine; "herhalde erkeklere ılgı duymuyor" şeklinde yorumlaya-ma-yışlarında neredeyse çocukça

bır yan var. o kişinin eşcinsel olabileceğini akla getirmeyip, "otuz beş yaşında ama demek bir cinsel yaşamı olmamış," zannına kapılmak haylı mantık ötesi. butun bunlar çocuk-toplum oluşumuzun göstergesi sayılabilir mi? ramize erer'in karıkaturüydü sanırım, anne kızının odasına girer ve kız arkadaşıyla onu çırılçıplak uyurken bulur. her şey apaçık bellıdır ama o da konduramaz, "ah canlarım, ustleri açık uyuyakalmışlar, örtuvereyim," gibi bırşeyler söyler. benzer şekilde aşık olduğum kadınla yıllarca birbırimizin aile yaşamlarını paylaştığımız halde ne onunkiler, ne de bızımkiler sevgili olduğumuzu

duşunebildiler. bazen bu inanılmaz körleşme halinin bır tur "örtuk kabul" olabileceğini duşünuyorum. ama varolan bır durum uzerine

konuşulmaması, öyle bir gerçeklik yok-muş gibi davranılmasından ne gibi hayırlı sonuçlar çıkabılır? ailenin ve yakın çevrenin hissettırdiği, "kim olduğunu sakın söyleme, biz zaten idare edıyoruz," yaklaşımı eşitlerin ılişkısıne denk duşmuyor ve kendi gerçeğini bir "sır"ra dönuştürmeni talep ediyor. oysa insani olan kabul görme arzusudur, bir sır taşımaya mahkûm

edılmek değil. duygularını kimseyle paylaşamayan, düşüncelerini gizleyen, sevgilisini, dostlarını ailesinden uzak tutmak zorunda kalan kişinin zihinsel butunluğundeki yarılmayı öngörmek zor değıl. lezbıyenlerın çevrelerine açılmış olma dereceleriyle kendileriyle barışıklık dereceleri

arasında olumlu bır ılınti var. aynı beyında, birbirini reddeden iki ayrı hissedış-duşunuş ağıyla yaşamaya kalkışmak olsa olsa şızoid dunyaların musebbibi olabilir; eşcinsellerın içıne düşurulduğu durum çoğu zaman bu. cinsel, dinsel, etnık vs kımlıklerimizi bır günah ya da kusurmuş gıbı taşımamızı ısteme hakkına kımse (ne aile, ne toplum, ne devlet) sahip değıl.

ınsan hakları evrensel beyannamesi'nın bırınci maddesi; "tum insanlar özgur; onur ve haklar bakımından eşit doğar. akıl ve vicdanla donatılmış olup birbirlerine karşı bır kardeşlik anlayışıyla davranır" der. bu guneşli sözler henüz yeryuzundeki ayrımcılığı, hukuksuzlukları sona erdirmış değıl ama birey olarak asgari katkıyı, kendi kımliklerimizi her ahval ve şerait

altında ıfade ederek -"bugun hava guneşli" cümlesini söylerken ki doğallımızla; duygusal açıdan hıçbır kırletılmişliği -suçluluk duygusunu ya da baskılanmışlığa aşırı bir tepki olarak öfkeyi- barındırmayan; nötr-yuksuz bır tavırla- yapabileceğimizi duşünuyorum.

Reddediş Hikayeleri

"Önemli olan yenilgi ya da zafer değil, ısyanın tarıhın yasalarını çığnemesi, duşlerin ıdeallerle buluşabilmesiydi." Dublın, Guatemala, Bombay, Prag...Dunyanın turlu coğrafyasından yirmi dört reddediş öykusü. Rosenberglerın baş eğmez kararlılığı, Victor Jara'nın ölumsuz şarkısı, dağlarasığmayan Kapetanıoslar, sıyahlar, mulksuzler, İnkalar, ışsizler... "dokuz-altı yollarında" gidıp gelırken, seçim sonuçlarını seyrederken ya da her yerde 10. Yıl Marşı çın çın çınlarken, yenilginin her gun buyuyerek daha çok karşımıza çıktığı gunlerde, insanlık guzel şeyler de yapmış dıyebılmek için. Belki de yeni bır reddedişi mumkun kılmak için.

Yelda Reynaud: Dünyayı kurtara

Fırına girip 'iyi günler bir ekmek alabilir miyim' diyorum. Adam 'yalvarmana gerek yok, parasıyla değil mi' diyor. Bir ekmek versene deyip parayı önüne atmamı bekliyor. Burada normali buymuş gibi.

Sinema Yazarları Derneği'nın 2003 yılı ödullerini dağıttığı gece, Çamur Filmi'yle En İyi Kadın Oyuncu ödülünü alıp sahneye çıktığında, ön sıralarda oturan Cüneyt Arkın'ın gözünün içine baka baka, kırık dökük Türkçe'siyle aynen şöyle söylemişti: "Buradan senaryo yazarlarına, yapımcılara, yönetmenlere sesleniyorum. Filmlerinizde kadınlar neden hep erkeklerin arkasında dekor muamelesi görüyor? Neden bizim için de erkeklere yazdığınız türden kahramanlık öyküleri yazmıyorsunuz? Oysa ben artık dünyayı kurtaran kadını oynamak istiyorum!" Bendeniz o günden beri onu, Yelda Reynaud'u arıyorum. Dünya'nın kurtulmak için kadınlara, kadınların kurtulmak için birbirlerine ihtiyacı olduğunu düşünüyorum çünkü...

Turist olmak istemiyorum

Sizi ilk olarak Yara filmiyle tanıdık. Sonra Çamur geldi. Türkiye'de toplam iki tane sinema filminde oynadınız ve ikisi de size En İyi Kadın Oyuncu ödülünü getirdi. Bu zamana kadar nerelerdeydiniz?

Ben Avusturya doğumluyum. Ama beş yaşına kadar Türkiye'de dedemin ve ninemin yanında kaldım. Sonra Almanya'ya annemle babamın yanına gittim. İlk öğrenimimi orada gördüm. On beş yaşından itibaren dalgıçlık yapmaya başladım. Mısır'da üç yıl kadar dalgıç hocalığı yaptım. Yine bu işle ilgili olarak bir araştırma yapmak için bir sene Amerika'da yaşadım. Daha sonra Fransa'ya yerleştim. Burada bazı tiyatro okullarında oyunculuk eğitimi aldım. Bi suredır Turkiye'deyim. Burada bir sure daha yaşamak niyetindeyim ama sonrasında ne olur, ne yaparım, aklıma eser de gider miyim bilemiyorum.

Bu seferi halin sebebi nedir? Şu ülkede kalayım, ömür boyu orada yaşayayım dediğini bir yer yok mu?

Ben bir yere bağlı kalmayı seven biri değilim. İçimde bir enerji var. Hayat kısa ve her zaman ne yapabilirim diye soruyorum kendime. Gitmek istediğim çok yer, yapmak istediğim çok şey var. Ama bir ülkeye gid p orada turist olma istemiyorum. Hayatımda hiç turist olmadım, hi tatile çıkmadım. Elime fotoğraf makinesi alıp kumsalda güneşlenmek bana göre değil. Gittiğim her yerde yaşayıp, dilini, kulturünü öğrenmeye çalıştım. Bundan sonra da böyle olur. Arkadaşlarım yerleşik bir hayatım olsun, duzenimi kurup orada yaşayayım diye çok uğraştılar ama olacak iş değil bu. Bir kere ben tutamıyorum kı kendimi, onlar nasıl tutsun.

Herkesin farklılıklarıyla, beraberce yaşayabildiği bir dünya

Gittiğiniz ülkelerde hiç azınlık olmanın sıkıntısını duydunuz mu?

Evet, duydum. Ama Turkiye'de. Bu çok ağır geldı bana. O kadar ülkeye gittim, hiçbir sorun yaşamadım. Bu oralarda sorun olmadığı anlamına gelmiyor tabi. Mesela Almanya'da yaşayan Turkler çok sıkıntı çekiyordu önceden. Şimdilerde durum daha iyi görunuyor. Dediğim gibi ben oralarda yabancı olmanın, dışarıdan gelmenin pek fazla zorluğunu çekmedim. Bunun için bir ayrımcılığa maruz kalmadım en azından. Ama Turkiye'ye, kendi ülkeme geldiğimde ve bir şeyleri eleştirdiğimde, "senin konuşmaya hakkın yok, sen burada yaşamadın ki," dediler bana. Kendi ulkemde yabancı olmuştum ve bu ulkenin bir parçası olmaya,

kadını oynamalıyım

duşunup kafa yormaya hakkım yoktu. Bunu hissettiğimde gerçekten çok uzuldum. Oysa insan sevdığı, iyiliğini istediği bir şeyi eleştırır ancak Bır de burada kımse kimseyi dınlemek istemiyor. Kımse kımseyi kabul etmek istemiyor. Oysa ben her şeyin bırarada olmasını, olabılmesını isterdim.

Türkiye bunun için ideal bir ülke. Farklı kültürler, farklı milletler açısından yani. Ama burada da bu farklılıklar yüzünden sorun yaşanıyor.
Bana kalırsa Turkiye'nin en buyuk zengınlığı burada. Ben ırk lafını kullanmam, sevmiyorum. Çunku birilerini aşağılamak ıçin kullanıldığını duşunuyorum. İnsan sadece insandır ve farklı kultürlerden gelen insanlar burayı güzelleştırıyor. Hepsinin birbirine benzemesi değıl, hepsının farklılıklarını koruyarak ve bırbirlerine saygı göstererek yaşaması güzel. Birısının varlığı bır başkası için rahatsız edıcı olmamalı. Kımsenın kımseden tedırgınlık duymasına ya da birilerini olmayan bir filmde oynamayacağım.

Dünyayı Kurtaran Adam gibi vurdulu kırdılı bir filmde başrol oynar mısınız?
(Muzipçe guluyor.) Evet, tabıı kı. Onun gibı havalarda uçar, uçan tekmeler bıle atarım. Onlar yapabiliyorsa bız de yapabiliriz.

Kendinizi feminist olarak tanımlıyor musunuz?
Hayır ben feminıst değılim. Kendime sıfatlar yakıştırmayı sevmiyorum çunku. Ama feminist hareketin çok önemli olduğunu, kadınların hayatında çok buyuk değışımler sağladığını duşunuyorum. Toplumun kadına ve erkeğe bakışında bir dengesizlik var, bu ortada. Örneğın Fransa'da iş başvurusu yaptığınız zaman size evlı olup olmadığınızı soruyorlar Bu şu demek: eğer evliyse hamile kalabılır, çocuk doğurabilir. Fransa'da hamile kadınlar ıçin ücretli ızinler var. Adam gunun birinde çocuk doğurmak için ızın kullanacak bir kadını mesela Beyoğlu'nda her saatte sokakta **kadınsız** görmek mumkün. Önceden Beyoğlu **kadınlar** için tehlıkeli bır yerdi. Öyle istediğiniz saatte çıkıp gezemezdiniz. Hatta ben kuçukken **halam** beni alıp çıkardı, beraber gezerdik. Nınem hıç hoşlanmazdı bu ışten. Genç kızların sokaklarda ışi neymiş derdi. Turkiye'deki en cıddı sorunlardan bırı olan şıddete gelınce, bu sadece erkeklerle kadınlar arasında yaşanan bır sorun değil bence. Gunluk yaşantıya çok sınmış durumda. Ilışkiler hep şıddet uzerinden yuruyor. Herkes asıl suratlı, bırbırına karşı hoşgorusuz, sorunları şıddetle çözmeye meyılli. Günluk konuşma dılı bıle böyle. Fırına gırip ıyi gunler bır ekmek alabılır mıyım dıyorum. Adam yalvarmana gerek yok, parasıyla değil mi dıyor. Bır ekmek versene deyıp parayı önüne atmamı beklıyor. Burada normalı buymuş gıbi. Şiddet göstermediğınızde cıddıye alınmıyorsunuz sanki. Mesela Fransa'da kımseye kufur edemezsınız, cezası var. Kuş kufurleri denilen bır şey var orda. Sadece kuş

kendisine benzetmeye çalışmasına gerek yok. Ben böyle bir dünyanın özlemini duyuyorum.

Dünyayı kurtaran kadınlar
Herkes sizden ne kadar mutlu olduğunuzu, bu başarınızı kimlere(!) borçlu olduğunuzu anlatmanızı beklerken, tutup da o konuşmayı yapmanıza, Dünyayı Kurtaran Kadını oynamak istiyorum demenize neden olan duygu neydi?
Aslında bu planlanmış bır şey değıldi. Sadece o sırada o fırsatı kullanmak istedım. Orada Cuneyt Arkın'ı gördum ve aklıma Dunyayı Kurtaran Adam filmi geldi Bızım sınemamızda kadını, erkeği daha iyi gösterebilecek bır tamamlayıcı, geri planda kalmış fon olarak kullanıyorlar. Oysa dunyada kadın karakterler uzerıne yazılmış, kadınların kahraman olduğu fılmler var. Bundan sonra asıl karakteri kadın ışe almaktansa erkekleri çalıştırmayı tercıh ediyor. Oysa kendısını doğuran da bir kadın. O da bir kadının, annesinin sayesinde hayatta ve yine bu sayede oturabiliyor o patron koltuğunda. Kadınlar bu yüzden iş bulmakta güçluk çekıyor çoğu zaman
Bu cıddı bir ayrımcılık bence ve dunyanın her yerınde var ne yazık kı...

Dünyanın pek çok yerinde yaşamış biri olarak, Türkiye'deki kadınlarla başka ülkelerdeki kadınların yaşadığı sorunlar arasında ne tür benzerlikler ve farklar görüyorsunuz?
Eskıden daha çok fark vardı ama bu fark gıttikçe ortadan kalkıyor sanırım. Turkiye'ye dönduğumde burada cıddı bir ılerleme kaydedıldığını gözlemledım. Eskıden hangi kadın gece yarısı sokağa çıkabılirdi kı? Şimdıyse benzetmeleri yapabilirsiniz. Karga falan gıbi. Dığerlerı tamamen yasak. Hapıs cezası olmasa bıle buyuk para cezaları var

Demem o ki...
Ben çayımı, o da bol vitamınli atomik meyve suyunu içmiştı. Sandığınız gıbi ağır hareketlerle masadan kalkıp el s kışmadık ayrılırken. O, muhtemeldır ki her zaman olduğu gıbi bir yerlere yetişecekti ve olduğu yerde zıplıyor gıbıydı. İnsanı yormaktan çok canlandıran bir enerjisi vardı. Kucaklaştık ve o koşarak benım bilmedığım bır yerlere doğru yol aldı.
Bır yandan da sesi duyuluyordu: "Görüşelım yıne, birlıkte bır şeyler de yaparız. Ben ıyı bır organizatörumdür!" Bız kadınlar hemencecik kaynaşıyorduk ve daha birlikte yapacak ne çok ışımiz vardı!

Muruvet Yılmaz

Yaşamlarını militanlaşarak yaratan Kürt kadınlarının geçmişi, bugünü ve geleceği arasındaki tarihsel bağın sesi. Hayatı kadınların gözü ile, kadınlar için kalıcılaştırmanın adı. Bu cümlelerle tanımlamak istedim İştar kadın dergisini. Kadının yok sayıldığı topraklarda yazarak kalıcılaşmayı hedefleyen kadınlarla yaşadıkları, yayın politikaları üzerine söyleştik.

İştar bizimle

Dergi çıkarma fikri nasıl olgunlaştı, tartışmalarınızın odak noktası neydi?
Dostluk sohbetlerimizle başladı. Zamanla dost sohbetlerimizi toplantılara dönüşturduk,ve genişlettik. Bir yıla yakın zaman dılımı sonucunda dergi fikrı tamamen somutlaştı, daha örgutlu çalışır olduk. Fınans sorununu kendi imkânlarımız ve dergi fikrine sıcak bakan kadınlardan maddi destek alarak çözduk Bölge kadınının çıkardığı bağımsız bır dergının kadının sesi olabileceğını duşunduk. Kadın sorunu tum sorunlar arasında başat bır sorun. Koklerini tarıhin derınlıklerınden almakla birlıkte ataerkıl duzenın bu sorunu bılıyoruz. Hemfıkır olduğumuz en temel nokta; kendi sorunlarımıza sahip çıkmak oldu. Iştar, bu ihtiyacımızı karşılayan bir araç olarak belırgınleşti. Dıyarbakır'da çeşitli kadın kurumlarının varlığına rağmen, yayın alanında bir boşluk oluşu bu boşluğu doldurma gereğini de hıssettirdi bize. İştar'ın bu alanda bir ilk oluşunun önemli bır sorumluluk olduğunu duşunuyoruz.

Derginin hangi kadınlara hitap etmesini düşündünüz?
Aslında tum kadınlara. Ama dergımız daha çok bellı bır bılinç duzeyine ulaşmış kadınlar okuyor. Aramızda ev kadınından, doktora, avukata, memura, öğretmene, öğrencıye, çeşıtlı meslekler den kadınlar var. Bu renklilik sıyasi tercihlerimizde de kendını gösterıyor. Karar alma mekanızmamız da bu yapımızla çok uyumlu. Haksızlıklara karşı duran bir ekıbın adıl olmayan bir karar sureci tutarsızlık olurdu. Demokratık bir ortamda, farklı seslerın yarattığı zengınlıkle her görüşun değerlendırıldığı bır sureç yaşıyoruz. Ortak payda olarak "kadın"da buluşuyoruz. Dığer taraftan bölgemızın ve bölge insanımızın sorunlarının demokratik, eşitlıkçi çözumü konusunda da hemfıkırız. Bu doğrultuda çözumun talepkârı olan bır ekibiz.

Yayın politikanız nedir?
"Kadın sorunu" gıbi evrensel bir soruna yazın alanından yerel bır mudahalede bulunmak, kadın mucadelesine Diyarbakır'dan da omuz vermek önceliklı amaçlarımızdan bırı. Yaşamlarımızın bize rağmen, irademiz hilafına çızılmiş bir mecraya suruklenmesi çok rahatsız edıcı bır durum. Bu gidişatı sorgulamak, sınsıce oynanan oyunları boşa çıkarmak, benlıklerimizde oluşan yuzyılların tortularını temızlemek bir dığer hedefimiz. Kadınların çektikleri karşısında içselleştırdikleri, kanıksadıkları konumlarını sorgulama surecinde özellikle farkındalıklar yaratmak çıkış noktalarımızdan. Kendını sorgulama, kendını yenileme sürecinde kadınlara destek olmak ve bu süreci hızlandırmak açısından küçücük bır katkı olabileceksek kendımızı gerçekleştırmiş sayacağız. Kendımize bıçtığimiz bır dığer önemli görev de dergi aracılığıyla kadınlarda dayanışma, iletişim ağları kurabilmek ve yayın platformu kurmak. Kadınların yazın alanında kendılerini ifade edebılecekleri bir zemin sunmak da önemli bır durum bize göre.

Özgür Kadının Sesi, Jiyan, Pazartesi vb. kadın dergileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
Pazartesi'den farkımız bölgemizdeki kadına özgü sorunlara yönelme ve çözüm üretme çabasıdır Özgür Kadının Sesi ve Jiyan'ı ise belli sıyası görüşlerin dergıleri olarak bilıyoruz. Biz bir partının, bır sıyası çizgının dergısı değiliz. Kadın, sorununu çözebildiği oranda dığer toplumsal sorunlara duyarlılığı gelişebilir veya çözme çabasına o oranda katılabilir inancındayız.

Hedef kitlenize nasıl ulaşıyorsunuz?
Okur toplantıları duzenlıyoruz, okurlarımızın görüş ve önerılerını alıyoruz. Böylece çalışmalarımızı zengınleştırme ve tespit edılen yanlışları onarma şansımız oluyor. Yuzyuze konuşarak daha sağlıklı bir dıyalogla eleştırılere cevap verme, beklentıleri değerlendirme olanağı yaratmış oluyoruz.

Neden İştar?
Mezopotamya halklarının sık kullandığı mıtolojik bır fıgur. Aşk ve savaş tanrıçası, kadınların taptığı bır tanrıça dığer taraftan. Kadınlık tanrıçası olarak da bılinir. İştar'ın dığer tanrıçaların yanında özgun bır yerı var. Bir taraftan göklere yukseltılıp tanrılar katında kendısıne yer verilirken, dığer taraftan en acımasız değer yargılarıyla yerın dıbıne batırılıyor. Fahişe olarak anılması bu çelişkiyi belırgınleştiren bir durum. Bugun de öyle değil mi kadın? Bır taraftan ana, yar olarak göklere çıkartılan, beri taraftan bir mal statusune indırgenen, hep sahıp olunan bır nesne olmuyor mu? Iştar bu yuzden bize çok anlamlı gelen bir tercıh.

Kadınlara iletmek istediğiniz herhangi bir şey var mı?
Tarıhteki kadın hakları kazanımlarına baktığımızda hep örgütlu mucadele sonucu elde edıldığını görüyoruz. Bırbırımıze benzemek zorunda değılız. Cınsiyetçiliğe karşı mucadele kadınları bır paydada toplar. Güçlu bir birlıktelık bızı ileri goturur. Ancak toplumdakı her turlu ayırımcılığa ve adaletsızlığe karşı koyma anlayışıyla da hareket edelim.

da mıhenk taşı olduğuna inanıyoruz. Kadın sorununun karakteristik özellikleri Türkiye toplumlarında çok belırgın. Bölgemizde de aynı goruntulerle karşılaşıyoruz. Uzunca yıllar şiddetın gölgesinde yaşamış bir bölgenın en sancılı şehırlerınden bırında yaşıyor olmak tespıtlerımizi daha da guçlendırecek deneyimler kazandırdı bize. Bölge halkının bir suru sorunla cebelleştığıne, sakınleşen ortamın bu sorunları daha da gorunur kıldığına tanık oluyoruz. Son yıllarda artan namus cinayetlerinin, kadın intiharlarının, yoksulluğun, işsizliğin, eğitim-sağlık olanaklarından yoksunluğun bu tablodan guç aldığını, gerek kamusal gerekse aile içi şiddetin bu kadar belırgınleşmesinin bır nedenının de buralarda olduğunu goruyoruz. Boyle bir surecin kadın sorununu ağırlaştırdığını, bunların toplamında Kurt sorununun kadın sorununda çok önemli bır zemın yarattığını duşunuyoruz. Bunlar karşısında örgutlu mucadelenin kaçınılmaz olduğunu ve önemli sorumluluklarımız olduğu-

Gülbahar Kültür:

Sadece ıslık çalabiliyor

Hani bir ortam olacak, böyle kurtları dökme arzusuyla çırpınırken, eline Tarkan gelecek, kesmeyecek, işte tam o an, ablamızın albümü ilk yardım çantası formunda çıkacak karşına.

Gülbahar Kultür, Bremen'de yaşayan bir Turk. On dört yaşından beri Almanya'da yaşıyor. Almanca ve Türkçe şiirler yazıyor. Roman ve öyku dalında da çalışmaları var. Ama şimdi daha çok muzık çalışmalarından bahsedeceğim. Gülbahar hem ulkemızde hem de Almanya'da tanınmış bır DJ. Kendi mikslerinden oluşan uç albumü var: Oriental Garden Volume:1, Oriental Garden Volume:2 ve Harem's Secret. Her birı iki CD'den oluşan albumlerını artık Turkıye'de de muzik marketlerde bulmak mumkun. Hanı bır ortam olacak, böyle kurtları dökme arzusuyla çırpınırken, elıne Tarkan gelecek, kesmeyecek, Mezdeke dans müzikleri albümü gelecek, tenezzül bile etmeyeceksin, işte tam o an, ablamızın albumü ilk yardım çantası formunda çıkacak karşına. Takacaksınız alete, mesela ilk albümden "I put a spell on you" dönecek, Natacha Atlas'ın yorumuyla. Kı bu şarkı aslında Nına Sımon'undur. Sen artık kostum olarak Adnan Şenses ceketi mi bağlarsın belıne, Shakira şalı mı edınırsin, veya ışı buyutup Kapalı Çarşı'dan aldığın dansöz kostumlerini mi kuşanırsın bılemem. Çok eğeneceksın, masaların ustune çıkıp gerdan kıracaksın ınan bana. Yalnız perdeleri ört dışardan görmesinler. Ayrıca bunun tersi de mümkun. Gülbahar Kultür sadece dans müzikleri yapmıyor. Aksıne, çok ağır parçaları da seçmiş. Mesela ıkinci albumünde bır İlhan Erşahin şarkısı olan "Sensız Yaşayamam" var ki, yanık sesli yorumcusu Bora Uzer'in yorumuyla dınleyene hançeri sapliyor, döndüruyor, orada bırakıyor valla. Gulbahar'ın müzığini tanımlamak zor. Çunkü kendısinin de söylediği gibi, muzikle haşır neşır ama muzısyen değil. Islıktan başka enstrüman da çalamıyor. Yanı "aşçı değıl ama ağzının tadını bıliyor." İnternet aracılığıyla muzikal öyküsunu sordum. Cevabını aynen aktarıyorum: "Çocukluktan beri çok iyi bir dınleyıcıyım. Beğenilerim, tercihlerım vardı ama her telden dınlerdım, özellikle Turk sanat muzığı ve Arap klasıklerıne bayılırdım. On dört yaşında Almanya"ya geldığımde belli bir yerli, daha doğrusu Doğu muzık kulturu bırıkimini de beraberımde getırmıştım ama buraya geldıkten sonra ışın içine bır de Batı muzığı girdi. Hem Şark hem Garp muzığiyle buyüdüm, serpildim diyebilirim. Bu nedenle bugün çok rahatlıkla söyle diyebılıyorum: Benım bir kulağım doğulu, bır kulağım batılı." O böyle nitelıklı müzıklerin peşinden koşarken, pek çok compilationa rastlar durumuş da, "nıye bana da birileri böyle şeyler yapmamı teklif etmiyor," diye duşunurmuş. Derken bır gun şimdıkı plak şırketı Soulstar bu teklifi yapmış, biz de bu guzel muzikleri dınleme fırsatı yakalamışız. Dınledıklerını sorduğumda "Oum Khalsoum (Ümmü Gulsüm), Fairuz, Warda, Georges Dalaras, Haris Alexiou, John Lurie, Miles Davis, Tına Turner, Gustav Mahler, Beethoven, Bach, Müzeyyen Senar, Fikret Kızılok, Erkın Koray, Alı Ekber Çiçek, Aşık Mahsuni Şerif, Orhan Gencebay, Kudsi Erguner isimlerini sayabilirim. Stillere gelince: hem DJ olarak hem de radyo programı hazırlayıcısı olarak, yani iş icabı, bir çok stili dinliyorum, dınlerim ama özel hayatımdaki tercıhım Turk Sanat Muziği, Tasavvuf Muzığı, Blues, mayası tutturulmuş Doğu-Batı sentezleri, World Music kavramı altında toplanan müzikler,"dedi. Bundan alabileceğımız mesaj, onun fuzyon müzığı ile ılgılendığı. Yanı bir çeşit sentez de diyebiliriz. Ancak artık bu isim adı altında çok fazla kötu iş yapıldığını belırtmek gerekıyor. O da bu alanda sureklılik gösterebılecek, gerçekten muzık insanı denebılecek insanlara bir tur platform hazırlıyor. Yani, bu sanatçıların şarkılarını hazırlıyor, kımi zaman bıraz değıştiriyor ve bir toplama albumler yapıyor. Peki kım bu sanatçılar? Demın bahsettığimiz İlhan Erşahın ve Natacha Atlas dışında, Baba Zula, Dido, Shakirat, Athena, Laço Tayfa, Sezen Aksu, Nıl Karaıbrahımgıl, Harem, Turkısh Delight, Mad Proffesor, albümlerinde görebileceğimiz tanıdık isimler. Yazışmalarımda, ondan iyi haberler de aldım. Öncelikle, Mayıs ayı içerisinde dördüncü toplama album, "Asian Garden" çıkacak. Album yine iki CD'den oluşacak. Bu kez yapılacak muzikal yolculuk Tatarıstan, Malezya, Moğolıstan, Vietnam, Japonya, Hındistan, Ermenıstan, Iran, Türkiye, Fas, Irak vs gibi durakları da içerecek. Bu albumü Eylul ayında "Oriental Garden Vol:3" izleyecek. Daha önce Onu Bobylon'da izleme imkânı bulmuştuk. Yıne Nisan'da Istanbul'da yapılacak olan Dunya Muzık Festivali'nde dinlemek mümkun. Bu da kesmediyse, her Cuma Açık Radyo'da 22.00-23.00 arası program yapıyor. Hem Doğu, hem Batı ezgilerini bulabileceğiniz, pek çok sanatçıyı keşfedebileceğiniz, bu toprakların müzığini bir de başkalarından duyabileceğiniz bir şeyler arıyorsanız, Gulbahar Kultur bunu sizin için yapıyor.

Çitlembik'te bu ay

Çıtlembik Kultur Kitabevi'nde mart ayında başlayan etkinlikler nısan ayında da suruyor. Bu etkinlikler kapsamında yer alan Yunanlı ressam Evi Mıchalaki'nin "Mantıkdışı Olan Üzerine Sekız Folklorik Resim" başlıklı resim sergisi, 25 Mart-28 Nısan tarihleri arasında, Çitlembik Kultür Kitabevi'nde görulebilir. Evi Michalaki, kendisini ve sergisini şöyle anlatıyor:

"Evi Michalaki. Atına, Yunanistan 21 Nısan 1976'da doğdu. Sanat Okulu'nda okuyor; var olmayan okulda. Daha önceki sergiler? Olmadı. Peki o zaman neden resim yapmaya başladım ve bu ilk sergimi açmayı nasıl başardım? Yorum yok. Benim resimlerim ne? Kuşları andıran ruyalar, tek tek geçen kuş suruleri ve ben guluyorum. Bu yıl kendime dev bir dunya haritası aldım ve onu salona astım. Gıttığım her yere kuçuk kırmızı raptıyeler ılıştirdim. Harıta kırmızıya boyandı. "

Çitlembik Kültür Kitabevi
Şeyh Bender Sokak No: 18 Asmalımescit,
Tünel-İstanbul
Tel: 212-252 31 63-292 30 32

Şirin Tekeli

Bu topraklardan çıkan Almodovar'a dikkat:

Fatih Akın ve Duvara Karşı

Bu iddialı bir başlık. Bunu söyleyebilmek için, Akın'ın önceki filmlerini görmüş olmak gerekirdi. Ama, bana gördüğüm tek filmi yetti. Filmin bölümleri arasında geçiş sağlayan, İstanbul manzarası önündeki fasıl heyeti bile yeterli bunu düşünmek için.

Bu iddialı bir başlık. Bunu söyleyebilmek için, Akın'ın önceki filmlerini görmüş olmak gerekirdi. Ama, bana gördüğüm tek filmi yetti. Filmin bölümleri arasında geçiş sağlayan, İstanbul manzarası önündeki fasıl heyeti bile yeterli bunu düşünmek için. O manzarada eski İstanbul var. Musluman İstanbul. Suleymaniye Camii ve Beyazıt Kulesi. Oraya, batılı yakadan bakılıyor. Almanya'daki uçuncu kuşak, yanı orada doğmuş olanlar, orada ve burada, ve ıki arada bir derede yaşadıklarını batıdan bakarak anlatıyorlar. Fatıh Akın bır röportajında, aslında maço olduğunu, ama Sıbel'in filme damgasını vurup onu, murad etmediği yerlere götürdüğünü söyluyordu. Hangi Sıbel? Oyuncu Sıbel'den sözettiği duşunulebilir. Ama film kahramanı Sıbel de, Cahıt'i hıç hesapta olmayan yerlere göturmekte. Bu da bence bır Almodovar özellıği. Sinema hayattan daha gerçek, en azından onun kadar gerçek olabılır. Filmdeki iki Sibel'ın içiçe geçmışlığinden söz ediyorum. Oyuncu Sıbel'in, kahraman Sıbel'ın yaşadıklarını kısmen de olsa yaşamış olması, öykusünun film seyirci önune çıkmadan, Bıld rezıllığini manşetten veren yuksek tirajlı gazetelerce aktarılması, ailesinin kahraman Sibel'inkine benzer tepkilerinin (kızlarından utanma!) günlerce manşetlerden ınmemesi, medyanın yapay bir "Kekılli" skandalı yaratmak istemesi bunun belirtileri. Sibel, sonunda bu oyunu bozdu. İlk basın toplantısında, "para kazanmak için porno filminde oynadımsa oynadım, size ne," dedi. Sansasyon basını bozum oldu. Gerçekten, onlara neydi? Yaşanmış yaşanmış, bedeli ödenmış, Sıbel bunları aşmıştı. Olağanustu guzel yuzü ve guluşü, porno filmlerinin kımlıksız çıplak bedenini çoktan sılip atmıştı. Ve bunu başaran Sıbel, Almavador- Akın'a yol göstermişti. Tıpkı, Almodovar'ın yıldızı Victoria Abril gibi! Almodovar'ın bır önemi de şuradan gelıyor: son gunlerde yeniden okuyup çok etkılendiğim Germaine Tillion'un(1) dedığı gibi, "Cebelıtarık'tan İstanbul'a", Akdeniz'in batısıyla doğusu arasında öyle çok benzerlik var kı! Kadınlara yuklenen namus göreviyle sözde bunu koruma sorumluluğu altında ezilmiş, azmanlaşmış, hastalıklı, ölum ve şıddet saçan bır "erkeklik" mıtosu, bunların en önemlisi. Fatih Akın da, Almodovar gibi bu mıtosu, bu mıtosun kadınlara ödettiği yuksek bedeli anlatıyor "Duvara Karşı"da. Bunu da, bir sinemacının ötesinde, bir antropologmuşçasına yapıyor. Sıbel, Almanya göçmen topluluğu içıne doğmuş bir kız. İyi Almanca öğrenmiş, entegrasyona açık. Bır mesleği var, kuaför, hayatını iyi kazanıyor, para bile biriktirebiliyor. İçinde yaşadığı toplumun (zaten eskisini bılmiyor ki) kadınları gibi, kendi hayatını yaşamak ıstıyor. Ama cemaat ve Turkiye'den uzak olduğu için değerlerinin kaybolacağından korkan, onları koruma adına büsbütün muhafazakârlaşmış aile buna izin vermiyor Ağabey'in Sibel'ın burnunu kırması gibi baskılarla hayat dolu kızı intiharı seçmeye sürukluyor. Zaten film, intıhar kurbanlarına destek sağlayan bir klinikte, Sıbel ile Cahit'ın karşılaşmasıyla başlıyor. Fatih Özguven'ın dedığı gibi, Sibel her şeyiyle "masumiyetin" , durustluğun, açıklığın sözcusü. Cahıt daha karmaşık bır karakter, "Turkluğun" fazıletlerıne ınancını yıtirmış, ama içinde yaşadığı topluma da entegre olamamış. Doğru durust bır işi yok, içıyor, kafayı buluyor; o topluma göre de marjinal toplulukların, "punkların" tarzında takılıyor. Sıbel, ailesinden kurtulmak için Cahıt'e, kâğıt ustunde bır evlilik öneriyor. Cahit'in önce kafası basmıyor, ama, Sıbel'in ikinci kez bileğını kesmesi üzerine razı oluyor. Çoktan koptuğu toplumun artık yabancısı olduğu "adetlerine" boyun eğiyor. Ellerinde alkolsuz çukulata paketi, tek can yoldaşıyla birlikte kız istemeye gidiyorlar ve alıyorlar. Sonra o muhteşem düğün sahnesi gelıyor. Gelenekselle modernın kırması, beyaz gelinlıklı, damadın yakasına yapıştırılan paralı, gelinle damadın açtığı danslı, ağabeyın karı kocayı yemeklerini yemek ıçin bir odaya kapattığı (gerçekte kokaın çektikleri) ne oralı, ne buralı duğun, usta bır antropolog işi. Sibel, bır kontrat yapmıştır. Cahıt'in evini temizler, kendi tasarrufuyla döşer dayar, annesinden öğrendiği usul dolma yapıp rakı masası bile düzer. Şıddetten, kandan, kavgadan kendını sıyıramayan punk/Türk Cahit'i yedığı feci dayaktan sonra tedavi eder. Ama onunla yatmayacaktır; çünkü bu kâğıt üzerinde bır evlilıktir. Başlangıçta Cahıt de uyar kontrata. İkisi de başkalarıyla sevişmekte özgurdur. Ama, bu ış böyle gitmez, gıdemez. Cahıt Sibel'e vurulur ve ilişkilerinden birinin ağır kışkırtmasıyla, o sözde çok farklı olduğunu sandığı Turk erkeği tepkısını vermekten kaçamayarak Niko'yu öldürur. Cinayet haberi gazetelerde çıkar. Aıle devreye gırer, ağabey yenıden namusu temızleme adına Sibel'ın peşine düşer. Sıbel ıçın hayatta kalmanın tek yolu İstanbul'a kaçmak, akrabası Selma'nın yanına sığınmaktır. Cahit hapse gırer, Sıbel Türkıye'ye döner. Fılmin ıkıncı bolumunde Sıbel'ın yaşadıkları bır tur Cahitleşmektır. Selma ona muduru olduğu otelde bir oda temızleyıcılığı ışi verır. Artık, Almanya'dakı uzun saçlı, gulen, güzel genç kadın değıldir. Saçı kısa, görunüşü erkeksidır. Buyuk, modern, karmaşık İstanbul'da yalnız, yabancı, kayıptır, bır marjinaldır. Kendi gıbileri arar, Beyoğlu'nun arka sokak barlarında.

Kokain bulduğu barda çalışır. Filmin olağanüstü sahnelerinden birinde, kafayı bulunca, bir Mevlevi ayinindeymiş gibi döner, döner, yıkılır. Bar sahibi ona tecavüz eder, sonra da kovar. Sibel, ona hayatı zehir eden erkeklerden nefret eder. Gene intihardan başka çıkar yol bulamaz. Arka sokaklardan birinde, gece yarısı yalnız bir kadın olarak, üç beş erkekle karşılaşınca küfreder onlara. Ve erkekler, beklenen tepkiyi vererek saldırırlar. Sille tokat yere yıkarlar. Sibel, kalkıp kalkıp, son güçle yine küfreder onlara. Adamlardan biri üstüne bıçakla gelir ve vurur onu. Pisi pisine katil olan adamlar korkup kaçarlar. Sibel ölebilecekken, bir taksi gelir. Araya yeniden fasıl heyeti girer. Filmin son bölümünde, Cahit hapisten çıkar. Başka bir adam olmuştur. Sibel'e
sevgisi onu değiştirmiş, alkolden, kokainden, dağınıklıktan kurtarmıştır. Türkiye'ye dönecek, Sibel'i bulacaktır. Selma, Sibel'in kendine yeni bir hayat kurduğunu söyler ve görüşmelerini istemez. Gene de Sibel, Tepebaşı'nda Londra Oteli'ne gelir, Cahit'le bir gece geçirir. Kontrat bozulmuş, Sibel, Cahit'le yatmaya razı olmuştur. Sevişmeleri heyecansız ama şefkatlidir.

Cahit, ona ertesi gün otogarda randevu verir. Onu ve kızını alıp Mersin'e gidecektir. Ama Sibel randevuya gelmez. Evlenmiş, evlendirilmiştir. Hiç görmediğimiz, sadece silik sesini duyduğumuz kocası ve kızı Pamuk onun yeni hayatıdır. Artık Sibel'in yüzü yoktur. Onu sadece sırttan görürüz. Hiç gülmez. Sibel "yerini bulmuş", evli bir kadındır. Mutlu olması gerekmez. Valizini yaptığı halde otogara gitmeyecektir. Cahit, otobüste yalnız ve hüzünlüdür. Ama, o yeni bir hayatın eşiğindedir, özüne dönecek, kendini arayacaktır. Ve yine fasıl heyetiyle film biter. Tüm yan karakterlerin - geleneğin koruyucusu dindar baba, saçları sarıya boyalı, Almanya'ya şeklen ayak uydurmuş ama kocaya itiraz hakkı olmayan anne, aile namusunun kavgacı bekçisi ağabey, Cahit'in can yoldaşı Malatyalı arkadaş, Cahit'in Alman sevgilisi, Selma, hatta küçücük rolleriyle doktor, Niko, Sibel'in akrabası genç erkek ve kadınlar- hepsi, çok doğru teşhis edilmiş, iyi çizilmiş karakterler. Hepsi doğulu bir Almodovar'ın fırçasından çıkma, canlı, yaşayan kişiler. Ama Fatih Akın'ın asıl başarısı, iki baş kahramanın, hikâye boyunca ters yüz oluşlarını anlatmadaki büyük ustalığı. Sadece yaşamak isteyen, hayatı keşfetmek isteyen "masum" Sibel'in yaşayan bir ölüye çevrilmesiyle, gerçekte yaşayan bir ölü olan kayıp Cahit'in, yaşama azmiyle yeniden yola koyulması arasındaki kontrast, şematik değil, ayağı yere basan, doğru, antropolojik olarak açıklanabilir bir değişim: kadının "geleneğe uyma" dışında hayat hakkı yoktur. Erkeğinse her zaman seçeneği vardır. Bunu herkes yaşayarak öğrenir. Kahraman Sibel'den farklı olarak, oyuncu Sibel'in, Birol Ünel'inki kadar olağanüstü oyunculuk başarısının peşinden gidip bu kısır döngüyü kırmasını istiyorum. Gerçek Sibel'in başarmasını, hayatı ve mutluluğu yakalamasını, o güzelim gülüşünü hep korumasını diliyorum.

Dipnot:
(1) Germain Tillion, Le Harem et les Cousins, Seuil, 1966

Virginia Woolf

TOPLU ESERLERİ

YILLAR

Türkçeçde ilk defa,
Oya Dalgıç'ın çevirisiyle...

1937'de yayımlandığında, aylarca çok satan listelerinde kalan ve yazara daha önce hiçbir kitabının sağlamadığı bir popülerlik kazandıran *Yıllar*, bireyin modern dünyadaki yeri ve tekil varoluşların anlamı üzerine bir eser.

- **Perde Arası**
  Çeviren: Tomris Uyar
- **Orlando**
  Çeviren: Seniha Akar
- **Mrs. Dalloway**
  Çeviren: Tomris Uyar
- **Jacob'un Odası**
  Çeviren: Fatih Özgüven
- **Flush**
  Çeviren: Fatih Özgüven
- **Kendine Ait Bir Oda**
  Çeviren: Suğra Öncü
- **Deniz Feneri**
  Çeviren: Naciye Akseki Öncül
- **Dalgalar**
  Çeviren: Oya Dalgıç

İletişim'den

Nur Gönül

Sarı saçlı feminist

Fotoğraf: Özge Gökçe

Göç yapan kadınlara bir sözüm var; ne biliyorlarsa kendi kültürlerinden çocuklarına, torunlarına anlatsınlar, susmasınlar, masallarını, efsanelerini, şifalı bitkileri, ne varsa anlatsınlar.

Herkesin yeri doldurulabilir derler özellikle vahşi kapitalizmin holdinglerinde, ofislerinde. Şükür ki sanatta bu böyle değil ve asla yeri doldurulamayacak, manevi ve sanatsal değerlerin öneminin bilindiği zamanlarda donanmış dev kadın sanatçılarımız var. Ayla Algan'ı 1973'te Altın Orfe Müzik Festivali'nde ikinci olduğu zaman henüz bir liseli olarak tanımış sesine ve şarkısına hayran olmuştum. Daha sonra, ne kadar aradıysam o şarkıyı bir daha bulamadım. Ne acı ki kendisinde de yokmuş, TRT'de de bulamamışlar, muhtemelen zaman aşımı diyerek imha etmişlerdir. Geleceği görselerdi şimdi ki pop starlara ders olarak gösterilmek üzere saklarlardı herhalde. Bildiklerini aktarmadan, yeni insanlar yetiştirmekten bıkmamak tiyatroculara mahsus sanırım. Okullar açmak, aktarmak ve sürekli üretmek... Ekol Drama Beklan Algan'la Ayla Algan'ın oyunculuk okulları. Foto muhabiri arkadaşımla orada konuştuk Ayla Algan'la. Sımsıcak, gözlerinin içi gülen, dopdolu bir kadın. Uzun sarı saçları hâlâ pırıl pırıl, hayata sanatına bağlılığı ve sevgisi, esprileri bu görüşmeyi adeta bir röportaj olmaktan çıkardı o anlattı ben ağzım açık dinledim.

Sizin döneminizde, hatta benim genç kızlığımda dahi oyuncu olmak aileler açısından pek istenilir bir şey değildi, siz nasıl başardınız bunu?
Benimki de öyle aslında. Benim büyükbabam ilk ticaret gazetesini çıkaran kişi. İnanılmaz resim yapıyor, eğitim almamış üstelik, harika sulu boyalar, yağlı boyalar. Annem İbrahim Çallı'nın öğrencisi ve ilk tangoları yazan kadınlardan biri. Babasından da korkarak yapıyor bunları. Biz eşimle evlendik ve okumak üzere birlikte Amerika'ya gittik. O madenci olacaktı, maden mühendisliği okuyacaktı, ben de Fransız okulu bitirdiğimden İngilizce üzerine tahsil yapacaktım. Ama orada bir tesadüfle "actor stüdyo" da okuduk ve aileden iki sene sakladık bunu. Sonra 1960'da Muhsin Ertuğrul geldi Amerika'ya ve bize, "niye şehir tiyatrolarına gelmiyorsunuz?" dedi ve bizi davet etti. Geldik ve o yıl Tarla Kuşu'nu sahneye koydu Beklan. Şunu söylemeliyim ki ben iyi bir sanatçıysam bunu eşime çok borçluyumdur. Üstelik kendisi feministtir, haksızlıklara dayanamaz sen söylesene anlatsana bunları kabullenmesin kadınlar diye. Şehir tiyatrosunda kaldık, eşimle birlikte. Daha sonra Muhsin Ertuğrul'un rejisinde Rumeli Hisarı'nı hayata geçirdik. Öyle salaş bir yerdi ki, şimdiki haline bakın. Şimdi aileler getiriyor çocuklarını, benim anladığım kadarıyla aileler sanat dahi olsa para kazanır mı, ayaklan üzerinde durur mu diye bir endişe taşıyorlar. Bakıyorlar günümüzde televizyonlara, reklamlara getiriyorlar çocuklarını. Şehir tiyatrolarında Muhsin
Hocaya kötülükler yaptılar ve istifa etti, biz de onla beraber istifa ettik ve ilk LCC'de tiyatro okulunu açtık. Oradan Rutkay Aziz, Macit Koper, Taner Barlas gibi iyi sanatçılar çıktı.
Hocalarımız da mükemmeldi Haldun Taner gibi...

Tiyatrocularda sinemacılardan farklı olan bu işte hep kendi mesleğine sanatına yatırım yapıyorlar, üretmeyi asla bırakmıyorlar...
Sinema yönetmen işi, pahalı bir iş, oysa üç tiyatrocu bir araya gelse tiyatro yapabilir. Tutulur tutulmaz o ayrı. Amerika'da bizim okulda hep sinemayı tercih ettiler. Marlon Brando, Marilyn Monreo, Tony Curtis hep birlikte okuduk, sinema seçtiler. Bizim sinemada hiç gözümüz yoktu.

Sizin sinema serüveniniz de güzel. Önce, Karanlıkta Uyananlar sonra, Ah güzel İstanbul.

Amerika'da neler oldu bahseder misiniz?
Colombia Picture'ın seçicisi, Funny Brice için illa sen oynayacaksın dedi. Yahudi bir kız, bir komedyen, ölmeden önce de demiş ki, "benim hayatımı oynayacak kadın benim gibi biri olsun," ben de çok benziyormuşum ona, lisanım da henüz iyi değil, "aman öğrenme, onun da iyi değildi," dediler. Sonra sahneme baktılar, şarkı söylediğimi gördüler; aslında annem hep Funny Brice'ın şarkılarını söylerdi. Ben onları da söyleyince bayıldılar. O zaman paramız da yok, okul parası, ev parası çok zorlanıyoruz. Sevindim, bir filmlik bir şey sandım. Oysa bana sekiz senelik bir kontrat çıkardılar, yok yapamadım, iyi ki yapmamışım. Sonra Barbara Streisand'ı buldular Funny Girl olarak, o da bana benziyordu. Aslında dolayısıyla Funny'e de halimi tavrımız çok benzermiş. Başarılı da oldu.

1970'de, Montreux Festivali'nde oynadığınız Kadınlığın Öyküsü var...
İlk televizyon Ankara kuruldu Mithatpaşa'da. Orada bizim iki orkestramız vardı. Aslında birdi fakat sonra bölündüler ve Şanar Yurdatapan ve Atilla Özdemiroğlu orkestraları olarak bana bir kadın repertuarı hazırladılar. Şehirli, köylü kadın sorunlarını şarkılarla anlatıyordum. Orta yaşın öyküsü de Koca Öküz'dür. Adam, öküz öldü diye kuma almak ister ya onun öyküsü. Bu arada ben bu kadın olayları içerisinde Karadeniz'de, çay büken bir kadınla tanıştım o da ağıt yakıyordu, "başımdaki yazmanın ben verdim parasinu, denizdeki takanın pen aldim yarisuni," bunlar Montreux'e kırk beş dakikalık bir oyun olarak gitti ve ilk kez oraya bir sanatçı çağırdılar, çünkü orası televizyonlar için bir ticaret işi. Ama beni çok merak etmişler sarı saçlı ve feminist diye. Nasıl bir Türk görelim şunu dediler herhalde. Gazetede acayip bir Türk kadını diye çıktı yazılar. Şarkı yarışmaları daha sonra. 1973'de Altın Orfe'de birinciliğimi alıp bir Rus şarkıcıya verdiler politik nedenlerle. Şarkım savaş karşıtı bir parçaydı. İsmi: I love you. O dönem Türklere çok eziyet ediyorlardı. Hatta yarışmaya gelen ön sırada oturan şalvarlı kadınları

almak istemediler, onları orada görmeden sahneye çıkmayacağımı söyleyince mecburen aldılar. 1977'de Spot Festivali'nde birinciliği aldım.
Şarkım Kızılderililerle ilgiliydi onlara yapılan soykırımla. İsmi Kara Kartal'dı. Sözleri çok güzeldi. Aslında ben Yunus Emre'yle başladım. Üç lisanda Yunus Emre müziğini felsefesini anlatan bir uzun çalar yaptım ve yurt dışında tanıtımını, konserler verdin söyleşiler yaptım ve ilk kez Paris Olimpia'da konser veren benim. Ajda sadece bir şarkı söylemiştir. Aslında biri var ama o Belçikalıyım demiş. Zeki Müren beni alt programına almak istedi, Adeta pop star olmuşum, bir Ajda Pekkan var alt kadrosunda, "aman Zeki Bey gazinoda Yunus Emre mi okuyacağım?" dedim. Bildiğim İngilizce, Fransızca üç beş şarkı...

Dopdolu yaşamışsınız, bir sanatçı olarak, bir kadın olarak. Kadınlardan konuşalım çok rahat feminist olduğunuzu söylüyorsunuz, neler düşünüyorsunuz, paylaşır mısınız?
Annemin (Nevzat Kasman) çalışmaları hep kadın üzerineydi, onun Dünya Kadınları resim yarışmasında birinciliği vardır. Hep onunla, kadınların sorunları içindeydim. Hapishaneler, Almanya'da çalışan işçi kadınların sorunları vs. Törelerin kadınlara çok zarar verdiği inancındayım. Oysa Atatürk kadınların gelişiminden yanaydı ama törelerle başa çıkmak çok zor. Erkeklerin gelişimi için, doğar doğmaz çocukları onların kucağına vermek , onu beslemesini, ihtiyaçlarına cevap vermesi gerektiğini öğretmek lazım diye düşünüyorum. Kadınların medeniyete giden bütün buluşların sahibi olduğuna inanıyorum. Özellikle Anadolu'nun üç yüz kültürlü bir yer olarak kadınların geçmişlerinin hazinesi olduğunu biliyorum. Dünyada tek kadın şamanlar Anadolu'da

vardı. İlaçları yaparlardı, büyüleri de... Hayvanları ehlileştiren kadınlardı, hatta yüzyüze sevişmeyi, hayvandan farklı sevişmeyi kadınlar buldu. Buldular erkeklere devrettiler. Malroaux'un harika bir sözü var, "kadınlar kendi organizasyonları ile doğarlar, erkekler daha sonra organizasyonları üstlenip bir de başarısız olmuşlardır, savaşlar, krizler onların eseridir, onlar keman çalan orangutanlardır." Malroaux Fransız kültür ataşesiydi. Burada gördüğü halkevlerini Paris'e ve dışına taşıdı. Biz bu arada halkevlerini kapatmakla meşguldük. Benim kadınlardan istediğim bildikleri herşeyi özellikle göç etmiş kadınlar anlatmalı. Çünkü kültürün devamlılığını kadınlar sağlar. Masalları, efsaneleri, ilaçları herşeyi anlatmalı, susmamalılar. Yok edilmiş kadınlık tarihini araştırmalı bulmalıyız. Şimdi projem bütün bu masallardan yaratılış efsanelerinden yola çıkarak kalıcı bir eser bırakmak.

Anne olmayı menopoza baş kala yakalamış Ayla Algan. Yirmi sekiz yaşında, Ekol Drama'da beraber çalıştıkları dans eğitmeni bir kızı, uzun yıllar süren güzel bir evliliği, inanılmaz anıları var. Sansasyondan uzak sanata adanmış ama hiçbir şeyin ihmal edilmediği bir hayat... Ayla Algan şanslı bir kadın ve ben de onu tanıdığım için şanslı bir kadınım...

"Polisiyeye farklı bir açıdan yaklaşan bu romanı seveceksiniz."
Ahmet Ümit

Dikbaşlı kızlar, kayıp eşler, kadın peşindeki kocalar, arsız üçkâğıtçılar ve büyücülük... Bir sorununuz varsa ve size kimse yardım edemiyorsa, Precious Ramotswe'yi ziyaret etmenin tam sırası demektir:
Botswana'nın en iyi ve tek kadın dedektifi.

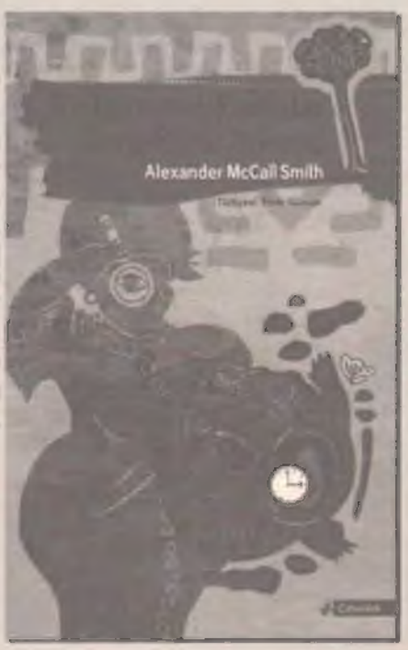

Çitlembik
www.citlembik.com.tr

Yeni Ceza Kanunu da kadınları korumayacak mı?

Yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nun 450. Maddesinin 10. Fıkrasındaki "kan gütme saikiyle" işlenen cinayetlerin yanına HEMEN ŞİMDİ namus cinayetleri de eklenmeli, bekâret kontrolleri HEMEN ŞİMDİ yasaklanmalıdır! Yasal değişikliklerin uygulanabilmesi için Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda, hükümet bütçesinden yeterli pay ayrılmalı, kadınların can güvenliği için yaşamsal önem taşıyan kadın sığınmaevleri açılmalıdır.

biz bu dergiyi okurken kaç kadın namus cinayetinde öldü

kaç kadın bekâret kontrolünde aşağılandı

dur diyelim!